

การศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

มานะ ธานี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

เมษายน 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

787.19593

8/4457

จ.3

การศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

บทคัดย่อ

ของ

มานะ ธานี

14 ส.ค. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

เมษายน 2546

ท ๕๕๕๕๕

มานะ ธานี. (2546). การศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี. ปรินต์งานพิมพ์
ศป.ม. (มานุษยวิทยารากวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ภาณุจนา อินทรสุณานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป
เล่ารัตนอารีย์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี
วงปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี มีการสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาความเข้มแข็ง
วัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี ตามแนวความคิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของศาสตราจารย์
นายแพทย์ประเวศ วะสี

วิธีดำเนินการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนาม โดย
ใช้วิธีสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีวิจัยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า

วัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรม 2 ลักษณะคือ
ดนตรีประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีศพ พิธีไหว้ครูดนตรีไทย และดนตรีประกอบการแสดง เช่น ลิเก หนัง
ใหญ่ ซึ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมดังกล่าวสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมตามแนวความคิดของศาสตราจารย์
นายแพทย์ประเวศ วะสี สรุปได้ 2 ข้อดังนี้

1. ด้านจิตใจ มีจิตใจงดงามประพฤติปฏิบัติอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี และอยู่ในกรอบศีลธรรม
อันดีงาม เป็นการสร้างศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในหมู่คณะ
2. สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเสนอความคิด
เห็น

A STUDY OF MUSIC CULTURAL STRENGTH
OF
PIPHAT ENSEMBLE IN SINGHABRI PROVINCE.

AN ABSTRACT
BY
MANA THANEE

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in Ethnomusicology
At Srinakharinwirot University

April 2003

Mana Thanee. (2003). *A Study of Music Cultural Strength of Piphat Ensemble In Singhaburi Province*. Master thesis, (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Kanchana Intrasanant. Asst. Prof. Prateep Lourtratana-ari

Aim of this research was study the strength of Piphat Ensemble in Singhaburi Province which was continuing from generation by generation according to Professor Dr. Pravej Vasi cultural concept.

We explored the documents, literatures and did a survey. The survey was decided to elicit informations about "Piphat Ensemble" by interviewing and observing the participants.

Results show that "Piphat Ensemble" in Singhaburi played an important socio-cultural roles in 2 ways. Firstly, music for the ceremony i.e. cremation, paying respect to Thai musical master. Secondly, music for the performance i.e. song and dance drama, shadow play. By this mean, in accordance with Professor Dr. Pravej Vasi, it should be able to strengthen the culture in 2 aspects

1. Mentality: positive thinking and does things that are virtuous and proper by formalities and administrative principle, good moral lead to prestige and pride in the community.

2. To be in line with the democratic administration which should be able to share decision making and opinion.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

ของ
นายมานะ ธานี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 23 เดือนเมษายน พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์.

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุจี ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความร่วมมือ และความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ที่ได้ให้ความเมตตา ให้คำปรึกษา ตลอดจนความช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมถึงแสดงความปรารถนาดี คอยห่วงใย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยซาบซึ้ง และเกิดกำลังใจ จึงทำให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จดังที่ปรากฏ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระคุณรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุณานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่คอยให้คำชี้แนะ และให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้ความรู้ให้คำแนะนำ ตลอดจนข้อคิดและช่วยขัดเกลา ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยรองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจิศรีสมบัติ ที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำและตรวจแก้ไขปริญญานิพนธ์จนทำให้เสร็จรูปเล่มได้อย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณวงปีพาทย์จังหวัดสิงห์บุรีที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ประโยชน์จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูिताให้แก่ คุณพ่อจูน ธานี คุณแม่ ลำพูน ธานี และครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่เคยให้ความรู้ อบรม สั่งสอนผู้วิจัย รวมทั้งพี่น้อง เพื่อนๆ ผู้ให้ความรักความปรารถนาดีมาตลอด จึงทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

มานะ ธานี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย.....	5
	ความสำคัญของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	เอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ.....	8
	เอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	9
	เอกสารและงานวิจัย.....	12
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	15
	การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	15
	วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	16
	ขั้นศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล.....	16
4	วงปีพาทย์จังหวัดสิงห์บุรี.....	24
	วัฒนธรรมการบรรเลงปีพาทย์จังหวัดสิงห์บุรี.....	58
	4.1 การบรรเลงประกอบพิธีกรรม.....	58
	4.2 การบรรเลงประกอบการแสดง.....	65
	4.3 การบรรเลงประกอบการฟัง.....	66
	4.4 พิธีกรรมของปีพาทย์.....	67
5	วิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมการบรรเลงปีพาทย์จังหวัดสิงห์บุรี.....	69
6	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
	สรุปผลการวิจัย.....	75
	อภิปรายผล.....	76
	ปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	76
	บรรณานุกรม.....	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	81
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	101

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนวงปีพาทยจังหวัดสิงห์บุรี.....	25
2	แสดงจำนวนวงปีพาทยในแต่ละอำเภอของจังหวัดสิงห์บุรี.....	26
3	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะศิษย์ศรทอง.....	28
4	แสดงรางวัลที่ได้รับจากการประกวด ของ คณะศิษย์ศรทอง.....	29
5	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะธวัชไชย บรรเลง.....	31
6	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะณรงค์ สุขปรีดา.....	33
7	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะอาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล.....	35
8	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะสิงห์บุรี.....	37
9	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะบุญส่ง พวงผกา.....	39
10	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะส. แก้วสว่าง.....	41
11	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะประครอง สีม่วง.....	44
12	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะแฉล้มศิลป์.....	46
13	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะกำนันเชาวลิตร์.....	48
14	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะครูพื่อน บุตรี.....	50
15	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะไพฑูรย์ สนิธิ.....	52
16	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะพระพะเยาว์.....	54
17	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะเลิศศิลป์.....	55
18	แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของ คณะศิษย์ธรรมศาสน์.....	57
19	แสดงรูปแบบการบรรเลงปีพาทยไทยประกอบพิธีทอดกฐิน.....	60
20	แสดงรูปแบบการบรรเลงปีพาทยมอญประกอบพิธีทอดกฐินและทำบุญอุทิศ.....	61
21	แสดงการบรรเลงปีพาทยประกอบพิธีศพ.....	64
22	แสดงกำนลสำหรับไหว้ครูในโอกาสแสดงดนตรี.....	67

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่แสดงที่ตั้งจังหวัดสิงห์บุรี.....	17
2 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี.....	18
3 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....	19
4 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....	20
5 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี.....	21
6 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอกำแพงบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี.....	22
7 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี.....	23
8 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะศิษย์ศรทอง.....	28
9 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะบุญส่ง พวงผกา.....	38
10 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะ ส. แก้วสว่าง.....	41
11 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะประครอง สีม่วง.....	43
12 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะแฉล้มศิลป์.....	45
13 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะครูฟ้อน บุตรี.....	49
14 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะไพฑูรย์ สนิธิ.....	51

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นมาจากการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการจะสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีผลมาจากการบรรลุผลทางความเชื่อที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ศิลปะในแต่ละยุคสมัยย่อมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม ความเชื่อ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตลอดจนเชื้อสายเผ่าพันธุ์ มนุษย์ชาติมีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นไปตามการกำเนิดของมนุษย์ที่ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ความเชื่อ และวัฒนธรรมทางด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ก่อให้เกิดลักษณะประจำท้องถิ่นของมนุษย์แต่ละแห่ง แต่ละเผ่าพันธุ์และสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าในอดีตโดยพิจารณาจากปัจจุบัน ความแตกต่างในด้านชาติพันธุ์มีผลถึงประสาทสัมผัส ความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมมีผลทางด้านพฤติกรรมด้านร่างกาย ความคิด และพฤติกรรมทางสังคม การออกเสียงในด้านภาษาพูดมีผลมาจากระบบการเปล่งเสียงและระบบประสาทการฟัง ซึ่งมนุษย์ในส่วนต่าง ๆ ของโลกแม้จะฟังในสิ่งเดียวกันแต่ก็ได้ยินไม่เหมือนกัน และแปลความหมายไปคนละอย่างตามสภาพพื้นฐานของแต่ละคนแต่ละชนชาติ ดังนั้นถึงแม้ระบบการเปล่งเสียงในภาษาที่เริ่มจากการเปล่งเสียงในลำคอ ช่อกปาก ปุ่มเหงือก ไรฟัน เพดาน ลิ้น และริมฝีปากจะมีเหมือน ๆ กันแต่ก็ต่างกัน วิธีการรายละเอียดที่มีส่วนสัมพันธ์ลึกซึ้งกับโครงสร้างประสาททำให้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารความหมายแตกต่างกันไปตามตระกูลหลายเผ่า ดนตรีก็เช่นเดียวกัน เพราะธรรมชาติการได้ยินและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากธรรมชาติทำให้มนุษย์แต่ละเผ่าคิดสร้างดนตรีตามระบบเสียงธรรมชาติ และแนวคิดของตนซึ่งล้วนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อมนุษย์เท่าเทียมกันทั้งสิ้น (ปัญญา รุ่งเรือง.2538 : 126)

ดนตรีเป็นเป็นมรดกอันเกิดจากอัจฉริยภาพความคิดสร้างสรรค์ทางด้านดนตรีไทยอันเป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นมรดกอันเกิดจากบรรพบุรุษที่ได้สืบทอดกันมาหลายทศวรรษจึงเป็นสิ่งที่ตั้งถามแสดงให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์ และเอกราชของชาติมาแต่อดีต มีความเชื่อความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างชาติต่าง ๆ เป็นต้น แต่การสืบทอดทางวัฒนธรรมดนตรีนั้น ทุกชาติต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่า วัฒนธรรมบางอย่างเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ วัฒนธรรมบางอย่างไม่สามารถปรับให้เข้ากับชีวิตของคนในสังคมได้จึงสูญหายไป ฉะนั้นในการสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรีของชาติใดก็ตามจะรุ่งเรืองเป็นที่นิยมชนในชาติต่อ ๆ ไปหรือชนชาติได้ ย่อมจะต้องมีการสะสม และสืบทอดกันมาโดยไม่ขาดระยะ พยายามคิดค้นให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ และต้องเข้ากับของเดิมได้ทั้งยังต้องส่งเสริมให้เผยแพร่ไปในหมู่ของชนชาตินั้นเอง และชาติอื่นด้วย (มาศสุภา สีสุทอง.2530 : 1-2)

คนไทยนับตั้งแต่อดีตกาลมา มีความผูกพันอย่างแนบแน่นกับศิลปะ และวัฒนธรรมหลายรูปแบบ ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตโดยตลอด ที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่ด้านดุริยางคศิลป์ซึ่งสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ การที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันมีโอกาสดูพบเห็นได้ยินเสียงที่ตั้งถามจากศิลปะแขนงต่าง ๆ อันกล่าวได้ว่าเป็นอาการทางด้านจิตใจ และสติปัญญา เพราะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอด และสร้างสรรค์ให้ไว้โดยเฉพาะดนตรีและการขับร้อง จัดเป็นศิลปะที่แพร่หลายทั่วไปในสังคม (จรรยา หอมระรื่น.2534 : 1)

การดนตรีไทยมีการพัฒนาไปตามกาลเวลาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะคนในแต่ละยุคหรือแต่ละกลุ่มสังคมต่างได้รับการเรียนรู้ และมีแนวคิดที่เกิดจากสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม จารีตประเพณีที่แตกต่างต่างกันไปในทุกสมัยทุกสังคม (ศรีศักร วัลลิโภดม.2535 : 2)

ปีพาทย์ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการในสังคมไทยมายาวนาน ในเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏข้อมูลระบุถึงปีพาทย์ หรือเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงปีพาทย์มากมายทั้งในรูปของจารึกวรรณกรรม และกฎหมาย ในศิลาจารึกวัดพระยืน ซึ่งมีอายุราวก่อนพุทธศตวรรษที่ 20 ระบุถึงเครื่องดนตรีใช้ในวงปีพาทย์ ได้แก่ ข้อง กลอง ปี่ และตะโพน ศิลาจารึกหลักที่ 8 ปรากฏคำว่า "ดุริยพาท" ซึ่งเป็นคำที่ใช้หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทที่มีเสียงกึกก้อง เหมาะแก่การประโคม คือเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงปีพาทย์ (ภัทรวัติ ภูษาภิรมย์, 2536 : 7-8) นอกจากนี้ยังพบคำว่า "ปีพาทย์ข้องวง" ในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ ซึ่งตราขึ้นก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาว่าหนึ่งศตวรรษ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532 : 128) ในสมัยกรุงศรีอยุธยาดนตรีไทยมีความรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ประชาชนมีความสามารถทางดนตรีและเฝ้ายิ้มเล่นกันจนเกินขอบเขต จนกระทั่งในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991-2031) ต้องมีการออกกฎหมายเพื่ยบาลกำหนดว่า "...ห้ามร้องเพลงเรือ เป่าขลุ่ย เป่าปี่ สีซอ ดีดกระจับปี่ ดีดจะเข้ ดีโหนดทับ ในเขตพระราชฐาน..." (ปัญญา รุ่งเรือง, 2517 : 43) ข้องวงใหญ่ถือเป็นแม่บทหลักในการเรียนรู้และเพิ่มพูนศักยภาพของนักดนตรีให้มีรากฐานที่มั่นคงลีลาการดำเนินท่วงทำนองของข้องมีมนต์เสน่ห์บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเปรียบประดุจอาการ การย่างก้าวที่มั่นคงสง่างามของพญาคชสาร บทบาทสำคัญของข้องคือ ทำหน้าที่เป็นทำนองหลักของเพลง (Basic Melody) ในหมู่นักดนตรีไทยเรียกทำนองหลักนั้นว่า "ลูกข้อง" ที่เรียกว่าลูกข้องนั้นเป็นการเรียกตามวิธีการแต่งเพลงไทยที่คิดท่วงทำนองประพันธ์จะอาศัยการประดิษฐ์ทำนอง โดยยึดลีลาทำนองข้องวงใหญ่เป็นหลักเพื่อให้เครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ได้นำไปแปลทำนองโดยอิสระ และข้องวงใหญ่ได้รับบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการบรรเลงทำนองหลักร่วมอยู่ในวงมโหรี วงปีพาทย์ไม้มวม วงปีพาทย์ไม้มขิง วงปีพาทย์นางหงส์ และวงปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ โดยจะดำเนินท่วงทำนองท่างๆ ของเพลงอย่างมั่นคง ประสิทธิ์ ถาวร.(2532 : 57) ลำดับขั้นตอนของการเรียนข้องวงใหญ่นั้นผู้เรียนจะต้องผ่านกระบวนการไหว้ครูและครอบครูด้วยการจับมือให้ตีข้องวงใหญ่เพลงสาธุการ เหตุที่เรียนเพลงสาธุการเพราะเพลงสาธุการเป็นแม่บทเพลงครูชิ้นแรกและเป็นเพลงที่บรรจุมือข้องพื้นฐานของเพลงต่างๆ ครบถ้วน การวางลำดับขั้นการเรียนรู้และการประพันธ์เพลงของคีตกวีในสมัยโบราณนั้นมีความละเอียดในการใช้ภูมิปัญญาสร้างกลวิธีหรือแผ่รหัสลับไว้ในทำนองของเพลง เมื่อปรมาจารย์ท่านได้คิดประดิษฐ์เครื่องดนตรีขึ้นแต่ละชิ้น ท่านก็จะประดิษฐ์วิธีการบรรเลงและท่วงทำนองลีลาไว้กำกับประจำเครื่องดนตรีนั้นด้วย ดังนั้นเครื่องดนตรีแต่ละชนิดจึงมีเสียงและกลอนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ผู้ที่คิดประดิษฐ์เสียงหรือกลอนเหล่านี้ต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกหัดเป็นขั้นตอนเปรียบเหมือนการอ่านหนังสือที่ต้องเริ่มฝึกอ่านให้ถูก อ่านให้ชัด รู้จักจังหวะ วรรคตอนและสุดท้ายสามารถใช้เสียงได้เหมาะสม เชื่อว่าการเล่นดนตรีนั้นต้องผ่านการเรียนรู้และการฝึกหัดอย่างมีระบบจึงจะสามารถสื่อสารภาษาดนตรีได้ อีกนัยหนึ่ง มนตรี ตราโมท.(2538) ได้กล่าวไว้ในหนังสือดนตรีไทยเกี่ยวกับวงปีพาทย์ว่า

วงปีพาทย์เครื่องห้า มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงก็คือ

1. ปี่ใน
2. ระนาดเอก (สมัยสุโขทัยและอยุธยาตอนต้นไม่มี)
3. ข้องวงใหญ่
4. ตะโพน
5. กลองทัด (เดิมมีลูกเดียวถึงรัชกาลที่ 1 สมัยรัตนโกสินทร์จึงมี 2 ลูก)
6. ฉิ่ง

วงปีพาทย์เครื่องคู่ มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงคือ

1. ปี่ใน
2. ปี่นอก (ภายหลังเลิกใช้)
3. ระนาดเอก

4. ระนาดทุ้ม
5. ข้องวงใหญ่
6. ข้องวงเล็ก
7. ตะโพน
8. กลองทัด
9. ฉิ่ง

วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงคือ

1. ปี่ใน
2. ปี่นอก
3. ระนาดเอก
4. ระนาดทุ้ม
5. ระนาดเอกเหล็ก
6. ระนาดทุ้มเหล็ก
7. ข้องวงใหญ่
8. ข้องวงเล็ก
9. ตะโพน
10. กลองทัด
11. ฉิ่ง

เครื่องประกอบจังหวะพิเศษ เครื่องประกอบจังหวะนั้นยังมีเพิ่มเติมได้ในเมื่อต้องการหรือเห็นว่าเหมาะสมกับเพลงนั้นๆ เครื่องประกอบจังหวะเหล่านั้นก็คือ ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ โหม่ง

วงปี่พาทย์ไม้นวม การบรรเลงปี่พาทย์นี้โดยปกติระนาดเอกและข้องวงใหญ่ใช้ไม้แข็งดี แต่ถ้าต้องการให้มีเสียงนุ่มนวลก็ให้เปลี่ยนไม้ดีเป็นไม้นวมเสียทั้ง 2 อย่าง เรียกว่า ปี่พาทย์ไม้นวม ถ้าบรรเลงประกอบการขับเสภาซึ่งมีร้องส่งก็เอาตะโพนและกลองทัดออกใช้สองหน้าตีกำกับจังหวะหน้าทับ และใช้ได้ทั้งปี่พาทย์เครื่องห้าเครื่องคู่และเครื่องใหญ่ ใช้ไม้แข็งดีตามปกติ หากจะผสมให้เป็นวงที่เรียกว่า ปี่พาทย์นางหงส์ ก็เอาตะโพน กลองทัด และปี่ในออกเสีย เอาปี่ชวากับกลองมลายูเข้ามาแทน ปี่พาทย์นี้ใช้เฉพาะงานศพเท่านั้น นอกจากนี้ มนตรีตราโมท ยังได้กล่าวถึงวิธีบรรเลงดนตรีไทยว่า การบรรเลงดนตรีไทยนั้น ผู้บรรเลงจะไม่ดูโน้ต จะต้องบรรเลงด้วยความจำ และประติษฐ์ทำนองบรรเลงเครื่องดนตรีของตนไปด้วย เพราะฉะนั้นนักดนตรีไทยจะต้องมีความจำแม่นยำและมีสติปัญญาแต่งท่วงทำนองเพลงเองได้โดยคล่องแคล่วผู้บรรเลงเครื่องดนตรีจำพวกบรรเลงทำนองจะต้องจำทำนองที่เป็นเนื้อเพลงให้ได้อย่างแม่นยำ ทำนองเนื้อเพลงนี้ถ้าเป็นวงปี่พาทย์ก็จะอยู่ที่การตีข้องวงใหญ่นักดนตรีทุกคนจะต้องจำเนื้อเพลงที่ข้องวงใหญ่ตีนั้นได้แม่นยำ แล้วก็ประติษฐ์ทำนองตามวิธีการและหน้าที่ของเครื่องดนตรีที่ตนบรรเลงนั้นให้ไพเราะสละสลวยและสอดคล้องไปกับทำนองของข้องวงใหญ่ด้วย เช่น ผู้ตีระนาดเอกซึ่งมีวิธีการบรรเลงนั้นให้มีทำนองสอดคล้อง มีสัมผัสประโยควรรคตอนให้เหมาะสมตามสติปัญญาของตัวเอง แต่ก็ต้องให้เกยวอกอดไปกับทำนองของข้องวงใหญ่ซึ่งเป็นผู้ดำเนินเนื้อเพลงหรือผู้บรรเลงระนาดทุ้มซึ่งมีหน้าที่หยอกล้อยั่วเย้าไปกับทำนองเพลงก็ต้องประติษฐ์ทำนองการตีระนาดทุ้มของตัวเองให้เป็นเชิงหยอกล้อยั่วเย้าไปกับทำนองเพลงให้มีความสนุกสนาน แต่ก็จะต้องเกยวอกอดไปกับทำนองของข้องวงใหญ่เช่นเดียวกัน

ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีจำพวกบรรเลงหน้าทับประกอบจังหวะ ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีจำพวกบรรเลงหน้าทับนี้ก็คือ โทน รำมะนา ตะโพน กลองแขก เป็นต้น ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีเหล่านี้จะต้องรู้ว่าเพลงที่เขาบรรเลงนั้นใช้หน้าทับอะไร แล้วตนเองก็ต้องมีความแม่นยำจำหน้าทับที่เป็นเนื้อแท้ได้โดยไม่มีผิดพลาด การตีหน้าทับ

ประกอบเพลงย่อมจะต้องดีซ้ำๆ กันอยู่หลายครั้งกว่าจะจบเพลง ถ้าหากว่าจะดีแต่เนื้อแท้ของหน้าทับอยู่โดยตลอดก็จะไร้สติปัญญาเต็มที ผู้ตีหน้าทับจึงจะต้องดีเปลี่ยนแปลงให้พิสดารออกไปตามที่จะเห็นสมควร นี่ก็เป็นการใช้สติปัญญาของผู้บรรเลงหน้าทับที่จะดบแต่งหน้าทับของตนได้ แต่ก็ต้องรักษาเนื้อแท้ของหน้าทับไว้ให้แน่นยำไม่ให้ผิดพลาด

การบรรเลงดนตรีไทยนั้นย่อมจะเลือกบรรเลงได้เป็น 2 อย่างคือ การบรรเลงหมู่ และการบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงหมู่ หมายความว่าบรรเลงไปพร้อม ๆ กันเต็มทั้งวงไม่ว่าจะเป็นวงปี่พาทย์ วงเครื่องสายหรือวงมโหรี การบรรเลงหมู่มีความมุ่งหมายสำคัญก็อยู่ที่ความพร้อมเพรียง ความพร้อมเพรียงนั้นมีใช้ว่าทุกคนจะต้องดีพร้อมกันหรือเหมือนกันไปทั้งหมด ความพร้อมเพรียงนั้นหมายถึงว่าทุกคนทำหน้าที่และดำเนินวิธีการบรรเลงตามหน้าที่ของตนไปโดยถูกต้องและกลมกลืนกันทุก ๆ คน

เพลงหมู่ที่จะบรรเลงนั้นท่านผู้แต่งครุบาอาจารย์ในสมัยโบราณได้แต่งไว้ซึ่งแจกออกได้เป็น 3 แบบ คือ เพลงพื้น เพลงกรอ และเพลงลูกล่อลูกขัด เพลงทั้ง 3 แบบนี้ในการบรรเลงหมู่ก็ต้องมีวิธีการบรรเลงต่างกัน

เพลงพื้น ซึ่งเป็นเพลงที่มีทำนองเรียบๆ ไม่มีพลิกแพลงอันใด เพลงแบบนี้ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีทุก ๆ อย่างมีโอกาสที่จะใช้สติปัญญาของตนคิดประดิษฐ์ทำนองบรรเลงได้ตามความพอใจ แต่ก็ต้องให้กลมกลืนกันทุก ๆ คน

เพลงกรอ คือ เพลงที่ท่านผู้แต่งได้แต่งไว้ให้มีทำนองเป็นเสียงยาวมาก ๆ การบรรเลงเสียงยาวนั้นเครื่องดนตรีประเภทที่ใช้ไม้ตีจะต้องตีกรอ จึงได้เรียกเพลงทางนี้ว่า “ทางกรอ” เพลงทางกรอนี้โดยมากท่านผู้แต่งได้แต่งทำนองไว้เป็นทางบังคับว่าจะต้องดำเนินอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นผู้บรรเลงจึงจำเป็นต้องดำเนินให้เหมือนกับความรู้สึกของผู้แต่ง เมื่อบรรเลงมาถึงทำนองตอนบังคับซึ่งเป็นเสียงยาวเหล่านั้นแล้วจะต้องรวมมาใช้ทำนองเดียวกันหมดทุก ๆ คน จะใช้สติปัญญาแยกออกไปเองโดยอัตโนมัติมิได้

เพลงลูกล่อลูกขัด เพลงประเภทนี้การบรรเลงจะต้องแบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 2 พวก ผลัดกันบรรเลงเป็นตอนๆ ตอนละสั้นยาวเท่าใดนั้นก็แล้วแต่ท่านผู้แต่งจะแต่งไว้ บรรเลงผลัดกันคนละวรรคคนละตอนอย่างนี้เรียกว่า “ลูกล่อลูกขัด” เพราะฉะนั้นเวลาบรรเลงในตอนที่เป็นลูกล่อลูกขัดนี้ ผู้บรรเลงก่อนก็ตีดี บรรเลงทีหลังก็ตีดี ควรจะรักษาทำนองเอาไว้ให้เคร่งครัด หรือแม้จะพลิกแพลงออกไปก็อย่าให้มากนัก จะทำให้ทำนองที่ท่านผู้แต่งได้แต่งไว้เสียไป อีกประการหนึ่ง เวลาบรรเลงลูกล่อลูกขัดนี้มักจะมีผู้ที่แสดงความสามารถล่งล้ำเข้ามาบ้าง หรือยืดยอนออกไปข้างหลังบ้างซึ่งทำให้ผู้ที่บรรเลงรับเกิดความสงสัยได้ ผู้บรรเลงแต่ละคนจึงต้องมีความแน่นยำในทำนองเพลงและจังหวะจึงจะทำให้การบรรเลงเพลงนั้นเป็นไปด้วยความไพเราะเหมาะสมกับแบบเพลงประเภทนี้

การบรรเลงเดี่ยว นี้มีใช้จะหมายความว่าบรรเลงคนเดียวแล้วจะเป็นการบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงเดี่ยวนั้น เพลง ทำนอง และผู้บรรเลงจะต้องเหมาะสมที่จะเป็นการบรรเลงเดี่ยวด้วยจึงจะใช้ได้ อันที่จริงการบรรเลงเดี่ยวนั้นก็มีใช้ว่าบรรเลงผู้เดียวจริงๆ เวลาบรรเลงเดี่ยวนั้นมักจะมีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น โทน รำมะนา กลองสองหน้า จึงสำหรับควบคุมหน้าทับบรรเลงไปด้วย

เพลงที่จะบรรเลงเดี่ยวหรือที่จะเรียกได้ว่าเพลงเดี่ยวนั้น การบรรเลงย่อมมุ่งหมายที่จะอวดอยู่ 3 ประการ คือ

ประการแรก หมายถึงทำนองเพลงที่ครูได้ดบแต่งขึ้นไว้อย่างไพเราะและวิจิตรพิสดารสมที่จะบรรเลงอวดได้

ประการที่ 2 ผู้บรรเลงมีความแน่นยำ จดจำทำนอง และวิธีการที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้นั้นอย่างถ่องถ้วนทุกประการ

ประการที่ 3 ผู้บรรเลงมีความสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ ได้ตามที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้ ไม่ว่าจะโลดโผนหรือ พลิ้วแพลงเพียงใด ก็สามารถทำได้ถูกต้องคล่องแคล่วไม่มีบกพร่อง การบรรเลงโดยทางหรือทำนองที่ได้แต่งและผู้บรรเลงได้บรรเลงตามที่ได้ว่าไว้นี้ครบถ้วนแล้ว จึงจะเรียกได้ว่าเป็นการบรรเลงเดี่ยว

ในช่วงเวลากว่าสองร้อยปีของกรุงรัตนโกสินทร์ ปี่พาทย์ได้ดำรงอยู่ในสังคมมาตลอดแม้จะไม่แพร่หลายอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศก็ตามแต่เฉพาะในภูมิภาคที่จัดเป็นดนตรีพื้นถิ่นเช่นภาคกลาง ปี่พาทย์ปรากฏอยู่ในทุกระดับชนชั้นของสังคม เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องผูกพันอยู่กับสังคมและวิถีชีวิตของคนไทย (วิมาลา ศิริพงษ์. 2537 : 81) เห็นได้จากชาวยุโรปคนหนึ่งที่มาพำนักในประเทศสยาม ในสมัยของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ให้ข้อสังเกตว่า "หมู่บ้านของชนชาวไทยทุกหมู่บ้านจะต้องมีวงดนตรีประจำอยู่ด้วย"(นิจ ทองโสภิต. 2514 : 85)

ความชอบเขาของดนตรีไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น เป็นที่ยอมรับกันทั้งภายในและภายนอกวงการดนตรีไทย ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก ตลอดจนพิธีกรรมที่ปฏิบัติตามแบบอย่างโบราณหลาย ๆ อย่างเช่น พิธีบวงสรวง พิธีแต่งงาน พิธีทอดกฐิน พิธีทอดผ้าป่า ฯลฯ ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปวงปี่พาทย์ซึ่งทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมถูกลดบทบาทลงภาวะการดำรงชีพของการดนตรีปี่พาทย์และนักดนตรีจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้วิถีชีวิตของนักดนตรีปี่พาทย์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่องซึ่งการเปลี่ยนแปลงบางอย่างมีผลผลักดันให้ขนบธรรมเนียมประเพณีทางดนตรีบางส่วนขาดหายไป บางส่วนมีการผสมกลมกลืนไปพร้อมกับทัศนคติความเชื่อ ความศรัทธาที่เคยยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาช้านาน เริ่มคลี่คลายไปอย่างช้า ๆ (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. 2537 : 78)

ผู้วิจัยเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในปัจจุบัน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการหักเหทางด้านดนตรีไทย คนรุ่นใหม่ไม่สามารถสื่อสารกับดนตรีไทยได้ คนฟังไม่รับรู้ และความสำคัญปี่พาทย์น้อยลง แต่ในจังหวัดสิงห์บุรียังเป็นพื้นที่ ที่มีวงปี่พาทย์รับใช้สังคมอยู่ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า นักดนตรีไทยเหล่านั้นปรับสภาพแห่งวิถีวัฒนธรรมทางด้านดนตรีปี่พาทย์อย่างไร ให้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี
 - 1.1 ประกอบพิธีกรรม
 - 1.2 ประกอบการแสดง
 - 1.3 การบรรเลงเพื่อการฟัง
 - 1.4 พิธีกรรมทางปี่พาทย์
2. เพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี
2. ทราบถึงสภาพของวงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี
3. ทราบถึงการสืบทอดปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านการศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี มีทั้งหมด 6 อำเภอดังนี้

- 1.1 อำเภอเมือง
- 1.2 อำเภอพรหมบุรี
- 1.3 อำเภออินทร์บุรี
- 1.4 อำเภอบางระจัน
- 1.5 อำเภอกำแพงบางระจัน
- 1.6 อำเภอท่าช้าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสืบทอด หมายถึง การถ่ายทอดดนตรีไทย(ปี่พาทย์)ระหว่างครูผู้สอนดนตรีไทยกับศิษย์ที่ทำการเรียนดนตรีไทย

ความเข้มแข็งของวัฒนธรรม หมายถึง ความยั่งยืนของวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี โดยการใช้ทฤษฎีของนายแพทย์ประเวศ วะสี 8 ข้อ เป็นตัวชี้วัด

ฆ้องมอญ หมายถึง ฆ้องที่มีลักษณะคล้ายวงฆ้องไทย แต่วางบนร้านที่ทำด้วยไม้ชุดเป็นรูปโค้งขึ้นสองข้างซ้ายขวา ตั้งรางคล้ายรางระนาด มีทั้งฆ้องวงใหญ่และวงเล็กใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ

ต่อเพลง หมายถึง การสอนเพลงไทยของครูให้กับลูกศิษย์

นักดนตรีอาชีพ หมายถึง นักดนตรีที่ใช้งานการแสดงดนตรีไทย ประกอบเป็นอาชีพในหลักในการดำรงชีวิต

บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ของดนตรี ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ของสังคม

ปี่พาทย์ หมายถึง วงดนตรีที่ประกอบด้วย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีเป็นหลัก โดยมีปี่ (เครื่องเป่า) เป็นประธาน มี 3 ขนาด คือ วงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

ปี่พาทย์ไทย หมายถึง วงดนตรีที่ประกอบด้วย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีเป็นหลัก โดยมีปี่(เครื่องเป่า) เป็นประธาน

ปี่พาทย์พื้นบ้าน หมายถึง วงปี่พาทย์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากบรรพบุรุษที่เป็นนักดนตรี

ปี่พาทย์มอญ หมายถึง วงดนตรีไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวมอญ โดยนำเครื่องดนตรีของมอญมาผสมกับเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ไทย ใช้บรรเลงในพิธีศพ แบ่งขนาดของวงอนุโลมอย่างวงปี่พาทย์ของไทย

พิธีกรรม หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นเรื่องราวของความเชื่อที่มีจุดประสงค์เพื่อให้จิตใจอบอุ่น เป็นกิจกรรมที่อยู่คู่กับคนและสังคม สังคมเจริญขึ้นเท่าใด พิธีกรรมก็เจริญขึ้นเท่านั้น

เพลงหน้าพาทย์ หมายถึง เพลงที่ใช้ประกอบกิริยาอาการ และอารมณ์ของตัวละคร และบรรเลงประกอบพิธีกรรมอื่น ๆ เช่น พิธีไหว้ครูดนตรีนาฏศิลป์ พิธีเทศน์มหาชาติ เป็นต้น

เพลงไทย หมายถึง เพลงที่มีท่วงทำนอง ลีลา จังหวะ มีรูปแบบเฉพาะตัว ซึ่งโบราณจารย์ได้สร้างสมความรู้และมรดกทางวัฒนธรรมแขนงนี้สืบทอดกันมา

มือฆ้อง หมายถึง วิธีการบรรเลงฆ้องวง หรือเรียกว่า "ทางฆ้อง"

มุขปาฐะ หมายถึง วิธีการเรียนการสอนของครูกับศิษย์ที่มีลักษณะแบบ ตัวต่อตัว ยึดแบบอย่างครูเป็นหลัก

วิธีวัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรม ความเชื่อ แนวปฏิบัติ ที่ใช้ในกลุ่มปีพาทย์ ในการวิจัยครั้งนี้
หมายถึงกลุ่มปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี

สภาพ หมายถึง ความเป็นตัวเอง ลักษณะตัวเองในวงปีพาทย์

โหมโรงปีพาทย์ หมายถึง เพลงโหมโรงก่อนที่จะมีการบรรเลงเพลงอื่น แบ่งเป็นโหมโรงเช้า
ประกอบด้วยเพลง สาธุการ เหาะ ร่ำลาเดียว กลม และชำนาญ และเพลงโหมโรงเย็นประกอบด้วยเพลง
สาธุการ ตระโหมโรง ร่ำสามลา ด้นซุบ เข้าม่าน ปฐม ลา เสมอ ร่ำลาเดียว เชิด กลม ชำนาญ กราวใน
ด้นซุบ และลา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร ตำรา และหนังสือทางวิชาการ

อุดม อรุณรัตน์. (2526) ดุริยางคดนตรีของไทยเรานั้น มีลักษณะเฉพาะที่เป็นของตนเองมีการดัดแปลงแก้ไขมาโดยตลอด และได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมชาติต่างๆ มาผสมผสานกับ วัฒนธรรมทางด้านดุริยางคดนตรีไทย ได้รับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาดัดแปลงปรับปรุงให้เข้ากับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยแล้วนำมาใช้จึงเกิดวัฒนธรรมดนตรีอย่างภาคภูมิใจ ซึ่งต่างกับ อุทิศ นาคสวัสดิ์.(2530) กล่าวว่า ศิลปะแห่งการดนตรีไทยนั้น นับได้ว่าเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ชาวไทยมีน้อยนักที่จะเข้าถึงดนตรีไทย และเข้าใจในคุณค่าอันล้ำเลิศ ทั้งนี้ได้อธิบายถึงมาตรฐานเสียงดนตรีไทยระดับเสียงของดนตรีไทย เทคนิค การบรรเลงเพลงไทย หน้าทับ อัตราของเพลงไทย การแบ่งวรรคตอนของเพลงไทย และลักษณะการผสมวงดนตรีไทย ส่วน สมภาพ ขำ ประเสริฐ.(2526) กล่าวถึงการเรียนดนตรีอย่างไรถึงดี ดังนี้

1. ลักษณะของผู้ฝึกหัดดนตรี เรียบร้อย สุภาพว่าสอนง่าย
2. หลักการสำคัญในการฝึกหัด ชีวิตเป็นสมาธิ มีมานะ กล้า อดทน ฉลาด

3. กฎเกณฑ์ใหญ่เป็นหัวใจนักดนตรี ความแน่น 5 ประการ แน่นมือ แน่นปาก แน่นหู แน่นตา แน่นใจ วิชา คงคากุล.(2539 : 35) กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีต่อสังคมในถนนดนตรีว่า ดนตรีมีพลัง ในการที่จะนำคนให้อยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข ตามพฤติกรรมในแต่ละวัฒนธรรมนั้นๆด้านของ กาญจนา อินทรสุวานนท์. (2532 : 2-57) ให้ความสำคัญของดนตรีว่า ดนตรีเป็นสื่อในพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างความเชื่อ ในแต่ละสังคม ซึ่งจัดได้ว่าดนตรีเป็นมรดกรับใช้สังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังมีอีกหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของดนตรี เช่น มนตรี ภูงาม.(2530 : 7) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ สังคีตวิทยา “ดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุขสนุกสนาน รื่นเริงใจ ช่วยผ่อนคลายความเครียดได้บางขณะ มีลักษณะคล้ายไอศกรีมหวานหนึ่งที่สามารถช่วยให้คนไข้ที่ป่วยทางใจ มีอาการดีขึ้น ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย อาจเกี่ยวข้องในรูปแบบของการบันเทิงโดยตรง เกี่ยวข้องโดยขนบธรรมเนียมประเพณีและโดยสภาพอื่นๆ ทุกคนยอมรับว่าดนตรีเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์เป็นปัจจัยที่สำคัญ อันหนึ่งที่เราขาดเสียมิได้” ในทำนองเดียวกัน สุมาลี นิยมมานุกาฬ. (2524 : 3) ได้กล่าวไว้ในดนตรีวิจักษ์ว่า “เมื่อมนุษย์ได้มีการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นเพื่อความบันเทิงและพิถีพิถันขึ้น ต่อมาการศึกษาทางด้านดนตรีจึงเกิดขึ้น และนับเป็นการเริ่มต้นของดนตรีที่เป็นแบบแผน (Classical Music) อย่างแท้จริงดนตรีไทยเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติไทยซึ่งดำเนินมาแต่อดีตมีวิวัฒนาการปรับปรุงรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของวงดนตรี เครื่องดนตรีและบทเพลง โดย บุญธรรม ตราโมท.(2581) ได้เรียบเรียงเรื่อง “คำบรรยาย วิชาดุริยางคศาสตร์ไทย” โดยกล่าวถึงประวัติการดนตรีกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญตนเป็นนักดนตรี การให้ชื่อเพลงไทย เพลงโหมโรง การวิเคราะห์นักดนตรี และการดนตรีในปัจจุบัน สมัยใหม่ทำนองเดียวกัน ทวีสิทธิ์ ไทโรจิตร.(2522) ได้เรียบเรียงหนังสือ “สังคีตนิยม” โดยกล่าวถึงข้อสันนิษฐานประวัติศาสตร์การดนตรี และประวัติดนตรีไทยตลอดจนลักษณะประเภทเพลงไทย และ พูนพิศ อมาตยกุล. (2529) ได้เรียบเรียงหนังสือ “ดนตรีวิจักษ์” โดยให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรี เพื่อความชื่นชม โดยกล่าวถึงภูมิหลังของดนตรีไทย ความรู้เรื่องลักษณะต่างๆ ของเพลงไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2527 : 13-17) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ แนวทางในการแสดงออกของวิถีชีวิตทั้งปวงที่บุคคล ของกลุ่มชนคิดขึ้นหรือกระทำขึ้นเป็นต้นแบบ หรือเสริมต่อขึ้น แล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มชนยอมรับสืบทอดจนกระทั่งสิ่งนั้นส่งผลต่อนิสัยของความคิด การเชื่อถือ และการกระทำของคนหมู่มากแบ่งกลุ่มชนนั้น นักวิชาการทางการศึกษา สาโรช บัวศรี (2531 : 37) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม” หมายถึงความดี ความงาม และความจริงในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่างๆ และได้ตกทอดมาถึงเราในสมัยปัจจุบัน หรือ ที่เราได้ปรับปรุงและสร้างสรรค์ขึ้นในสมัยของเราเองและในทางตรงกันข้าม รัชนิกร เศรษฐ (2532 : 119-12) กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการ และผลงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่เป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคมไทยทุกเรื่อง และไม่จำกัดว่าต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ หรือเป็นกิจกรรมที่ “เจริญ” ตามเกณฑ์ของชนชั้นปกครอง ของสังคมเท่านั้น แต่รวมถึงชาวบ้านด้วย “วัฒนธรรม” ในความมุ่งหมายนี้ เน้นเรื่อง “อดีต” และ “เอกลักษณ์” ของชาติ และในส่วนของ อมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 1) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรมคือ ระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัณชาตญาณ เซอร์ เอ็ดเวิร์ด บี ไทเลอร์ (Sir Edward B. Tylor) นักมานุษยวิทยา ชาวอังกฤษ ในหนังสือ Primitive Culture (1871) ได้ให้คำจำกัดความของ “วัฒนธรรม” ไว้ว่า วัฒนธรรมคือ “ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี ตลอดจนความสามารถ และอุปนิสัยต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม”

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 746) ให้ความหมายของ "วัฒนธรรม" ไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามและเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และความมีศีลธรรมอันดีของประชาชน ทางวิทยาการหมายถึงพฤติกรรม และสิ่งที่คนในหมู่คณะสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมกันใช้ในหมู่คณะ นอกจากนี้ พระยาอนุนามราชชน (2513 : 2) ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ในฐานะของนักมานุษยวิทยาว่า "วัฒนธรรม" หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกันและสืบต่อเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้า หรืออาจจะกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นคำสมาส คือการรวมคำ 2 คำ เข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ "วัฒนธรรม" หมายถึงความเจริญงอกงามรุ่งเรือง และ "ธรรม" หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมแล้ว วัฒนธรรมจึงหมายถึง ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย สุภาพ สุกภาพ (2528 : 119) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ ในสังคมของกลุ่มชนใด กลุ่มชนหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้าง กฎเกณฑ์ ระเบียบขึ้นในสังคม วัฒนธรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปไม่คงที่ เช่น ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมดังกล่าวได้สอดคล้องกับความคิดของ วิเชียร รักการ (2529 : 30-31) ที่ได้อธิบายลักษณะวัฒนธรรมไทยไว้ในหนังสือ "วัฒนธรรม และพฤติกรรม ของไทยดังนี้"

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้
2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้

ยังมีผู้ที่มีความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของวัฒนธรรมในส่วนที่มีความสอดคล้องกันในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมา และมีส่วนที่เป็นมุมมองเพิ่มขึ้น เช่น จุมพล หนีมพานิช (2532 : 132-137) ได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะ ของวัฒนธรรมว่า

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อีกนัยหนึ่ง ก็คือว่า มนุษย์ จะอยู่โดยปราศจากวัฒนธรรมไม่ได้
2. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน
3. วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาโดยกำเนิด และไม่ใช่สิ่งที่อาจจะถ่ายทอดทางพันธุกรรม นิสัยและความสามารถต่าง ๆ ของมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น
4. วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่าวัฒนธรรมใดดีกว่า วัฒนธรรมใด วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมนั้นย่อมมีความหมายเหมาะสมถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม
5. วัฒนธรรมเป็นผลรวมของหลาย ๆ สิ่ง หมายถึง วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งเป็นผลงานของแบบแผนการดำเนินชีวิตหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามสภาพของแต่ละสังคม

และ สุพัตรา สุภาพ (2518 : 68) ได้กล่าวถึงลักษณะวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน เช่น การแต่งกายการเล่น การขับร้อง
2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้จึงสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง บุคคลเกิดในสังคมใด ก็เรียนรู้วัฒนธรรม จากบุคคลในสังคมนั้น เกิดการถ่ายทอดเป็นมรดกทางสังคม
3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมไม่สามารถจำแนกความแตกต่าง ของสังคมแต่ละสังคมได้ บุคคลเกิดในสังคมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมจากบุคคลในสังคมนั้น

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่คงที่ มนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ รับเอารูปแบบของการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีอยู่เดิม และปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ (2530 : 32-33) ได้แยกอธิบายลักษณะของวัฒนธรรม ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมมีส่วนเป็นเจ้าของ
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้
3. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม
4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้
5. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต หรือแบบของการดำเนินชีวิต
6. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสิ่งที่เหนืออินทรีย์ กล่าวคือมนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี.(2532:1-22)ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมในหนังสือวัฒนธรรมกับการพัฒนา มีเนื้อหาพอสรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือพลังของปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของชุมชนซึ่งได้มาจากการเลือกสรร กลั่นกรอง ลองใช้ และถ่ายทอด ด้วยการปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมา วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็งซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชน
4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลที่ยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ในส่วนของพระยาอนุนามราชชน (2515 : 73) ได้แสดงความคิดเห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมดังนี้

1. มีการสะสม หมายถึง จะต้องมีการเดิมอยู่ก่อนแล้ว และสะสมทุนนั้นให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
2. วัฒนธรรมต้องมีการปรับปรุง หมายถึง ต้องรู้จักดัดแปลง และปรับปรุงส่วนที่บกพร่องอยู่ให้เหมาะสมและถูกต้อง
3. จะต้องมีการถ่ายทอด คือ การทำให้วัฒนธรรมนั้นๆ แพร่หลายในวงกว้างมีการอบรมสั่งสอนให้ผู้อื่นหรือชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไปในทำนองเดียวกัน

กาญจนา อินทรสุณานนท์.(2543:43) ได้กล่าวถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมไว้ในบทความ เรื่อง อิหร่าน : ภูมิลักษณะประชาชนและวัฒนธรรม ว่าชุมชนที่อยู่ร่วมกันแต่ละคนในชุมชนมีจุดหมายในชีวิต ที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนในชุมชนจะต้องมีอุดมการณ์ร่วมกันซึ่งน่าจะเป็นรากแก้วของชุมชนทำให้เกิดทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมได้แก่

1. อยู่อย่างไทย
2. ใส่ใจศึกษา
3. เสาะหาความรู้
4. เข้าสู่ค่านิยม
5. สร้างสมอุดมการณ์
6. ประสานวัฒนธรรม

7. จัดจำประเพณี

8. ของดีศาสนา

เอกสารและงานวิจัย

ปัญญา รุ่งเรือง.(2542 : 1) กล่าวถึงกำเนิดของดนตรีไว้ในเอกสารประกอบการสอน ชุด วิชาประวัติ ดนตรีไทย ว่า ดนตรี คือ การทำจังหวะหรือการทำทำนองของมนุษย์ที่ถือกำเนิดตามส่วนต่างๆ ของโลกนั้น แรกเริ่มเดิมทีคงไม่แตกต่างกันมากนัก ต่อเมื่อมนุษย์รู้จักพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เจริญขึ้น จึงกลายเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละเผ่าซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ ที่อยู่อาศัย สภาพของภูมิอากาศ และ พืชพันธุ์ ธรรมชาติที่เป็นเครื่องบังคับให้สัมพันธ์กับชีวิตความอยู่รอดของมนุษย์นั้น ประทีป เล้ารัตนอารีย์. (2538 : 1-2) เขียนบทความถึงดนตรีมีคุณทุกอย่างไป ในกาญจนาภิเษกสมโภชเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกล่าวถึงคุณประโยชน์ของดนตรีที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกสังคม ว่าดนตรีมีคุณประโยชน์ตามสภาพตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน เช่น ดนตรีเพื่อการขับกล่อม เพื่อการทำงาน เพื่อการปลุกใจ เพื่อศาสนา เพื่อความพร้อมเพรียง ทางทหาร เพื่อการพรรณนา เพื่อการประกอบการแสดง และที่เป็นปัจจุบันที่สุดคือเพื่อการบำบัด เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี.(2530 : 87-96) ได้เขียนบทความเรื่อง “วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน” ไว้ในดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26 โดยกล่าวถึง วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมการดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี และวิธี วิเคราะห์เสียงดนตรี ในลักษณะใกล้เคียงกัน ปัญญา รุ่งเรือง.(2542 : 116)ได้กล่าวถึงแนวการเตรียมตัวเป็นนัก มานุษยดุริยางควิทยาไว้ในหนังสือสำหรับงานประชุมทางวิชาการดนตรี ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลไว้ดังนี้ การศึกษาในเชิงดนตรีวิทยานั้นจะต้องมีความรู้ ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษย ดุริยางควิทยา สำหรับแนวทางการวิเคราะห์บทเพลงตะวันตก ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์.(2542 : บทคัดย่อ) ได้เสนอ ว่า การวิเคราะห์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจบทเพลง การที่จะวิเคราะห์เพลงได้ต้องแท้ เพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ ส่วนของ วิมาลา ศิริพงษ์. (2538 : 1-2) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษากรณี สกุลพาทยโกศล และสกุล ศิลปบรรเลง ซึ่งได้ ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีไทยในเชิงมานุษยวิทยาโดยศึกษาลักษณะและวิธีการที่วัฒนธรรมการดนตรีดำรงอยู่ในสังคม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบให้เป็นสภาพกิจกรรม ทางดนตรีในสังคมว่า ดนตรีสามารถปรับสภาพเพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบันไม่ว่าดนตรีนั้นเป็นของสังคม พื้นราบ และ ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์ (2534 : ก-ข) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์ทางฆ้องเพลงสาธุการ” โดยเนื้อหาเป็นการศึกษาข้อมูลทำนองทางฆ้องวงใหญ่ ซึ่งบรรเลงด้วยเพลงสาธุการจำนวน 10 ทาง จากนั้นดนตรี ผู้มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 35 ปี จำนวน 10 ท่าน จากจำนวนเพลงทั้ง 10 เพลง ก็นำมา ทำการวิเคราะห์หารูปแบบทำนองทางฆ้องกำหนดไว้อย่างมีกฎเกณฑ์ คือ ส่วนที่เป็นประโยคหน้า 1 ประโยคส่วนที่ เป็นเนื้อทำนอง 54 ประโยค เนื้อทำนองแบ่งเป็นเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง มีลักษณะรูปแบบ A B A C ทำนอง 6 เที่ยว แรกเริ่มจาก A ถึง B เที่ยวหลังย้อนซ้ำทำนองที่รูปแบบ A แล้วแยกทำนองไปยังรูปแบบ C ซึ่งมีชื่อเฉพาะ ว่า สาธุการเที่ยวน้อย หรือพระเจ้าเปิดโลก ส่วนระดับเสียงลูกตกมี 6 เสียง คือ เสียง เร มี ฟา ซอล ลา และ ซี

อรรพรรณ บรรจงศิลป์. (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาไทยชุดดุริยางค์ ศิลป์ พบว่า โครงสร้างของเพลงไทยประกอบด้วย

1. บันไดเสียง ซึ่งมี 7 เสียง มีระยะห่างของแต่ละเสียงเท่ากัน (โดยทฤษฎี) และมีทาง (บันไดเสียง) ที่ ใช้บรรเลง 7 ทาง
2. จังหวะ มีอัตราจังหวะ สามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว

3. ทำนอง มีแนวโน้มเป็นแบบเรียงเสียง หรือเสียงกระโดดในช่วงแคบ ๆ และมีลักษณะเป็นวรรคเล็ก ๆ มาเรียงต่อเนื่องกัน
4. การประสานเสียง มีลักษณะประสานเสียงในแนวนอน
5. รูปแบบ (Form) มีการแบ่งเป็นวรรค ประโยคก่อนมีการจัดกลุ่มเพลงเป็นประเภทต่างๆ และมีรูปแบบของเพลงสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว
6. อารมณ์เพลง สามารถให้ความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ ได้ แต่ไม่รุนแรงเท่าดนตรีตะวันตก

และในส่วนของ พรรณศิริ จุลภาพ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทย ตำบลบางปลา : กรณีศึกษาดนตรีไทยคณะสุตประเสริฐ ผลการวิจัยพบว่า ตำบลบางปลามีกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมดนตรีที่ยิ่งใหญ่และมีจำนวนสมาชิก และชื่อเสียงทางด้านดนตรีไทย ละครชาตรี และลิเก จารุพิมพ์ ญาณน.(2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องเพลงสังคีตสัมพันธ์ผลการศึกษา เพลงสังคีตสัมพันธ์ที่เป็นเพลงสำหรับขับร้องคู่ มีเนื้อหาของเพลงที่มีสาเหตุมาจากลักษณะต่างๆ ได้แก่การสะท้อนอารมณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ การนำเอาธรรมชาติมาเทียบเคียงกับอารมณ์ของมนุษย์การสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบท ปี่ป คงลายทอง. (2538 : ก-ข) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “เพลงปี่ฉุยฉาย : การวิเคราะห์ทางดนตรีวิทยา และสภาพสะท้อนแห่งความงาม” โดยมีเนื้อหา ดังนี้ สองบทแรกได้บรรยายถึงกรอบแห่งการวิจัย เน้นเรื่องความเป็นมาโครงสร้างทำนอง บทร้อง ลักษณะคำประพันธ์การขับร้องและการร่ายรำเพลงฉุยฉาย งานที่สำคัญที่สุดปรากฏในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์วิธีการเป่าเพลงฉุยฉาย อันได้แก่วิธีการบังคับลม การใช้นิ้วปิดรูปี การประสานวิธีการใช้ลิ้นผู้เป่าให้เข้ากับลิ้นปี โดยเสนอออกมาเป็นรูปของตาราง 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องแต่ละคำ รูปี และโน้ต ที่ใช้กับตำแหน่งเสียงของคำนั้นๆ รวมทั้งวิธีการเป่าปีแต่ละคำไว้อย่างละเอียด จากจำนวนเพลงฉุยฉาย 13 บท ได้คัดเลือกเพลงปี่ฉุยฉายสามเพลงเอกคือ ฉุยฉายพราหมณ์ ฉุยฉายเบญจกายแปลง และฉุยฉายทศกัณฐ์ลงสวน ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นชัดว่าการวิเคราะห์ครั้งนี้ว่าเพลงฉุยฉายนี้เป็นที่รวมแห่งศิลปะที่สูงส่งนานาประการ เป็นงานแห่งภูมิปัญญาไทยอย่างแท้จริงที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือน ดังเช่นอรรณ บรจศิลป์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างของทำนองเพลงภาษาในดนตรีไทย จากตัวอย่างเพลงอัตรา 2 ชั้น จำนวน 6 สำเนียง ภาษาละ 20 เพลง โดยใช้แนวการวิเคราะห์ 4 ประเด็น ได้แก่ บันไดเสียง เสียงจบของเพลง รูปแบบการลงจบของเพลง และการดำเนินของเสียงลูกตกหน้าทับ ผลการวิจัยเพลงสำเนียงจีนและลาว ใช้บันไดเสียงแบบ 5 เสียง และ 6 เสียง โดยมีเสียงช่วยบางเพลง ในเรื่องเสียงจบของเพลงแต่ละภาษาสามารถใช้ได้หลายเสียง แต่จะเลือกใช้เสียงมากเพียง 1 เสียง เรื่องรูปแบบการลงจบของเพลงแต่ละภาษาไม่พบว่ามีรูปแบบใดแสดงลักษณะเฉพาะของการลงจบอย่างเด่นชัด ส่วนเรื่องของการดำเนินของเสียง ลูกตกหน้าทับแต่ละภาษามีกฎเกณฑ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง นอกจากนั้น บุญช่วย โสวัตร (2538 : 110) ได้ทำการวิเคราะห์เพลงแขกมอญบางขุนพรหมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม โดยเสนอแนวการวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักในด้านทฤษฎี การประพันธ์เพลงเถา โดยแยกวิเคราะห์รูปแบบการประพันธ์เนื้อทำนองหลัก พบว่าผู้ทรงนิพนธ์ดำเนินตามแบบแผนการประพันธ์ในรูปแบบของการขยายโครงสร้างทำนอง จากอัตราสองชั้นขึ้นเป็นอัตราสามชั้น และย่อโครงสร้างในอัตราชั้นเดียว ทรงนิพนธ์ด้วยสำนวนเนื้อทำนองหลัก ลักษณะทางดำเนินทำนองผสมกับทางบังคับในรูปแบบของเพลงลักษณะดำเนินทำนองผสมลักษณะบังคับทาง และลักษณะลูกล่อลูกขัด และวิเคราะห์ของสำนวน ในรูปการจำแนกเป็นประโยคตามโครงสร้างเพลงเถา โดยใช้กรอบวิชาการด้านทฤษฎี

การประพันธ์เพลงเถาที่กำหนดไว้ ความว่า การประพันธ์เพลงประเภทหน้าทับปรบไก่นั้น จะต้องประพันธ์ให้
สำนวน ทำนองเพลงของประโยคที่ขีดกันมีลักษณะสัมผัส อย่างมีความสัมพันธ์กันชุดละไม่น้อยกว่า 2 ประโยค
นอกจากนั้นที่ได้วิเคราะห์บทบาทของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมนั้น ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมดนตรี
ไทยและลักษณะเฉพาะของความเป็นสุนทรียะของดนตรีไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรีครั้งนี้ เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ การสัมภาษณ์ ตำราที่เกี่ยวข้อง และออกปฏิบัติภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบบรรยาย โดยกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน ลักษณะที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา ประชากร การศึกษา การปกครอง ศาสนา ภาษา อาชีพ วิธีการศึกษาโดยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลเอกสาร หลักฐาน ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร วารสาร จุสาร รายงานสัมมนา และการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปี่พาทย์ต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
- 2.2. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 2.3. ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 2.4. ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสิงห์บุรี

3. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม โดยเข้าไปสัมผัสคลุกคลีกับวงปี่พาทย์จำนวน 15 วงในจังหวัดสิงห์บุรี การเก็บข้อมูลเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2544 ถึง พ.ศ.2545 เทคนิควิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายรูปแบบดังนี้

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ 2 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โดยใช้เทคนิควิจัยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติ โครงสร้างความสัมพันธ์ สถานภาพ บทบาท และประเด็นอื่น ๆ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้การพูดคุยหาข้อมูลทั่วไป เพื่อศึกษาเรียนรู้ให้มากที่สุด โดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี เช่น นักดนตรีไทยอาวุโส นักดนตรีไทย เด็กรุ่นใหม่ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นต้น

การสำรวจประชากร ผู้วิจัยใช้เทคนิคดังกล่าวเพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวข้องกับประชากรซึ่งขอความร่วมมือจากหัวหน้าคณะปี่พาทย์ในพื้นที่

การบันทึกเสียง ผู้วิจัยใช้วิธีบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ตามความมุ่งหมายที่กำหนด

การบันทึกภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกภาพที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยบันทึกเป็นภาพถ่าย ได้แก่ นักดนตรีไทย เป็นต้น

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารเป็นการค้นคว้ารวบรวมเอกสารตำรา งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ประเพณี สังคม และวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์ของจังหวัดสิงห์บุรี จากห้องสมุดต่างๆ
2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการติดต่อขอสัมภาษณ์ สอบถาม พูดคุยกับคณะครูโรงเรียนสิงห์บุรี ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มนักดนตรีปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลลงบน เทปบันทึกเสียง

ขั้นศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

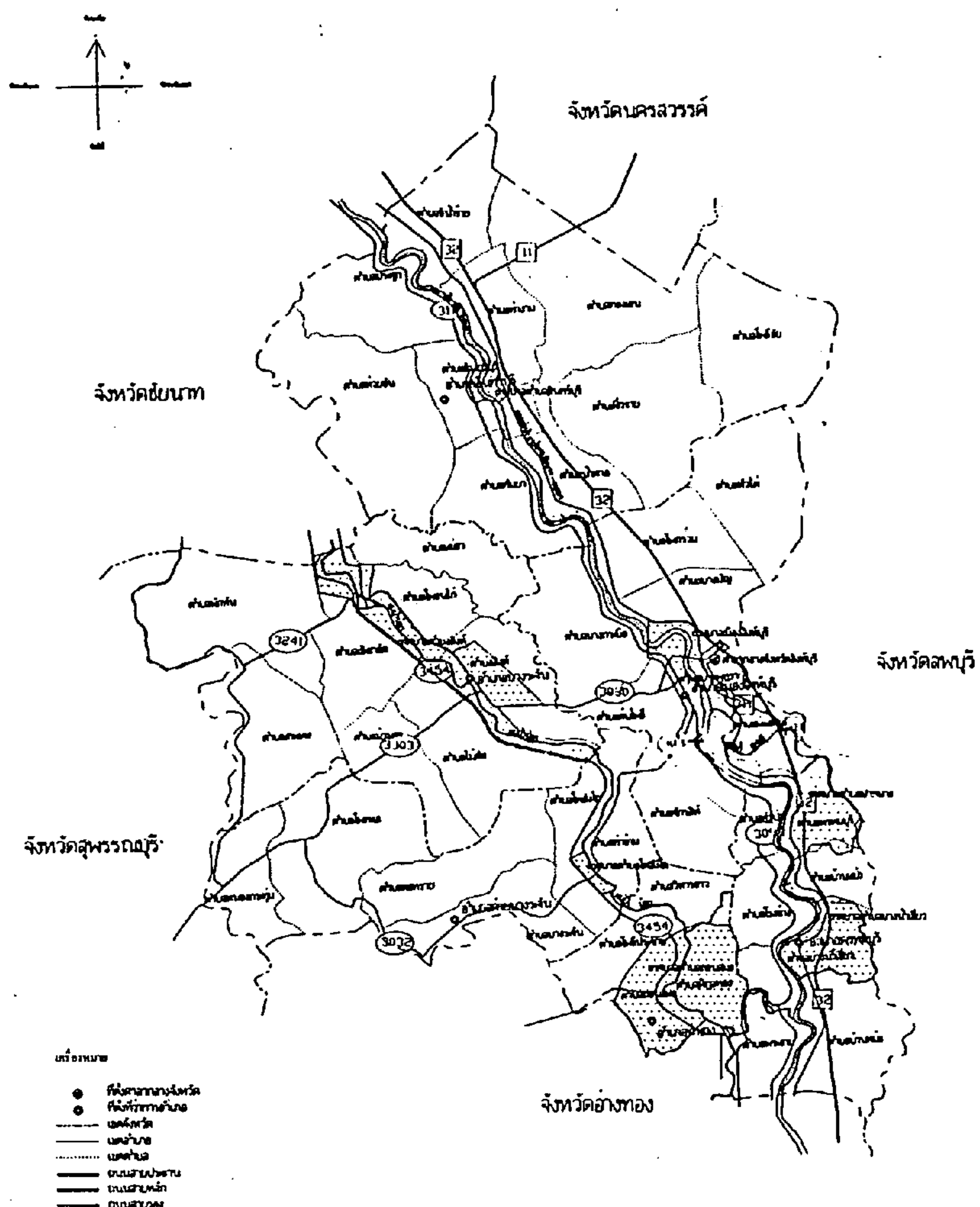
1. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ข้อมูลการสัมภาษณ์ แถบบันทึกเสียง ภาพถ่าย และข้อมูลอื่น ๆ จากการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม มาจำแนกประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งใช้หลักทางมานุษยวิทยาได้แก่ การศึกษาในลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมในตัวเอง และหลักทางด้านการศึกษาดนตรี โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้
 - 2.1 สภาพทั่วไปของชุมชน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการรวบรวมความรู้ ในด้านต่างๆ มาเรียบเรียงในรูปแบบ ของพรรณนาวิเคราะห์
 - 2.2 วิเคราะห์ความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้แนวคิดของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่กล่าวว่าสิ่งที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็งก็คือวัฒนธรรม ดังนั้นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมจึงต้องมีคุณลักษณะ 8 ประการคือ

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ
2. กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความบรรลอสอดคล้อง (harmony) และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

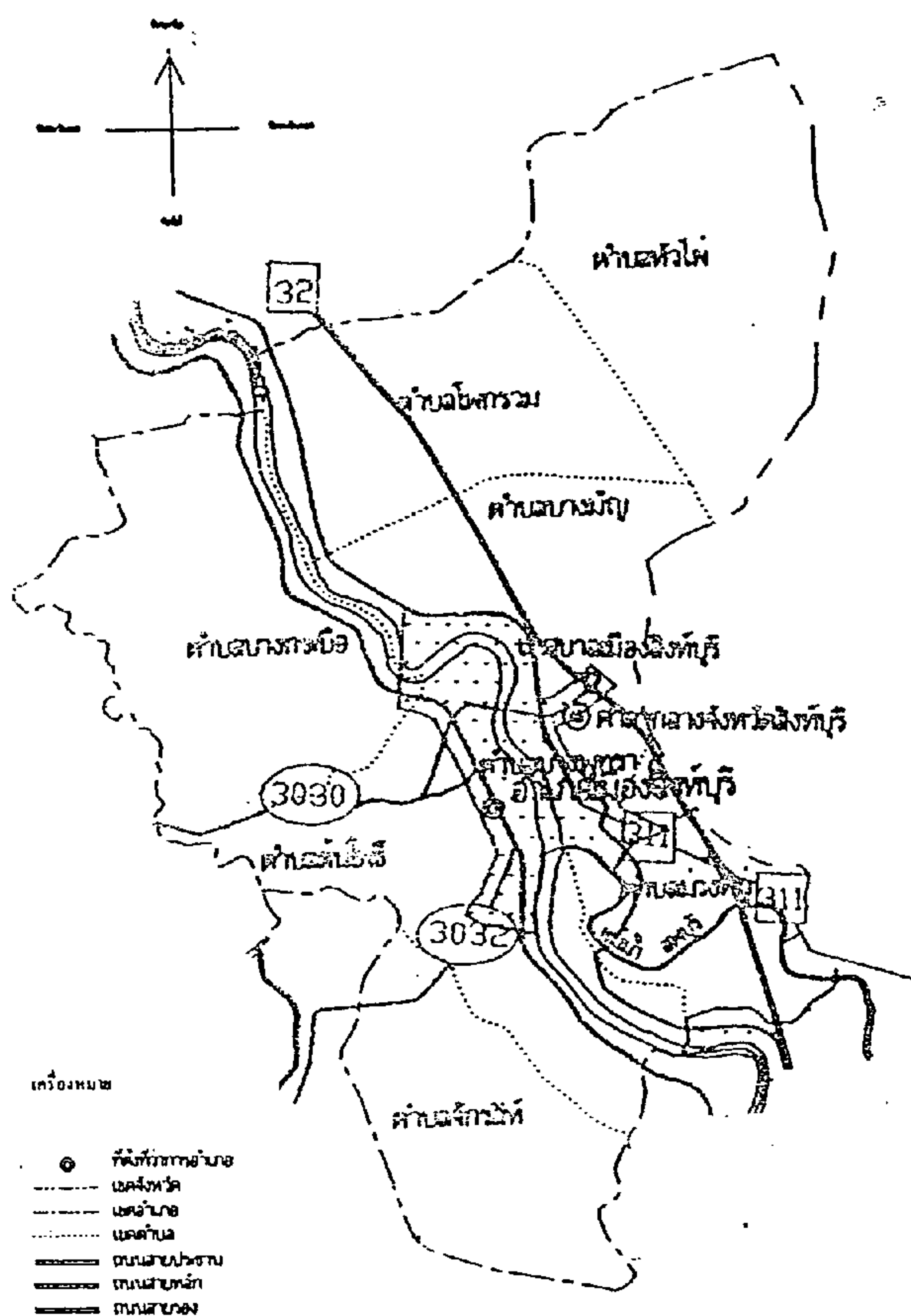
คุณลักษณะทั้ง 8 ข้อนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่การบรรเลงปี่พาทย์สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในชุมชน ดังจะเห็นได้จากพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของวงปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีวงปี่พาทย์ที่อยู่ในเขตพื้นที่มาช่วยกันบรรเลง หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นเพื่อนบ้านก็จะช่วยในด้านอื่น ๆ เช่น จัดสถานที่ ทำอาหาร เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการบรรเลงปี่พาทย์มีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมให้กับจังหวัดสิงห์บุรี

ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล

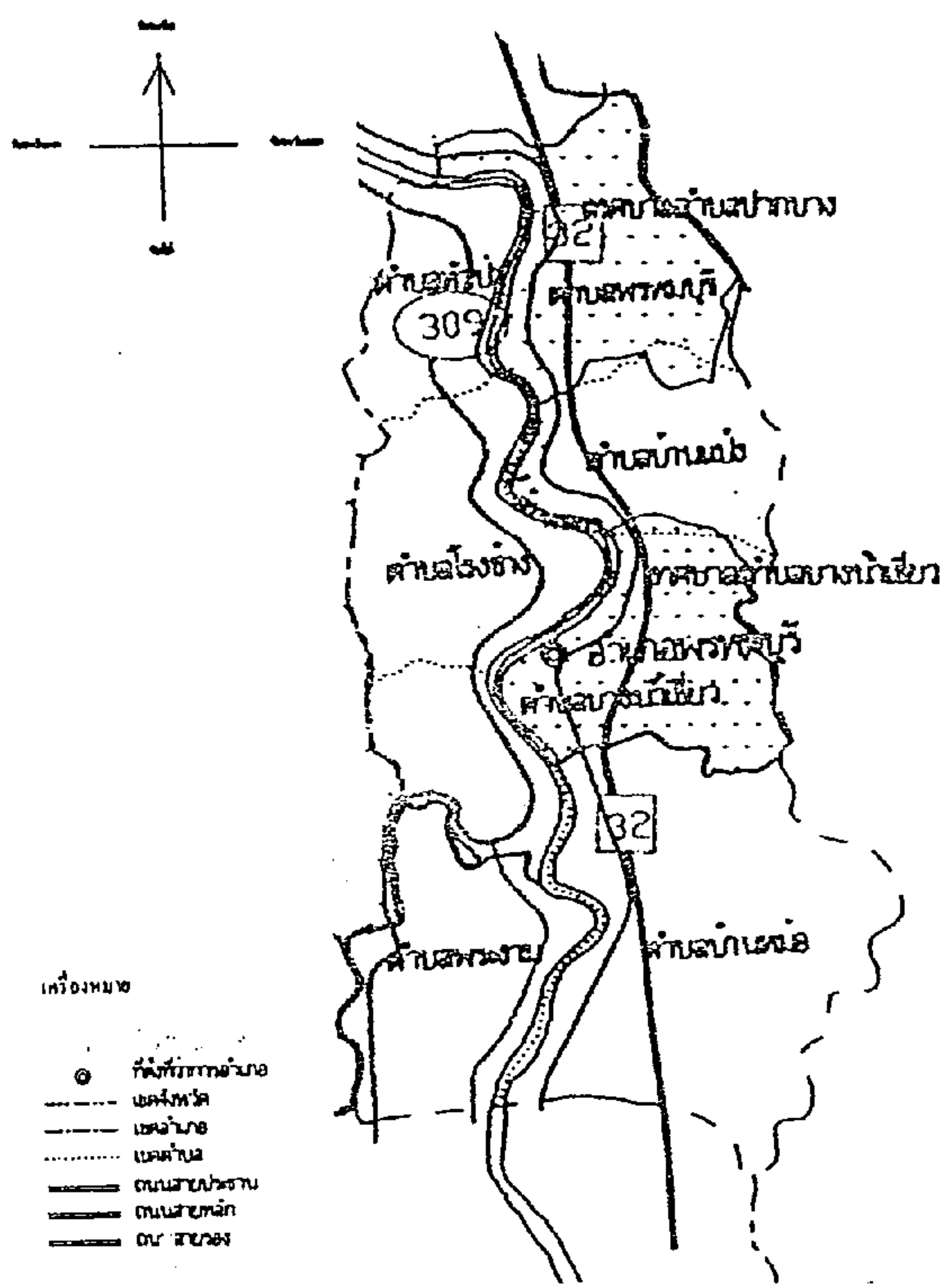
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

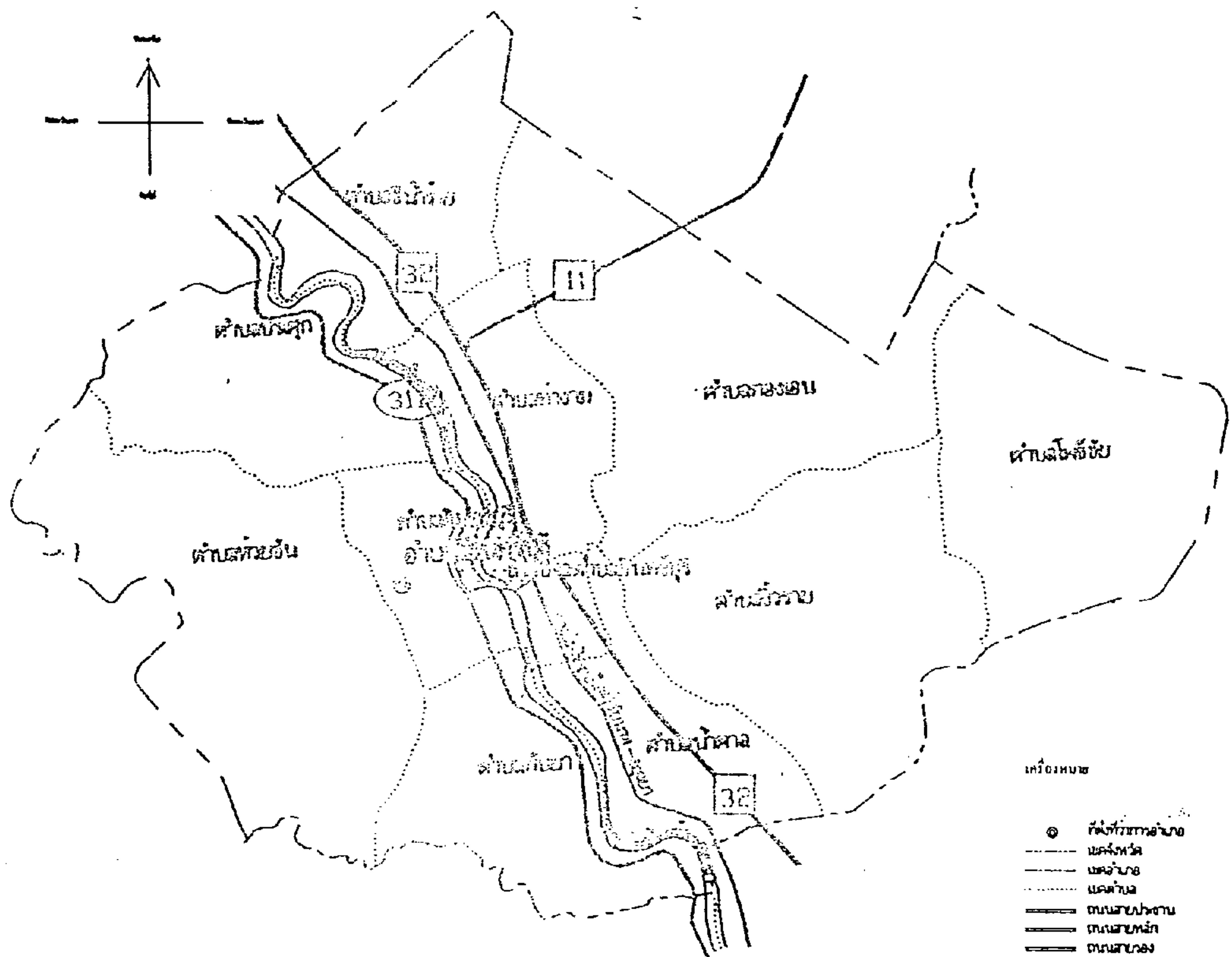
ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงที่ตั้งจังหวัดสิงห์บุรี

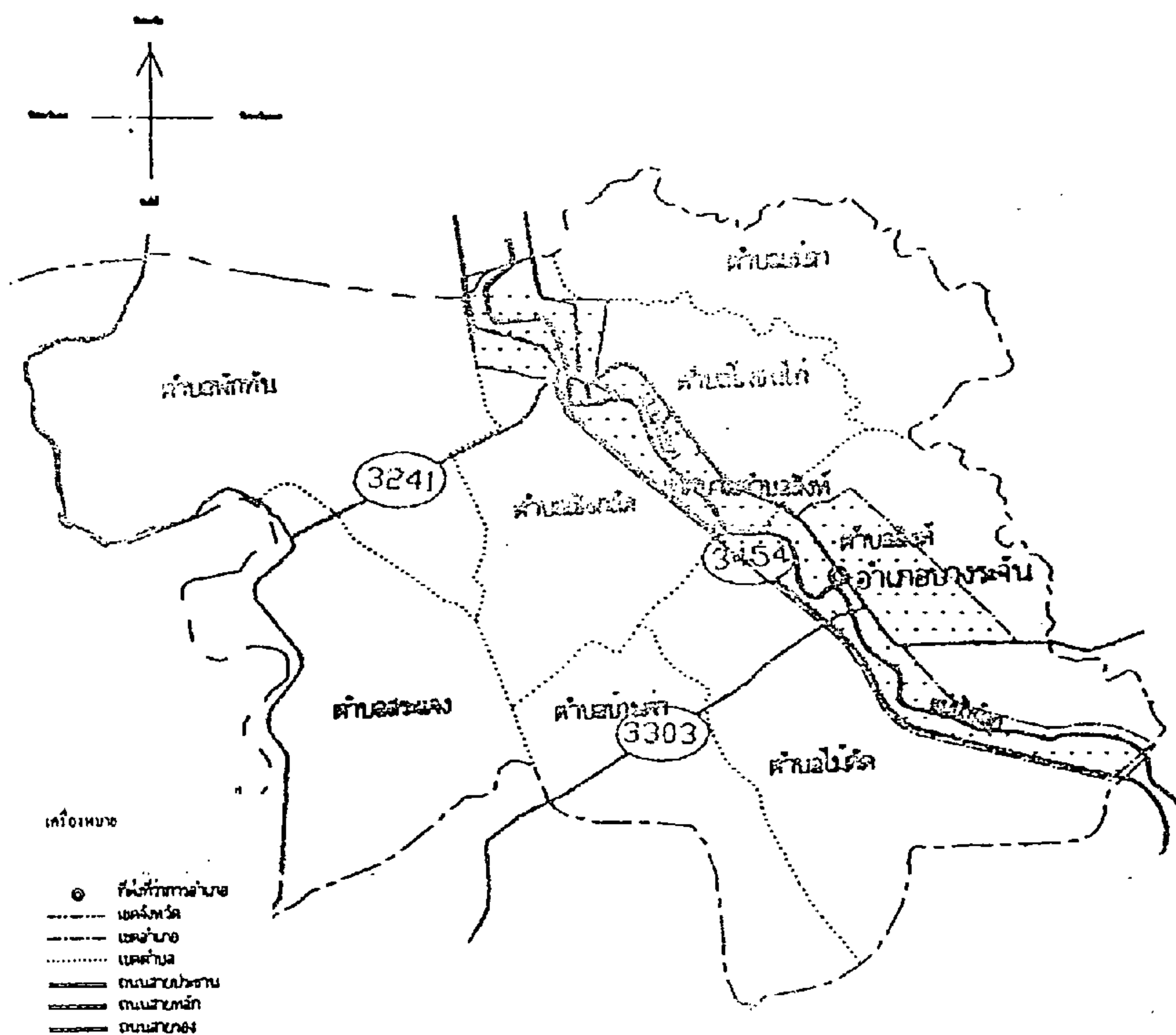
ภาพประกอบ 2 แสดงที่ตั้งอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

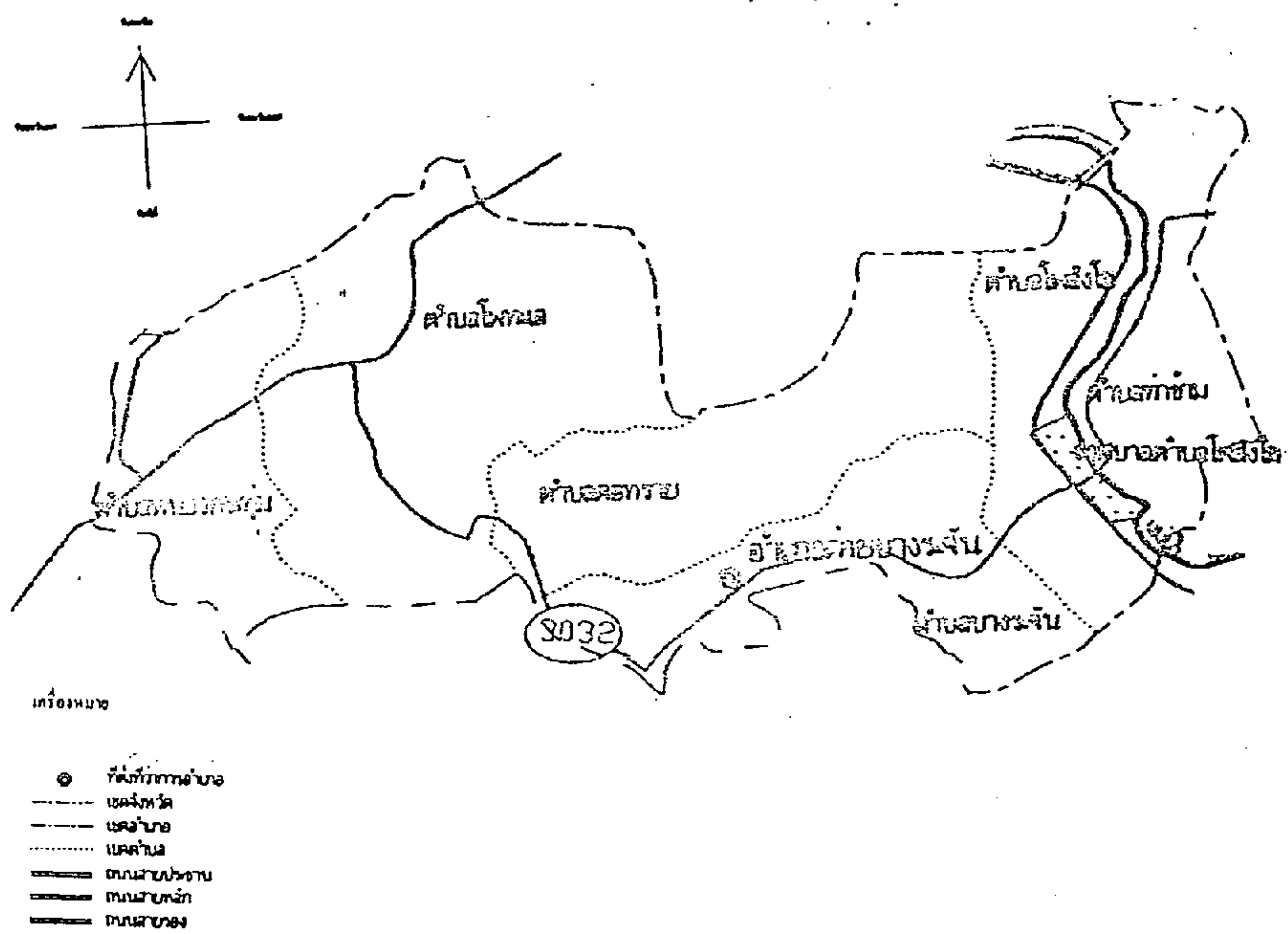
ภาพประกอบ 3 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

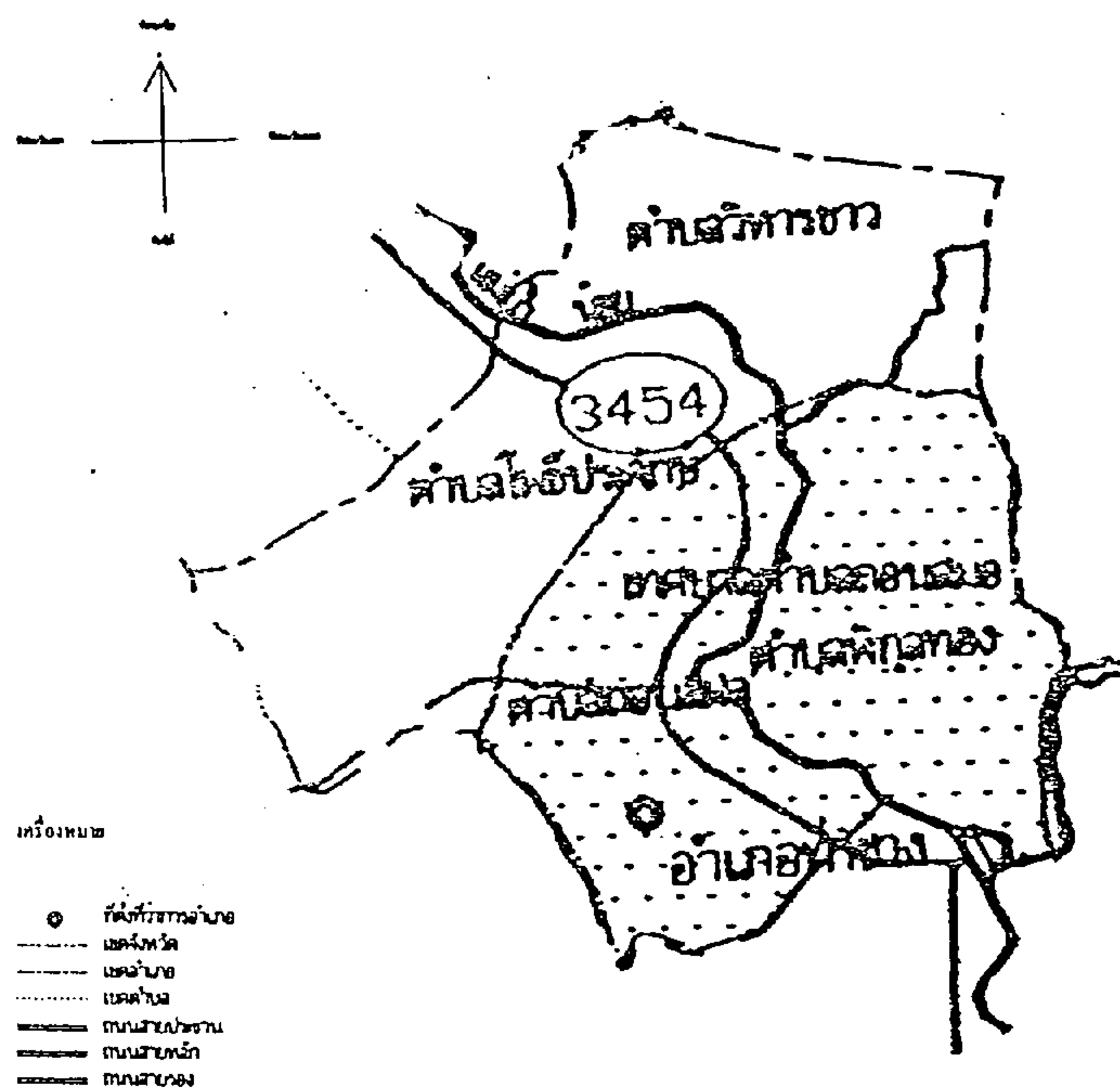
ภาพประกอบ 4 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพประกอบ 5 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพประกอบ 6 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ภาพประกอบ 7 แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 4
วงปีพาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

สิงห์บุรี เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง สันนิษฐานว่าสร้างก่อนกรุงสุโขทัย ราว พ.ศ. 1650 โดยพระเจ้าไกรสรราช โอรสพระเจ้าพรหม แห่งเมืองชัยปราการ ตัวเมืองตั้งอยู่ที่ลำน้ำจักรสีห์ ตำบลจักรสีห์ เรียกว่า บ้านหน้าพระลาน ปัจจุบันคือบริเวณวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหารไปทางทิศตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตร เมื่อลำน้ำจักรสีห์ตื้นเขิน เรือสัญจรไปมาไม่สะดวก ตัวเมืองสิงห์บุรีจึงย้ายไปตั้งอยู่ ณ ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน้อย บริเวณใต้วัดสิงห์สุทธาวาส ตำบลโพธิ์ไธมา อำเภอด่านช้างราชัน ในปัจจุบัน หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเมื่อ พ.ศ. 2310 เมืองสิงห์บุรีได้ย้ายกลับมาตั้งที่แม่น้ำเจ้าพระยาอีกครั้งที่ปากบางนกกระทา (บางปากตันโพธิ์) ฝั่งใต้ ตำบลบางมอญ (ตำบลตันโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรีในปัจจุบัน) ต่อมาในปี พ.ศ. 2437 ได้มีการจัดรูปแบบการปกครองตามระบบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้จัดตั้งมณฑลกรุงเก่า (มณฑลอยุธยา) ขึ้นประกอบด้วยเมือง 8 เมือง คือ กรุงเก่า พระพุทธบาท พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอินทร์บุรี

ในปี พ.ศ. 2439 ได้มีการยุบเมืองพรหมบุรี เมืองอินทร์บุรีลงให้เป็นอำเภอขึ้นกับ เมืองสิงห์บุรี และได้ย้ายเมืองสิงห์บุรีจากปากบางตันโพธิ์ ไปตั้งที่ตำบลบางพุทรา และได้เริ่มก่อสร้างสถานที่ราชการต่างๆ เมื่อ พ.ศ. 2453

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2444 เวลา 5 โมงครึ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานพระแสงราชศัสตราประจำเมืองสิงห์บุรี โดยมีพระราชประสงค์หลักในการพระราชทานเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ และเป็นเครื่องหมายแห่งพระราชอำนาจในการปกครองแผ่นดินตลอดจนทรงกำหนดให้ใช้สำหรับแทงน้ำในพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในหัวเมืองสำคัญ นอกจากนี้สิงห์บุรียังเป็นเมืองแห่งวีรชนคนกล้า วีรชนเหล่านี้เป็นชาวบ้านบางระจันที่ได้แสดงวีรกรรมอันห้าวหาญ และเสียสละสู้รบกับกองทัพพม่าจนได้ชัยชนะถึง 7 ครั้ง เพื่อถ่วงเวลาคอยกองทัพหลวงจากกรุงศรีอยุธยาได้นานถึง 5 เดือน จนการสู้รบครั้งที่ 8 จึงได้แพ้แก่ข้าศึกก่อนเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 ราว พ.ศ. 2310 ในปัจจุบันสิงห์บุรีมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภอด่านช้าง จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอบ้านหมี่ อำเภอด่านช้าง จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอลำลูกกา อำเภอด่านช้าง และอำเภอด่านช้าง จังหวัดอ่างทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

การปกครองแบ่งออกเป็น 6 อำเภอ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอพรหมบุรี

3. อำเภอบางระจัน
4. อำเภอกำบางระจัน
5. อำเภออินทร์บุรี
6. อำเภอท่าช้าง

ประชากรมีราว 223,163 คน อาชีพส่วนใหญ่ทำเกษตรกร และค้าขาย

วงปีพาทย์ปัจจุบันในจังหวัดสิงห์บุรี

วิถีชีวิตของชาวสิงห์บุรีในสถานการณ์ปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลง ทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบวัฒนธรรมในส่วนพิธีกรรมต่าง ๆ ถูกปรับลดลง ตัดทอนให้รวดเร็วกระชับขึ้น เหมาะกับสภาพปัจจุบัน ดนตรีในฐานะส่วนหนึ่งของพิธีกรรม จึงได้รับผลกระทบ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยน ตัดทอน หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบโดยสิ้นเชิง ดังนี้

วัฒนธรรมด้านดนตรีไทยในจังหวัดสิงห์บุรีได้รับการส่งเสริมสืบทอดและพัฒนาโดยลำดับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาภาคสนามพบว่า วงปีพาทย์ที่ยังรับงานบรรเลงอยู่ประมาณ 15 วง โดยพบว่าวงปีพาทย์ 2 ประเภทคือ

1. วงปีพาทย์ไทย
2. วงปีพาทย์มอญ

ตาราง 1 แสดงจำนวนวงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนวงปีพาทย์		รวม (วง)
		ไทย (วง)	มอญ (วง)	
1	เมือง	5	4	9
2	พรหมบุรี	2	2	4
3	บางระจัน	3	3	6
4	ค่ายบางระจัน	1	1	2
5	อินทร์บุรี	1	1	2
6	ท่าช้าง	3	3	6
	รวม	15	14	29

จากตารางที่ 1 พบว่าจังหวัดสิงห์บุรีมีวงปีพาทย์จำนวน 29 วงโดยวงปีพาทย์ในแต่ละวงจะสามารถบรรเลงได้ทั้งปีพาทย์ไทย และปีพาทย์มอญ (1 คณะมีทั้งปีพาทย์ไทยและปีพาทย์มอญ) อำเภอที่มีจำนวนวงปีพาทย์มากที่สุดคือ อำเภอเมือง ในจำนวนนี้มีวงปีพาทย์ไทย 5 วง และมีวงปีพาทย์มอญ 4 วง ส่วนอำเภอที่วงปีพาทย์น้อยที่สุดมีด้วยกันถึง 2 อำเภอ คือ อำเภอกำบางระจัน อำเภออินทร์บุรีมีวงปีพาทย์ไทย 1 วง

และปีพาทย์มอญ 1 วง คณะดนตรีไทยในจังหวัดสิงห์บุรี มักจะมีทั้งวงปีพาทย์ไทย และวงปีพาทย์มอญควบคู่กันไป แต่ส่วนใหญ่จะมีวงปีพาทย์ไทยอยู่ก่อน ซึ่งอดีตวงปีพาทย์ไทยสามารถบรรเลงประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้ทั้งพิธีมงคลทั่วไป โดยบรรเลงในรูป แบบวงปีพาทย์ไทย และพิธีงานศพ โดยบรรเลงในรูปแบบวงปีพาทย์นางหงส์ ต่อมากระแสดความนิยม ปีพาทย์มอญใช้ประกอบพิธีศพมีมากขึ้น วงปีพาทย์นางหงส์ที่เคยใช้อยู่เดิมจึงถูกลดบทบาทไป วงปีพาทย์ไทยมีอยู่เดิมจึงสร้างเครื่องมอญเพิ่มส่วนวงปีพาทย์ที่จะสร้างขึ้นใหม่ก็จะสร้างเป็นวงปีพาทย์มอญ และด้วยลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีของปีพาทย์ไทยและวงปีพาทย์มอญสามารถผสมผสานเครื่องดนตรีบางชนิดเข้าด้วยกันได้ เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฉิ่งวงใหญ่ (ตัดบางลูกออกเพิ่มจำนวนฉิ่งต่อยอด 3 ลูก) ฉิ่งเล็กและเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ เจ้าของวงปีพาทย์ นักดนตรีไทยหรือผู้ที่ให้ข้อมูลไม่สามารถระบุได้ว่าวงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีนั้นมีอายุยาวนานเท่าไร แต่พบว่าวงปีพาทย์หลายวงมีอายุเก่าแก่ยาวนานเกิน 100 ปีมาแล้ว (ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่มีการจดบันทึกไว้อย่างใด)

วงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 15 วงสามารถแยกตามอำเภอได้ดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนวงปีพาทย์ในแต่ละอำเภอของ จังหวัดสิงห์บุรี

อำเภอ	ชื่อวง
เมือง	ศิษย์ศรทอง
	ธวัชชัยบรรเลง
	ณรงค์
	สิงห์บุรี
พรหมบุรี	อาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล
	ส.แก้วสว่าง
	บุญส่ง พวงผกา
บางระจัน	ประครอง สีม่วง
	แจ่มศิลป์
	ก้านน้ําขาวลิต
ค่ายบางระจัน	ครูฟ่อน บุตรี
อินทร์บุรี	ไพฑูรย์ สอนธิ
ท่าช้าง	พระพะเยาว์
	เลิศศิลป์
	ศิษย์ธรรมศาสน์

วงปีพาทย์ในอำเภอเมืองสิงห์บุรีผู้วิจัยทำการศึกษามีด้วยกัน 5 คณะ คือ

1. คณะศิษย์สรทอง

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ 5 ตำบลต้นโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

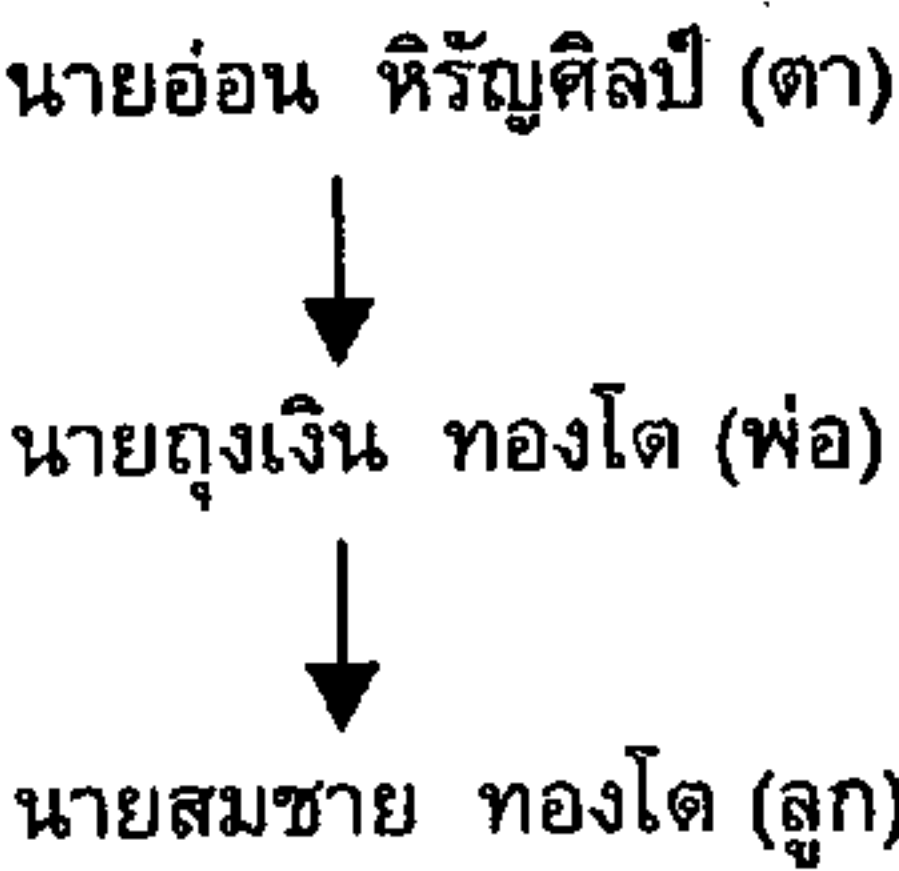
คณะศิษย์สรทอง เริ่มก่อตั้งจากคุณตาอ่อน หิรัญศิลป์ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากพ่อของคุณตาอ่อน แต่คุณตาอ่อนไม่มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีไทยหลังจากนั้นก็ได้อบรมวงปีพาทย์ให้กับครูถุงเงิน ทองโต เป็นผู้สืบทอดต่อมาโดยที่ส่งครูถุงเงิน ทองโตไปเรียนปีพาทย์กับครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ หลังจากจบประถมศึกษาปีที่ 4 ครูถุงเงินไปกับเพื่อนๆ 3 – 4 คน เรียนปีพาทย์กับครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะได้ประมาณ 7 8 ปี หลังจากนั้นก็กลับมาตั้งคณะปีพาทย์โดยรวมรวมคนซึ่งเป็นญาติพี่น้องตั้งวงปีพาทย์มอญเป็นวงแรกของจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเดิมเป็นคณะปีพาทย์ไทย ต่อมาครูถุงเงินเสียชีวิตก็ได้มอบคณะศิษย์สรทองให้กับคุณสมชาย ทองโต เป็นผู้สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน (สัมภาษณ์ คุณสมชาย ทองโต เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวของครูถุงเงิน ทองโต

ครูถุงเงิน ทองโต ภรรยา คุณแม่ทองใบ ทองโต มีบุตรด้วยกัน 7 คน

1. คุณนงลักษณ์	ทองโต
2. คุณชัยรัตน์	ทองโต
3. คุณรังสิมา	ทองโต
4. คุณเกรียงไกร	ทองโต
5. คุณตรีภาพ	ทองโต
6. คุณบุษยา	ทองโต
7. คุณสมชาย	ทองโต (ผู้สืบทอดคนปัจจุบัน)

บุตรทั้ง 7 คนนี้ ครูถุงเงิน จะฝึกหัดปีพาทย์ให้กับลูกชายเท่านั้น คือ คุณชัยรัตน์, คุณเกรียงไกร, คุณตรีภาพ, คุณสมชาย แต่ต่อมาสภาพทางด้านเศรษฐกิจ และแยกออกไปมีครอบครัว จึงเหลือคุณสมชาย ทองโต เป็นผู้ดูแลและควบคุมวง

จากแผนภูมิจะเห็นการสืบทอดโดยตรงคือจากตา → พ่อจากพ่อ → ลูก

ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปีพาทย์ของคณะศิษย์ศรทอง

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะศิษย์ศรทอง ในการประกอบพิธีต่างๆ เช่น งานบวช, งานศพ และพิธีกรรมต่างๆ จะคิดเป็นเวลา 2 เวลาต่อ 1 ค่ำ

- เครื่องมอญ 4 ค่ำ เวลาละ 4,000 – 4,500 บาท (ในอำเภอดียวกัน)
- เครื่องไทย เวลาละ 2,000 – 2,500 บาท (ในอำเภอดียวกัน)

ค่าจ้างอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ถ้าเป็นงานต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดก็แล้วแต่ความไกลใกล้ในการเดินทาง และจำนวนค่ำ

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าคณะและส่วนของผู้บรรเลง โดยจะต้องจ่ายผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) หรือ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับนเป็น เวลา) ยกเว้นผู้บรรเลงปีจะได้รับค่าแรง 500 บาท/คน/งาน หรือ250 บาท/คน/เวลา

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 3 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะศิษย์ศรทอง

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ธูป เทียน	ดอกไม้ ธูป เทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนัลให้กับคณะศิษย์ศรทองแล้วหัวหน้าคณะก็จะมอบหมายให้ผู้ที่มิอาวโสและผู้ที่มีความสามารถเป็นผู้ประกอบพิธีบูชาครู โดยกล่าวคำบูชาครูด้วยบท บูชาพระรัตนตรัย บทถวายดอกไม้ ฐูปเทียน ซึ่งบทบูชาครูมีลักษณะดังนี้

บูชาพระรัตนตรัย

นะโม ตัสสะ ภควะโต อรหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ)

ถวายดอกไม้ ฐูปเทียน

นะโม... (3 จบ)

อิมัง อัคคี พหุบุปผัง อะวังวันทา อาจารย์ยัง อุปวัสสไสยยัง วินาศสันติ สิทธิประระปะชา อัมมัสสมิง

ภาวันตุเด

ส่วนเงิน 12 บาทที่เป็นค่ากำนัลนั้นทางคณะศิษย์ทองจะสะสมเมื่อได้พอประมาณแล้วจะนำไปทำบุญถวายพระรวมทั้งสิ่งของที่ยังสามารถใช้ได้ เช่น ข้าวขาว และผ้าขาว

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะศิษย์ศรทองจะจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยขึ้นในช่วงเดือน 9 ตรงกับวันพฤหัสบดีแรกของทุกปี ซึ่งถือเป็นครู โดยจัดให้เสร็จภายในวันเดียว คือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูนอกจากนี้ ปีพาทย์คณะศิษย์ศรทองยังได้ส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัลดังนี้

ตาราง 4 แสดงรางวัลที่ได้รับจากการประกวดตีปีพาทย์ของคณะศิษย์ศรทอง

ปี	รางวัล	หน่วยงาน/สถานที่
2523	ชนะเลิศ การบรรเลงดนตรีไทยเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ ประเภท วงปีพาทย์เครื่องคู่	สำนักงานคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
2541	ชนะเลิศการประกวดดนตรีไทย ประเภท ปีพาทย์ไม้แข็ง	งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายมหาราช จังหวัดลพบุรี

การรับใช้สังคม

คณะศิษย์ศรทองมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมในด้านการบรรเลงประกอบการแสดงหนังใหญ่ของวัดสว่าง ในช่วงปีก่อนๆ นายกเทศมนตรีจะขอดนตรีไทยมากเวลาจัดงานปีใหม่ก็จะให้มีการบรรเลงดนตรีไทย และตามงานเทศกาลต่างๆ ของจังหวัดที่ทางราชการมีหนังสือเชิญ โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น

การบรรเลงประกอบการแสดง

ในปัจจุบันคณะศิษย์ศรทองไม่ได้รับงานด้านการบรรเลงประกอบการแสดงแล้ว เนื่องจากต้องใช้เวลาฝึกซ้อม และลูกวงไม่ค่อยมีเวลา

2. คณะธวัชไชย บรรเลง

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 54/1 หมู่ 5 ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์ ลุงเพี้ยม ธวัชไชยซึ่งเป็นหัวหน้าวง เมื่อตอนเด็กๆ ผมได้ยืนข้างๆบ้านเขาเล่นปีพาทย์กันก็มีความสนใจที่อยากจะเล่นกับเขาบ้างจึงได้เข้าไปขอเรียนปีพาทย์กับคุณลุง อยู่ ดวงดี เรียนอยู่ได้หลายปีก็ออกงานทำมาหากินกับครู อยู่ จนตอนหลังวงของ ลุงอยู่ เลิกวงโดยไม่ทราบสาเหตุ ลุงเพี้ยมจึงตั้งวงขึ้นใหม่โดยสร้างวงปีพาทย์ไทยขึ้นมาก่อน และเมื่อวงปีพาทย์มอญเป็นที่นิยมในสมัยนั้นก็สร้างเครื่องมอญหลังจากตั้งคณะใหม่แล้ว ลุงเพี้ยมก็ไปเรียนปีพาทย์กับครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี (สัมภาษณ์ คุณเพี้ยม ธวัชไชย เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวของ คุณเพี้ยม ธวัชไชย

คุณเพี้ยม ธวัชไชย ภรรยา คุณสมพงษ์ ธวัชไชย มีบุตรด้วยกัน 6 คน

1 คุณอรุณ	ธวัชไชย
2 คุณโสภา	ธวัชไชย
3 คุณขวัญ	ธวัชไชย (เรียนปีพาทย์)
4 คุณวินัย	ธวัชไชย (เรียนปีพาทย์)
5 คุณสุพจน์	ธวัชไชย (เรียนปีพาทย์)
6 คุณสุพัฒน์	ธวัชไชย

บุตรทั้ง 6 คนนี้มีเรียนปีพาทย์ 3 คนซึ่งเป็นผู้ชายโดยเฉพาะคุณขวัญ ธวัชไชย เมื่อตอนเล็กๆ ลุงเพี้ยมได้ส่งไปเรียนปีพาทย์ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองเพื่อหวังให้เป็นผู้สืบทอดจากลุงเพี้ยม แต่เมื่อจบแล้วก็ไปทำงานบริษัทไม่ได้ช่วยงานของลุงเพี้ยมเลย ปัจจุบันลุงเพี้ยมได้ส่งหลานชายไปเรียนปีพาทย์ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี เพื่อหวังว่าเมื่อจบมาจะได้เป็นผู้สืบทอดต่อไป

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะธวัชไชย บรรเลง ในปัจจุบันส่วนเป็นงานศพ การรับงานจะคิดเป็นเวลา ตามจำนวนโค้ง และความใกล้ไกลของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000-4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	5	โค้ง	เวลาละ 5,000-5,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

เครื่องไทย

เวลาละ 1,500-1,800 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้ผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 5 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะธวัชไชยบรรเลง

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ฐูปเทียน	ดอกไม้ ฐูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้กับคณะธวัชไชย บรรเลงแล้ว ก็ให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครู ถ้าไม่มีใครลงเพ็ญก็จะเป็นคนทำพิธีบูชาครูเองส่วนบทบูชาครูนั้นลงเพ็ญบอกว่าเริ่มจาก การตั้ง นะโม 3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและขอให้การบรรเลงครั้งนี้ผ่านไปด้วยดี ส่วนเงินค่ากำนล 12 บาท ลงเพ็ญจะสะสมแล้วนำไปถวายวัด

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะธวัชไชยบรรเลงจะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 4 หรือเดือน 9 แล้วแต่ความพร้อม โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียว จัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ แต่รายละเอียดจะไม่ได้ครบถ้วนเหมือนกับที่ทางกรมศิลปากรจัด

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะราชไทยได้ช่วยเหลือสังคมโดยให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุก ๆ สังกัดที่มาขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานประจำปีของทางจังหวัด งานนมัสการพระนอนจักรสีห์ และงานอื่นๆที่ทางราชการจัด

3.คุณณรงค์ สุขปรีดา

ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 29/2 หมู่ 1 ต.บางมัญ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์คุณณรงค์ สุขปรีดาซึ่งเป็นเจ้าของคณะ ได้กล่าวว่า เริ่มเรียนเปียพาทย์จากลูกพี่ลูกน้องตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยเริ่มเรียนจากฆ้องวงใหญ่เป็นอันดับแรก จากนั้นก็ได้เป็นนักดนตรีของวงเมื่อภายหลังที่วงล้มเลิก ก็ได้มาตั้งคณะใหม่ขึ้นเป็นของตนเองโดยใช้ชื่อว่า ณรงค์ สุขปรีดา จากนั้นก็รับงานบรรเลงตลอดมาโดยมิได้หยุดการฝึกฝนเล่าเรียน ผมได้ไปศึกษาวิชาความรู้เพิ่มเติมจากอาจารย์สำรวย แก้วสว่าง ซึ่งเป็นอาจารย์สอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองในสมัยนั้น ต่อมาในระยะหลังวงเปียพาทย์ไทยรับงานน้อยลงจึงได้สร้างวงเครื่องมอญขึ้น ปัจจุบันมีจำนวน 4 โถ่ง (สัมภาษณ์นายณรงค์ สุขปรีดา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2545) นอกจากนี้คุณณรงค์ยังได้เป็นวิทยากรพิเศษให้กับโรงเรียนวัดสะอาดราษฎร์บำรุง

ครอบครัวของคุณณรงค์ สุขปรีดา

คุณณรงค์ สุขปรีดา ภรรยาคุณเฉลียว สุขปรีดา โดยมีบุตรด้วยกัน 3 คน

- 1. คุณมาลัย สุขปรีดา
- 2. คุณไชยยันต์ สุขปรีดา
- 3. คุณสุริยันต์ สุขปรีดา

บุตรทั้ง 3 คนของคุณณรงค์นั้นมีเพียงคุณสุริยันต์ สุขปรีดาเท่านั้นที่ศึกษาเล่าเรียนทางด้านเปียพาทย์ โดยได้เรียนกับคุณณรงค์ และหลังจากนั้นก็เข้าเรียนต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ อ่างทองเพื่อหวังให้เป็นผู้สืบทอดและรักษาวงเปียพาทย์ต่อจากบิดา ภายหลังที่คุณสุริยันต์ เรียนจบจากวิทยาลัยนาฏศิลป์แล้วก็ได้มารับผิดชอบวงเปียพาทย์อย่างที่คุณณรงค์ตั้งใจเพราะคุณสุริยันต์ได้ไปเข้ารับราชการทหารและมิได้เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับทางดนตรีไทยเลยแม้แต่น้อย ซึ่งขณะนี้ทางคุณณรงค์ก็ได้ฝึกหัดหลานชายเอาไว้ 1 คน เพื่อให้เป็นผู้สืบทอดวงต่อไป

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างหรือการรับงานของทางวงนั้น ในปัจจุบันมักจะเป็นงานในพิธีเผาศพเสียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากยังเป็นที่นิยมของคนในจังหวัดสิงห์บุรี ส่วนในงานพิธีอื่นๆนั้นมักจะไม่มีใครมาว่าจ้างให้ไปบรรเลงเนื่องจากส่วนใหญ่ผู้คนหันไปนิยมดนตรีสากลเสียส่วนใหญ่ ในการรับงานนั้นจะคิดเป็นเวลา เหมางาน ตามจำนวนโถ่ง ตามระยะทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000 – 4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 5,000 – 7,000 บาท (ในต่างอำเภอ)
เครื่องมอญ	5	โค้ง	เวลาละ 5,500 – 5,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	5	โค้ง	เวลาละ 6,000 – 7,500 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้ผู้บรรเลงในราคา 500 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 250 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 6 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะณรงค์ สุขปรีดา

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ฐูปเทียน	ดอกไม้ ฐูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้กับคณะณรงค์ สุขปรีดาแล้ว ก็จะทำให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครู แต่ถ้าไม่มีใครคุณณรงค์ก็จะเป็นคนทำพิธีบูชาครูเองส่วนบทบูชาครูนั้นคุณณรงค์บอกว่าเริ่มจาก การตั้ง นะโม 3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาและขอให้การบรรเลงครั้งนี้ผ่านไปด้วยดี

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์ คณะณรงค์ สุขปรีดาจะจัดพิธีไหว้ครูทุก ๆ ปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 9 โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธี

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะณรงค์ สุขปรีดาได้ช่วยเหลือสังคมโดยให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุก ๆ สังกัด ที่มาขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานประจำปีของทางจังหวัด งานนมัสการพระนอนจักรสีห์ งานลูกเสือชาวบ้านและงานอื่นๆที่ทางราชการจัด นอกจากนี้ยังได้รับเกียรติบัตรจากสถาบันวิทยาลัยครูเทพสตรีจังหวัดลพบุรี ให้เป็นผู้สืบสานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะพื้นบ้าน วันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2542

การบรรเลงประกอบการแสดง

ในสมัยก่อนคณะณรงค์ สุขปรีดา เคยบรรเลงประกอบการแสดงลิเก แต่ปัจจุบันไม่ได้รับแล้ว เนื่องจากต้องใช้เวลาและเดินทางไกล

4.คณะอาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล

ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 29 หมู่ 6 ต.ต้นโพธิ์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สำราญท่านได้กล่าวว่า ผมเริ่มเรียนดนตรีไทยตอนช่วงอายุเยอะแล้วเริ่มเรียน ซอ และขลุ่ย จากครูขุน คงผลที่จังหวัดลพบุรี หลังจากเรียนดนตรีไทยแล้วจึงคิดตั้งคณะเป่าพาทย์ไทยขึ้น และต่อมาเมื่อวงเป่าพาทย์มอญเป็นที่นิยมจึงสร้างเครื่องมอญขึ้นภายหลัง ส่วนด้านเพลงก็อาศัยใจรัก เวลาไปงานที่ไหนที่มีการบรรเลงเป่าพาทย์ก็จะไปนั่งคุยกับนักดนตรี ถ้ามเพลงเขาบ้าง ต่อมาก็ได้เรียนดนตรีไทยกับครูณรงค์ โดยพาลูกชายไปเรียนด้วยเพื่อหวังจะให้เป็นผู้สืบทอดต่อไป (สัมภาษณ์ คุณสำราญ ชูชัยมงคล เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2545) ปัจจุบันอาจารย์สำราญ ชูชัยมงคลได้ใช้เวลาว่างสอนให้กับเด็กๆ แถวบ้านในช่วงเสาร์อาทิตย์ เพื่อให้เด็กรักดนตรีไทยไม่ยุ่งกับยาเสพติด

ครอบครัวของอาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล

อาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล ภรรยา คุณรุ่งระวี ชูชัยมงคล มีบุตร 2 คน

1. คุณธีมาร์ฐ ชูชัยมงคล
2. คุณวัฒนพร ชูชัยมงคล

ลูก 2 คนของอาจารย์สำราญ นั้น เริ่มเรียนดนตรี ตั้งแต่เด็กโดยคุณธีมาร์ฐ เรียนเป่าพาทย์ ส่วนคุณวัฒนพร เรียนมโหรี (เครื่องสาย) และปัจจุบันคุณธีมาร์ฐ ได้ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยเกษตรศาสตร์ปีที่ 4 เอกดนตรี ส่วนคุณวัฒนพรเรียนอยู่ที่มหาวิทยาสารคามแต่ไม่ใช่เอกดนตรี อาจารย์สำราญกล่าวว่าเมื่อตนเองทำไม่ไหวก็จะยกให้ลูกชายเป็นผู้ดูแลและสืบทอดต่อไปส่วนลูกสาวชอบวงมโหรี แต่เขาจะดูแลได้ขนาดไหนก็แล้วแต่เขา

ลักษณะการว่าจ้าง

ลักษณะการว่าจ้างของคณะอาจารย์สำราญส่วนใหญ่เป็นงานศพ และงานบุญทั่วไป การรับงานจะคิดเป็นเวลา เหมางาน คิดตามจำนวนโค้ง และคิดตามความใกล้ไกลของพื้นที่ ถ้าในพื้นที่ก็จะถูกลง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 3,500 – 4,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000 – 4,500 บาท (ในต่างอำเภอ)
เครื่องไทย			เวลาละ 2.000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 2,500 – 3,000 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะ และของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา)

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 7 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะอาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล

ลำดับ	กำนลวงปีพาทย์ไทย	กำนลวงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ รูปเทียน	ดอกไม้ รูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้กำนลจากเจ้าภาพแล้ว คณะอาจารย์สำราญ ก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูนั้นก็จะต้อง นะโม 3 จบ แล้วก็บอกกล่าวครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา โดยไม่มีกฎเกณฑ์ แต่ผลงานอาจจะทำพิธีบูชาครูไม่เหมือนกันก็ได้

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

อาจารย์สำราญบอกว่าวงของท่านไม่เคยจัดพิธีไหว้ครูอย่างเป็นทางการเลยมีแต่เอาเครื่องดนตรีไปร่วมงานที่เขาจัดพิธีไหว้ครูตามคณะอื่นไป แต่ก็คิดว่าจะจัดแต่ยังไม่รู้ว่าเมื่อไร

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะอาจารย์สำราญ จะนำเครื่องดนตรีไปช่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรือวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็จะไปช่วยเหลือทุกครั้งเท่าที่ทำได้

การบรรเลงประกอบการแสดง

ส่วนมากจะบรรเลงประกอบลิเก แต่ไม่มีคณะที่ประจำ ส่วนใหญ่คณะลิเก มาขอว่าจ้างการบรรเลงประกอบพิธี ก็จะมีพิธีทรงเจ้า แต่นานๆจะมีสักครั้ง

5. คณะสิงห์บุรี

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 48/3 หมู่ที่ 7 ต.บางมัญ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์คณะศิษย์ นิลสุวรรณ ได้บอกเล่าว่าผมเริ่มหัดดนตรีไทยกับคุณตา ซึ่งเป็นคุณตาแท้ๆของผมเอง คือ คุณตาเกลื่อน ซึ่งคุณตาไม่มีวง แต่อาศัยเรียนกับวงข้างบ้านของคุณตาป๋อย เรียน ซอ จะเข้ และต่อมาเมื่อเห็นคุณศิษย์ สนใจทางด้านดนตรีไทย และท่านก็อยากให้สืบทอดทางด้านดนตรีจึงสอนดนตรีไทยให้ คุณศิษย์ สอนเท่าที่จะทำได้ และเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาก็ได้เรียนดนตรีกับคุณครูวิชัย ใจภักดี เมื่อจบจากประถมศึกษาปีที่ 6 ก็เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนสิงห์บุรีซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดได้ เรียนดนตรีกับครูเทวิน พรหมนิกร หลังจากจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ เข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง โดยเรียนทางเครื่องเล็กเครื่องมือ จะเข้ เรียนกับอาจารย์ชโลมใจ กลั่นรอด หลังจากจบจากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง แล้วก็เข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา เอกดุริยางค์ไทย ช่วงนี้ได้เรียนปี่พาทย์กับอาจารย์สำราญ เกิดผล ครูชาติรี (ไม่ทราบนามสกุล) และก็เรียนเสริมกับอาจารย์สำรวย แก้วสว่าง หลังจากจบปริญญาตรี จากวิทยาลัยครู จากจังหวัดอยุธยาแล้วก็เข้ารับราชการเป็นครูสอนดนตรีไทยที่จังหวัดขอนแก่นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2532 ก่อนที่จะย้ายมาประจำราชการที่โรงเรียนสิงห์บุรี และได้สร้างวงดนตรีที่โรงเรียนสิงห์บุรีเป็นวงปี่พาทย์มโหรี และวงเครื่องสาย (สัมภาษณ์ คุณศิษย์ นิลสุวรรณ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2545)

นอกจากนี้อาจารย์ศิษย์ ได้ทำเครื่องดนตรี ไว้ขายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้กับลูกศิษย์ที่มาเรียนดนตรีที่บ้านและอาศัยพักที่บ้านจำนวน 10 คน และยังมีนักเรียนที่มาเรียนในช่วงเย็นอีกประมาณ 20-30 คน เครื่องดนตรีที่ทำขายส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เช่น ซออู้ ซอด้วง จะเข้ ขลุ่ยในราคาที่เป็นกันเอง นอกจากนี้ยังสอนให้เด็กนักเรียนซ่อมเครื่องดนตรีเองอีกด้วย จึงทำให้เด็กนักเรียนมีหน้าที่หมั่นเวียนเปลี่ยนกันไป นักเรียนที่มาเรียนมีตั้งแต่ มัธยมต้นถึงนักศึกษาปริญญาตรี

ครอบครัวของอาจารย์ศิษย์ นิลสุวรรณ

อาจารย์ศิษย์ นิลสุวรรณ เป็นบุตรคนเดียวของ คุณบัญญัติ นิลสุวรรณ และนางกรรณิกา วิพันธุ์เงิน

ลักษณะการว่าจ้าง

การรับงานของคณะสิงห์บุรีส่วนใหญ่เป็นวงปีพาทย์ไทย และวงปีพาทย์มโหรี จะไม่มีการกำหนดราคา ซึ่งส่วนมากจะเป็นทางราชการจัดบให้ หรือให้นักเรียนในวงเป็นผู้กำหนด

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้ของผู้บรรเลงของคณะสิงห์บุรีนี้จะไม่มี เพราะจะนำมาเป็นกองทุนเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของนักเรียนทั้งหมด

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 8 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะสิงห์บุรี

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย
1	ดอกไม้ ธูปเทียน
2	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ชอง

คณะสิงห์บุรีเป็นวงปีพาทย์ไทยจึงมีสิ่งของที่ใช้กำนลมีเพียง 4 อย่าง ส่วนบทบาทครูอาจารย์ ศิวศิษฐ์ จะเป็นคนกล่าว

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะสิงห์บุรีเป็นวงดนตรีของโรงเรียน จึงมีส่วนร่วมในงานพิธีต่างมากมาย เช่น งานประจำปีของจังหวัดสิงห์บุรี งานเทศกาลกินปลา และงานต่างที่เกี่ยวกับทางราชการมีหนังสือเชิญมา

พิธีไหว้ครู

พิธีไหว้ครูในสมัยก่อนจัดทุกๆปี แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้จัดเนื่องจากงบประมาณทางราชการไม่มีจึงจำเป็นต้องงดการจัดพิธีไหว้ครูไป

วงปีพาทย์ในอำเภอพรหมบุรีที่ผู้วิจัยทำการศึกษามีด้วยกัน 2 คณะ คือ

1.บุญส่ง พวงผกา

ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 4 ตำบลหัวป่า อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

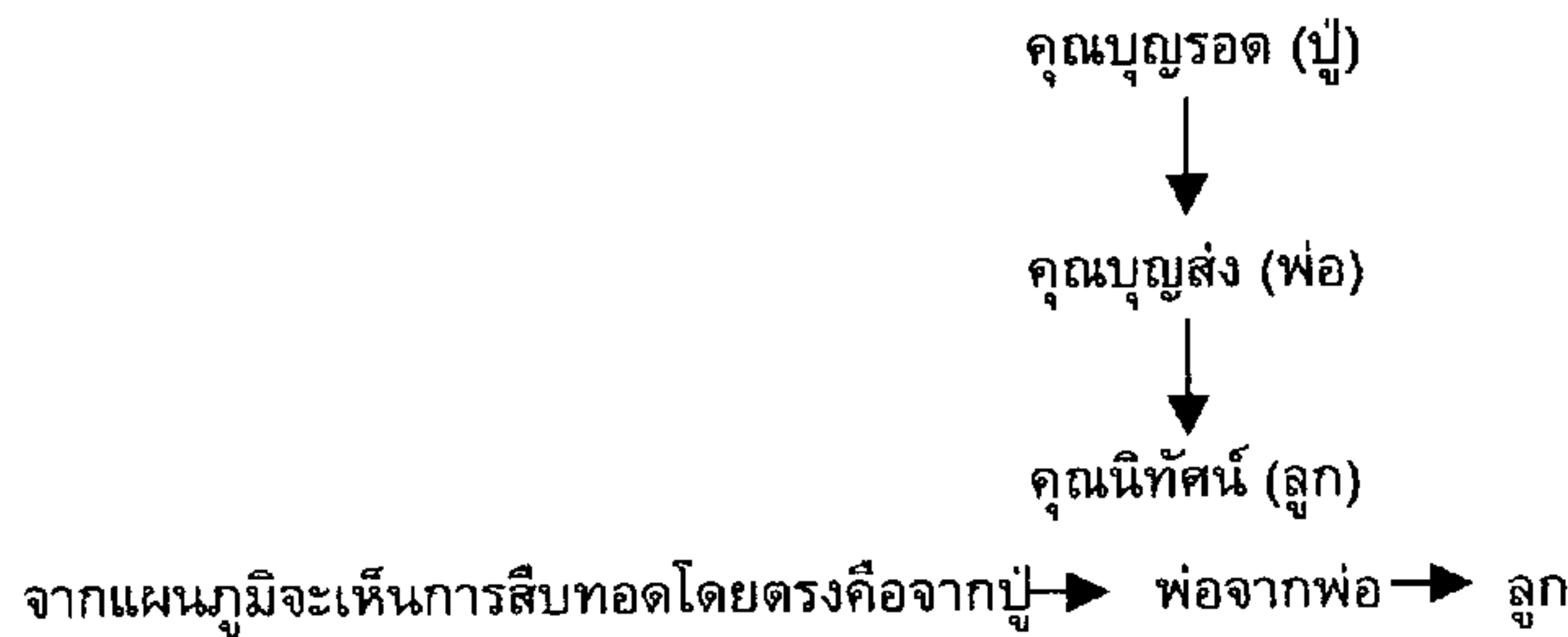
จากการสัมภาษณ์คุณบุญส่ง ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะได้กล่าวว่า ในสมัยก่อนคุณบุญรอดบิดาได้ซื้อเครื่องดนตรีไทยไว้แต่บรรเลงไม่เป็น เครื่องดนตรีที่ซื้อในตอนนั้นคือ ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก เอาไว้ให้คุณบุญส่งเล่น แต่คุณบุญส่งตาบอดช่วงอายุประมาณ 5 ขวบ แต่ก็ไม่ท้อเมื่อรู้ว่ามิโรงเรียนสอนดนตรีคนตาบอดที่กรุงเทพฯ คุณบุญส่งจึงขอบิดาไปเรียน โดยเรียนกับอาจารย์ทองหล่อ (ไม่ทราบนามสกุล) ตอนอายุ 12 ปี เมื่อเรียนจบก็กลับมาตั้งวงและซื้อเครื่องเพิ่มในปี พ.ศ. 2514 เป็นเครื่องปีพาทย์ไทย หลังจากนั้นก็ได้ไปเรียนระนาดกับอาจารย์สำรวยแก้วสว่าง ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ในสมัยนั้น ส่วนเครื่องมือเวลาทำงานก็จะไปเช่าจากคณะอื่นมา (สัมภาษณ์ คุณบุญส่ง พวงผกา เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวของคุณบุญส่ง พวงผกา

คุณบุญส่ง ช่อผกา ภรรยา นางลเวง พวงผกา มีบุตร 2 คน

- 1.คุณประภาส พวงผกา
- 2.คุณนิทัศน์ พวงผกา

บุตรที่เรียนปีพาทย์คือ คุณนิทัศน์ ซึ่งคุณบุญส่งได้ส่งให้คุณนิทัศน์ไปศึกษาปีพาทย์ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง หลังจากจบจากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองแล้วได้เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จนจบปริญญาตรีโดยใช้เงินจากการรับบรรเลงปีพาทย์ เพื่อให้คุณนิทัศน์ ได้สืบทอดจากคุณบุญส่งต่อไป

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปีพาทย์ของคุณบุญส่ง พวงผกา

ลักษณะการว่าจ้าง

การรับงานของคณะบุญส่ง พวงผกา ส่วนใหญ่จะเป็นงานทั่วไป อัตราค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับเวลา
ขนาดของวง และความใกล้เคียงของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000 - 4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 5,000 – 5,500 บาท (ในต่างอำเภอ)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500 – 2,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 2,000 – 2,500 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะ และของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้
บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) ขึ้น
อยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 9 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง ก้านล ของคณะบุญส่ง พวงผกา

ลำดับ	ก้านล วงปีพาทย์ไทย	ก้านล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ รูปเทียน	ดอกไม้ รูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้ก้านลจากเจ้าภาพแล้ว คณะบุญส่ง พวงผกาก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความ
สามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูนั้นก็จะต้อง นะโม 3 จบ แล้วก็บอก
กล่าวครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา โดยไม่มีกฎเกณฑ์ แต่ละงานอาจจะทำพิธีบูชาครูไม่เหมือน
ก็ได้

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะบุญส่ง พวงผกาจะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์
ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 9 แล้วแต่ความพร้อม โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือ
จัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า

หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ แต่รายละเอียดจะไม่ได้ครบถ้วนเหมือนกับที่ทางกรมศิลปากร

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะบุญส่ง พวงผกาจะนำเครื่องดนตรีไปช่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรือวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็คจะไปช่วยเหลือทุกครั้งเท่าที่ทำได้

การบรรเลงประกอบการแสดง

ส่วนมากจะบรรเลงประกอบลิเก แต่ปัจจุบันรับน้อยลงเพราะต้องเดินทางไกลไม่สะดวก และสมัยนี้เลิกต้องใช้ปี่พาทย์มอญบรรเลง ต้องใช้ผู้บรรเลงมาก

2.คณะ ส.แก้วสว่าง

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 240/2 หมู่ 1 ตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

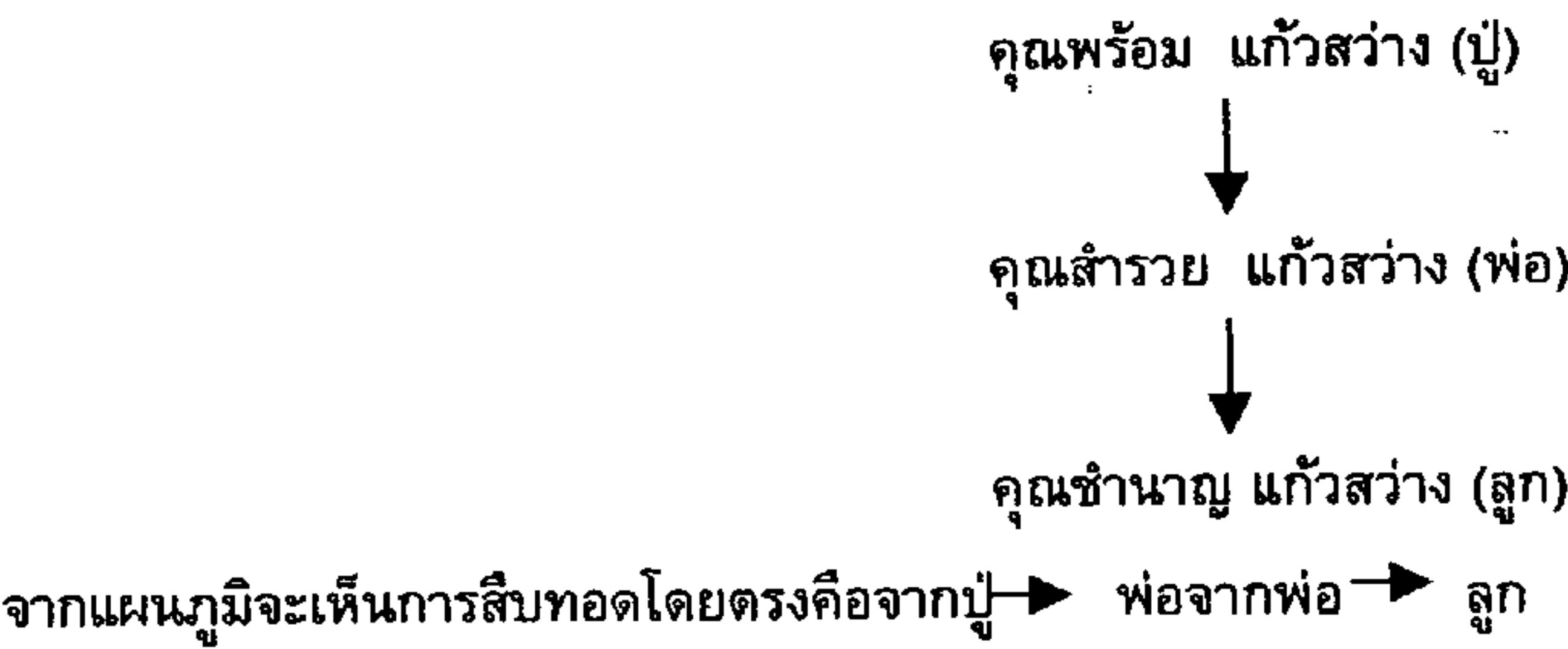
ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์ คุณชำนาญ แก้วสว่าง บุตรชายคนสุดท้องของอาจารย์สำรวยแก้วสว่าง บอกว่า พ่อได้รับสืบทอดวงปี่พาทย์มาจากคุณปู่พร้อม แก้วสว่าง ซึ่งอาจารย์สำรวยได้ศึกษาปี่พาทย์จากครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ ซึ่งมีความชำนาญในการเล่นเครื่อง และเป็นผู้มีฝีมือในการตีระนาดเอก ส่วนผมเริ่มเรียนปี่พาทย์จากพ่อ และเข้าศึกษาที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองจนจบอนุปริญญา สาขาดนตรีไทย แล้วศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เอกดนตรีไทย หลังจากเมื่อพ่อเสียชีวิตลง ผมจึงดูแลคณะ ส.แก้วสว่างต่อไป (สัมภาษณ์ คุณชำนาญ แก้วสว่าง เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวอาจารย์สำรวย แก้วสว่าง

อาจารย์สำรวย แก้วสว่างมีบุตร 6 คนคือ

- 1.คุณมนตรี แก้วสว่าง
- 2.คุณสุนทร แก้วสว่าง
- 3.คุณชัยรัตน์ แก้วสว่าง
- 4.คุณพัฒนศรี แก้วสว่าง
- 5.คุณชาติรี แก้วสว่าง
- 6.คุณชำนาญ แก้วสว่าง

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงการสืบทอดป่พาทย์ของคณะ ส.แก้วสว่าง

ลักษณะการว่าจ้าง

การรับงานของคณะ ส.แก้วสว่างส่วนใหญ่จะเป็นงานทั่วไป อัตราค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับเวลาขนาดของวง และความไกลไกลของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 5,000 บาท (ในต่างอำเภอ)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 2,000 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะ และของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปี่พาทย์

ตาราง 10 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะ ส.แก้วสว่าง

ลำดับ	กำนล วงปี่พาทย์ไทย	กำนล วงปี่พาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ฐูปเทียน	ดอกไม้ ฐูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้กำหนดจากเจ้าภาพแล้ว คณะ ส.แก้วสว่าง ก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่ยศเคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูนั้นก็จะต้อง นะโม 3 จบ แล้วก็บอกกล่าวครู อาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา โดยไม่มีกฎเกณฑ์

พิธีไหว้ดนตรีไทย

วงปี่พาทย์คณะ ส.แก้วสว่างจะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธี ไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 9 โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียว คือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวัน ประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะ ส.แก้วสว่างจะช่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรืองานวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็จะไปช่วยเหลือทุกครั้งเท่าที่ทำได้

วงปี่พาทย์ในอำเภอบางระจันที่ผู้วิจัยทำการศึกษามีด้วยกัน 3 คณะ คือ

1.คณะ ประครอง สีม่วง

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ 7 ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลังคณะประครอง สีม่วง

จากการสัมภาษณ์คุณพินิจ สีม่วง ได้เล่าว่า เดิมทีคณะประครอง สีม่วงเป็นของ ทวดซึ่งได้รับการ สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนมาถึงรุ่นลูกหลานโดยที่คุณพ่อจำลอง สีม่วงได้สืบทอดมาจากคุณทวด ต่อ จากนั้นหลังจากที่พ่อจำลองเสียชีวิตลงก็ได้มอบให้คุณประครองซึ่งเป็นบุตรคนโตเป็นผู้ดูแลหลังจากคุณ ประครองเสียชีวิตลงก็ให้คุณไพฑูรย์เป็นผู้ดูแลแต่ปัจจุบันนี้คุณไพฑูรย์ อายุเริ่มมากขึ้นความจำไม่ค่อยดีจึง ให้คุณบุญส่งเป็นผู้ดูแล และรับงาน(สัมภาษณ์ คุณพินิจ สีม่วงเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2545)

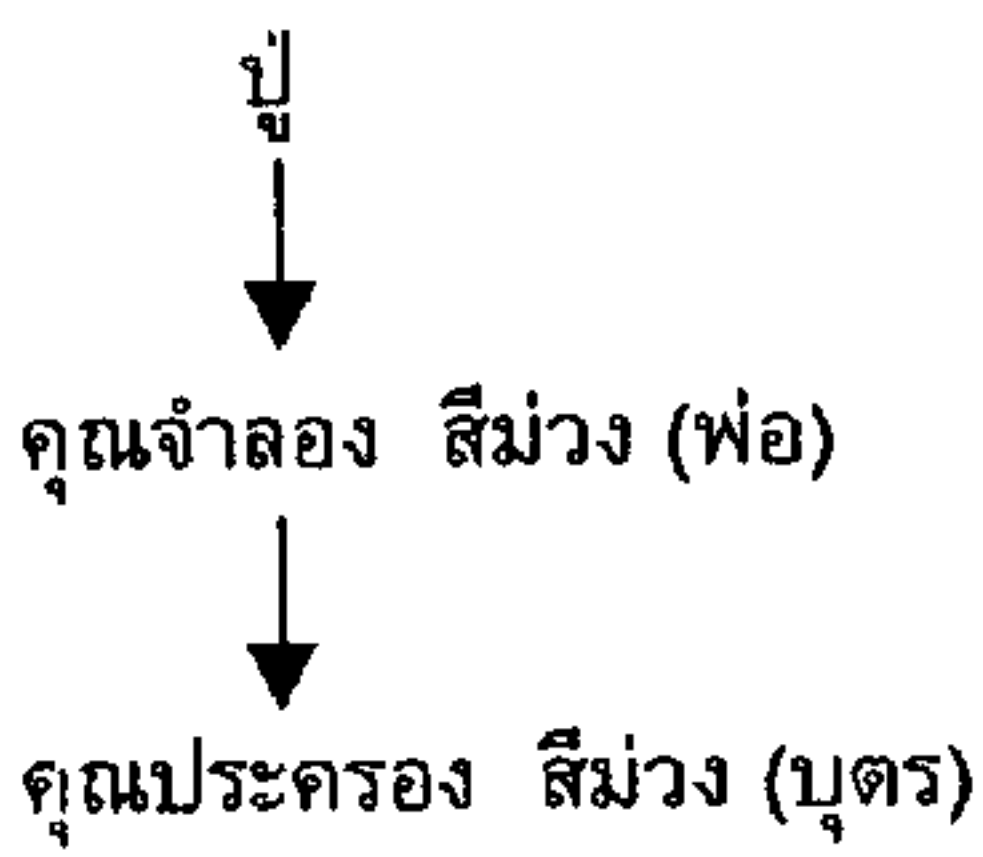
ครอบครัวจำลอง สีม่วง

คุณจำลอง สีม่วง มีบุตรด้วยกัน 11 คน คือ

- 1.คุณประครอง สีม่วง
- 2.คุณประเคียง สีม่วง
- 3.คุณไพฑูรย์ สีม่วง
- 4.คุณผวา สีม่วง

- 5.คุณเผยอ สีม่วง
- 6.คุณพินิจ สีม่วง
- 7.คุณวินัย สีม่วง
- 8.คุณพยุ่ง สีม่วง
- 9.คุณพะเยาว์ สีม่วง
- 10.คุณพยงค์ สีม่วง
- 11.คุณบุญส่ง สีม่วง

บุตรทั้ง 11 คนนี้ได้เรียนปี่พาทย์จากคุณพ่อจำลองทุกคน และได้จ้างอาจารย์ถุ้งเงิน ทองโตมาสอนให้กับลูกๆ

จากแผนภูมิจะเห็นการสืบทอดโดยตรงคือจากปู่ ➡ พ่อจากพ่อ ➡ ลูก

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปี่พาทย์ของคณะ ประครอง สีม่วง

ลักษณะการว่าจ้าง

การรับงานของ คณะ ประครอง สีม่วงส่วนใหญ่จะเป็นงานๆทั่วไป อัตราค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับเวลา ขนาดของวง และความใกล้เคียงของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000 – 4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 5,000 – 5,500 บาท (ในต่างอำเภอ)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500 – 2,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 2,000 – 2,500 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะและของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 11 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะประครอง สีม่วง

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ฐูปเทียน	ดอกไม้ ฐูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้กำนลจากเจ้าภาพแล้วคณะ ประครอง สีม่วง ก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูนั้นก็จะต้อง นะโม 3 จบ แล้วก็บอกกล่าวครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์ คณะ ประครอง สีม่วงจะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 9 โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะ ประครอง สีม่วงจะช่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรืองานวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานแข่งเรือประจำปี โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็จะไปช่วยเหลือทุกครั้งเท่าที่ทำได้

2.คณะแจลัมศิลป์

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 26 หมู่ 10 ตำบลเชิงกลัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์ คุณสาโรจน์ สุวรรณข่า เดิมทีวงปีพาทย์เป็นคุณพ่อ เล็ก สุวรรณข่าซึ่งบ้านเดิมอยู่อำเภ่อันท์บุรี แต่ไม่ทราบว่าคุณพ่อเรียนปีพาทย์มาจากครูที่ไหน เกิดมาก็เห็นพ่อตีระนาดเป็นอยู่แล้วและ

พ่อก็ไม่เคยเล่าอะไรให้ฟัง แต่ผมได้เรียนปีพาทย์จากพ่อ และเมื่อช่วงอายุประมาณ 17 ปี ได้เข้าไปเรียนกับครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะที่กรุงเทพมหานครเพื่อที่จะไปต่อเดี่ยว คุณพ่อมีบุตรชาย 3 คน คือ

- 1.คุณศิริ สุวรรณขำ
- 2.คุณชลอ สุวรรณขำ
- 3.คุณสาโรจน์ สุวรรณขำ

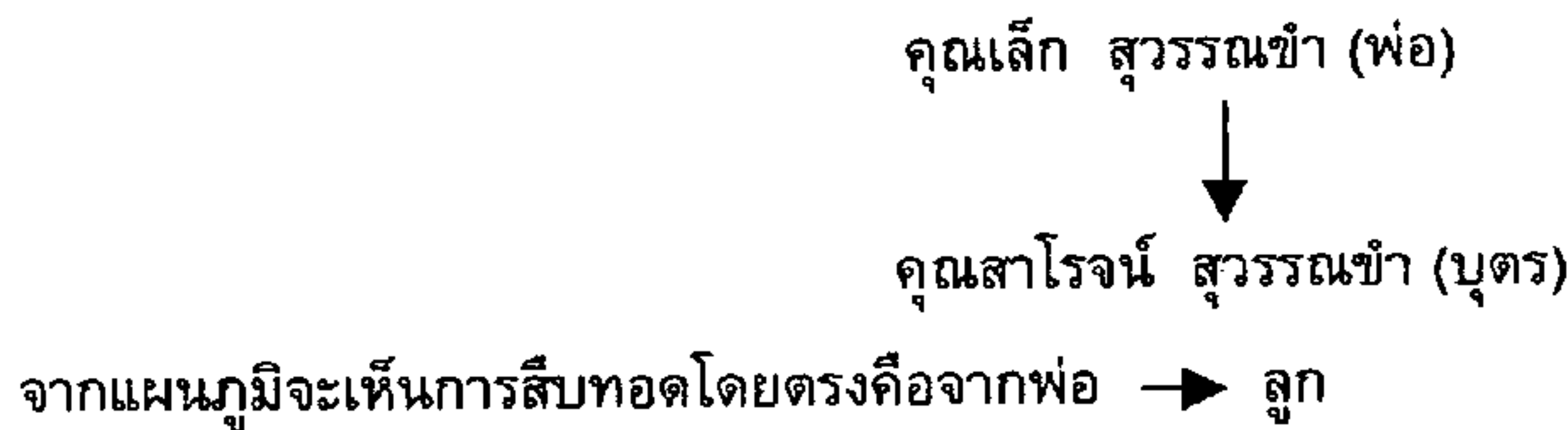
ซึ่งบุตรชายทั้ง 3 เรียนปีพาทย์ทั้ง 3 คน แต่หลังจากแยกย้ายไปมีครอบครัว ต่างก็ไม่มีเวลามารรเลงปีพาทย์ มีเพียงคุณสาโรจน์คนเดียวที่ได้รับการสืบทอดจากพ่อมา(สัมภาษณ์ คุณสาโรจน์ สุวรรณขำ เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวคุณสาโรจน์ สุวรรณขำ

คุณสาโรจน์ สุวรรณขำ ภรรยา คุณพิกุล สุวรรณขำ มีบุตรสาว 2 คน

- 1.คุณสาริณี สุวรรณขำ
- 2.คุณระพีพรรณ สุวรรณขำ

บุตรสาวทั้งสองคนไม่มีใครศึกษาเกี่ยวกับดนตรีเลย

ภาพประกอบ 12 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปีพาทย์ของคณะแจ๊สมลฑลปี

ลักษณะการว่าจ้าง

การรับงานส่วนใหญ่จะเป็นงานๆ ทั่วไป อัตราค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับเวลา ขนาดของวง และความไกลไกลของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 3,500 – 4,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000 – 5,000 บาท (ในต่างอำเภอ)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,000 – 15,00 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 2,000 – 2,500 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะ และของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 12 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะแฉล้มศิลป์

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ธูปเทียน	ดอกไม้ ธูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ชอง	บุหรี 1 ชอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้กำนลจากเจ้าภาพแล้วคณะแฉล้มศิลป์ก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถและเป็นที่เคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครูแต่ถ้าไม่มีใคร คุณสาโรจน์ก็จะเป็นคนผู้บูชาครูเองส่วนบทบูชาครูนั้นก็จะต้อง นะโม 3 จบ แล้วก็บอกกล่าวครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา โดยไม่มีกฎเกณฑ์ แต่ให้เป็นสิ่งดีๆ เพื่อให้งานสำเร็จ

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์ คณะแฉล้มศิลป์ จะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในวันที่ 9 เดือนมกราคม โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะแฉล้มศิลป์จะนำเครื่องดนตรีประเภท แตรวงไปช่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรืองานวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานแข่งเรือประจำปี โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็จะไปช่วยเหลือทุกครั้งเท่าที่ทำได้

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะ และของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 12 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะแฉล้มศิลป์

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ รูปเทียน	ดอกไม้ รูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้กำนลจากเจ้าภาพแล้วคณะแฉล้มศิลป์ก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถและเป็นที่เคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครูแต่ถ้าไม่มีใคร คุณสาโรจน์ก็จะเป็นคนบูชาครูเองส่วนบทบูชาครูนั้นก็จะต้อง นะโม 3 จบ แล้วก็บอกกล่าวครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา โดยไม่มีกฎเกณฑ์ แต่ให้เป็นสิ่งดีๆ เพื่อให้งานสำเร็จ

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์ คณะแฉล้มศิลป์ จะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในวันที่ 9 เดือนมกราคม โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะแฉล้มศิลป์จะนำเครื่องดนตรีประเภท แตรวงไปช่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรืองานวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานแข่งเรือประจำปี โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็จะไปช่วยเหลือทุกครั้งเท่าที่ทำได้

3.คณะกำนันชาวลิต

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 76 หมู่ 5 ตำบลสระแจง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์ นายเยี่ยม อินทร์พักทัน ได้กล่าวว่า เดิมทีผมเรียนเครื่องสายและเลิกล่นมาประมาณ 10 ปี ต่อมาเมื่อเวลาว่างก็จะมาหาให้ไปบรรเลง จึงคิดจะตั้งวง โดยเสนอให้ กำนันชาวลิต ขอ กองทุนสนับสนุนของหมู่บ้าน ได้เครื่องมอญมา 5 โด้ง ก่อตั้งมาได้ประมาณ 1 ปีเศษ โดยจ้างอาจารย์สองเมือง พันธุรัตน์มาสอนเด็กนักเรียนในช่วงวันเสาร์อาทิตย์ โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ เด็กที่มาเรียนมีอายุตั้งแต่ 8 – 15 ปี ตอนนี้มีเด็กมาเรียนอยู่ประมาณ 30 กว่าคน (สัมภาษณ์ นายเยี่ยม อินทร์พักทัน เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2545) ปัจจุบันนายเยี่ยมเป็นผู้ดูแล

ครอบครัวนายเยี่ยม อินทร์พักทัน

นายเยี่ยม อินทร์พักทัน ภรรยา นางระเบียบ อินทร์พักทัน มีบุตรด้วยกัน 5 คน

- 1.คุณพะเยาว์ อินทร์พักทัน
- 2.คุณสายัณห์ อินทร์พักทัน
- 3.คุณคณิง อินทร์พักทัน
- 4.คุณหอมหย่วน อินทร์พักทัน
- 5.คุณสุบิน อินทร์พักทัน

บุตรทั้ง 5 คนไม่มีใครศึกษาดนตรี เนื่องจากตอนที่คุณเยี่ยมเลิกล่วงจึงไม่ได้หัดให้ลูกเล่นดนตรีไทยจึงทำให้ไม่มีใครเล่นดนตรีเป็น

ลักษณะการว่าจ้าง

การรับงานของคณะกำนันชาวลิตส่วนใหญ่จะเป็นงาน ทัวไป อัตราค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับเวลา ขนาดของวง และความไกลใกล้ไกลของการเดินทาง

เครื่องมอญ	5	โด้ง	เวลาละ 3,500 – 4,000 บาท (ในอำเภอดียวกัน)
เครื่องมอญ	5	โด้ง	เวลาละ 4,000 – 5,000 บาท (ในต่างอำเภอ)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือของหัวหน้าคณะ และของผู้บรรเลง โดยจ่ายผู้บรรเลง 400 บาท / คน / งาน (ในกรณีเหมางาน) เวลาละ 200 บาท / คน / เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 13 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะกำนันชาวลิต

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ฐูปเทียน	ดอกไม้ ฐูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อได้กำนลจากเจ้าภาพแล้วก็จะทำพิธีบูชาครูโดยให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในวงเป็นผู้บูชาครู แต่ถ้าไม่มีใคร คุณเฒ่าก็จะเป็นคนผู้บูชาครูเอง ส่วนบทบูชาครูนั้นก็ตั้ง นะโม 3 จบ แล้วก็บอกกล่าวครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนมาให้มารับเครื่องบูชา และขอให้สิ่งดีๆ ช่วยให้งานสำเร็จไปได้ด้วยดี

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

ยังไม่เคยจัดพิธีไหว้ครู เพียงแต่นำเด็กที่เรียนไปไหว้ครูที่บ้านอาจารย์สองเมืองที่จังหวัดอ่างทอง

การบรรเลงรับให้สังคม

คณะกำนันชาวลิตจะไปช่วยงานต่างๆที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน หรืองานวัด เช่นงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า โดยที่ไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ถ้าทางราชการหรือหน่วยงานเชิญมาก็มจะไปช่วยเหลือทุกครั้ง

วงปีพาทย์ในอำเภอค่ายบางระจันผู้วิจัยทำการศึกษามีด้วยกัน 1 คณะ คือ

คณะครูฟ่อน บุตรี

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 14 หมู่ 4 ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

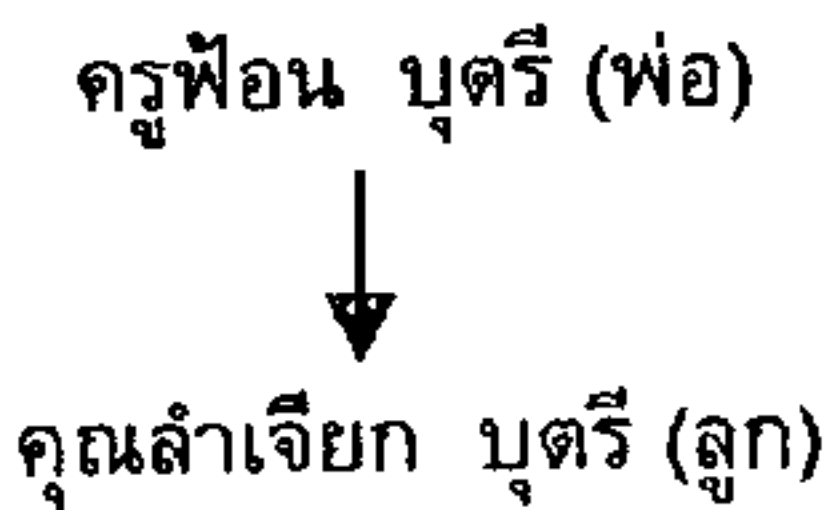
ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์คุณลำเจียก บุตรี ได้เล่าให้ฟังว่า ครูฟ่อน ได้เรียนปีพาทย์จากครูที่จังหวัดสุพรรณบุรี(ไม่ทราบ ชื่อ และนามสกุล) และครูอีกหลายท่าน เดิมทีเป็นคนฝึกให้ จังหวัดอยุธยาและต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่ ท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งได้พบกับอาจารย์น้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง จึงได้เรียนกับครูน้ำว่า ต่อจากนั้น

ครูฟ่อน ได้สมรสกับคุณบุญมิ่ง มีลูกด้วยกัน 6 คน ครูฟ่อนได้ถ่ายทอดวิชาให้กับลูกชายทั้ง 3 คน หลังจากครูฟ่อนเสียชีวิตก็ได้มอบวงปีพาทย์ให้กับคุณลำเจียก บุตรีเป็นผู้ดูแลต่อไป (สัมภาษณ์คุณลำเจียก บุตรี เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวของครูฟ่อน บุตรี

- ครูฟ่อน บุตรี ภรรยา แม่บุญมิ่ง บุตรี มีบุตรด้วยกัน 6 คนคือ
- 1.คุณบุษ บุตรี
 - 2.คุณประจวบ บุตรี
 - 3.คุณสมจิตร บุตรี
 - 4.คุณลำเจียก บุตรี
 - 5.คุณสมใจ บุตรี
 - 6.คุณปราจีน บุตรี

จากแผนภูมิจะเห็นการสืบทอดโดยตรงคือจากพ่อ➡ ลูก

ภาพประกอบ 13 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปีพาทย์ของคณะครูฟ่อน บุตรี

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะครูฟ่อน บุตรี ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นงานศพ การรับงานจะคิดเป็นเวลา ตามจำนวนโค้ง และความไกลไกลของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โค้ง	เวลาละ 4,000-4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	5	โค้ง	เวลาละ 5,000-5,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500-1,800 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้ผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 14 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะครูพื่อน บุตรี

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ รูปเทียน	ดอกไม้ รูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้กับคณะครูพื่อน บุตรี แล้ว ก็ให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูเริ่มจาก การตั้ง นะโม 3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและขอให้การบรรเลงครั้งนี้ผ่านไปได้อย่างดี

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะครูพื่อน บุตรี จะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 9 โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวัน ประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะครูพื่อน บุตรี ได้ช่วยเหลือสังคมโดยให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุกๆสังกัดที่ มาขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานประจำปีของทางจังหวัด งานแข่งเรือ และงานอื่นๆที่ทางราชการจัด

วงปีพาทย์ในอำเภออินทร์บุรีผู้วิจัยทำการศึกษามีด้วยกัน 1 คณะ คือ

คณะไพฑูรย์ สนิธิ

ปัจจุบันตั้งอยู่ที่หมู่บ้านบางตาโถม ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

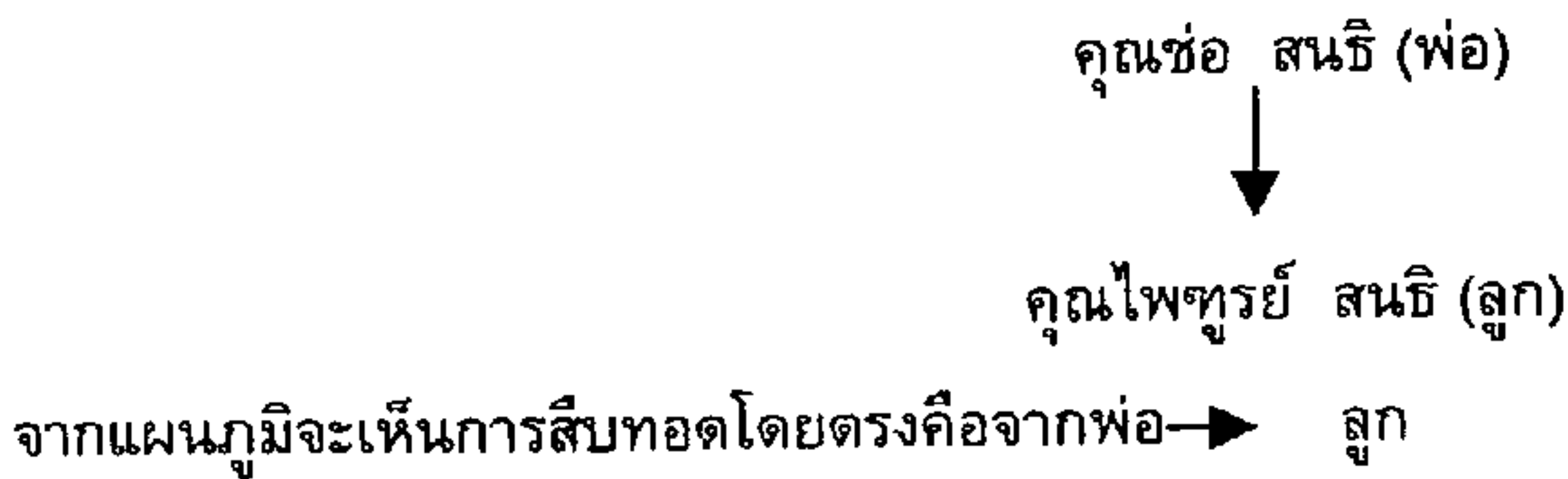
จากการสัมภาษณ์ คุณไพฑูรย์ สนิธิ กล่าวว่าผมไม่ทราบว่าพ่อผมเรียนปีพาทย์มาจากที่ไหนเพราะผมโตขึ้นผมก็เห็นพ่อนั่งตีปีพาทย์แล้ว และพ่อก็ไม่เคยเล่าให้ฟัง ผมเริ่มเรียนปีพาทย์ตอนช่วงอายุ 7 ขวบ โดยเรียนจากพ่อช่อ สนิธิ หลังจากพ่อช่อ สนิธิ เสียชีวิตลงก็ไปเรียนกับนาย ชื้อสง่า ราวรรณ และครู สังเวียน ทองคำ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองในสมัยนั้น (สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ สนิธิ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวของ พ่อช่อ สนิธิ

คุณช่อ สนิธิ ภรรยา คุณไม้ สนิธิ มีบุตรด้วยกัน 7 คนคือ

- 1.คุณเชิด สนิธิ
- 2.คุณสุชิน สนิธิ
- 3.คุณเกตุชัย สนิธิ
- 4.คุณปรีชา สนิธิ
- 5.คุณบุญโช สนิธิ
- 6.คุณไพฑูรย์ สนิธิ
- 7.คุณเชน สนิธิ

บุตรที่เรียนปีพาทย์มีด้วยกัน 4 คน คือ นายเชิด,นายปรีชา,นายบุญโช และนายไพฑูรย์ ปัจจุบันยังเล่นดนตรีกันทุกคน

ภาพประกอบ 14 แผนภูมิแสดงการสืบทอดปีพาทย์ของคณะไพฑูรย์ สนิธิ

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะไพฑูรย์ สนิธิ ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นงานศพ การรับงานจะคิดเป็นเวลา ตามจำนวนโศก และความใกล้เคียงของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โศก	เวลาละ 4,000-4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	5	โศก	เวลาละ 5,000-5,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500-1,800 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้ผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 15 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะไพฑูรย์ สนิธิ

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ฐูปเทียน	ดอกไม้ ฐูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ชอง	บุหรี 1 ชอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้กับคณะไพฑูรย์ สนิธิ แล้ว ก็จะทำให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครู ถ้าไม่มีใครคุณไพฑูรย์ สนิธิ ก็จะเป็นคนทำพิธีบูชาครูเองส่วนบทบูชาครูนั้นเริ่มจาก การตั้ง นะโม 3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอน ให้มารับเครื่องบูชา

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะไพฑูรย์ สนิธิ จะจัดพิธีไหว้ครูทุกๆปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือน 9 โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

ไพฑูรย์ สนิธิ ได้ช่วยเหลือสังคมโดยนำแตรวงไปช่วยบรรเลง และให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุกๆสังกัดที่มาขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานประจำปีของทางจังหวัด งานแข่งเรือ และงานอื่นๆที่ทางราชการจัด

วงปี่พาทย์ในอำเภอท่าช้างผู้วิจัยทำการศึกษามีด้วยกัน 3 คณะ คือ

1.คณะพระพะเยาว์

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 38/1 หมู่ 6 ตำบลพิบูลทอง อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์คุณพะเยาว์ วงษ์นิลเล่าให้ฟังว่า เริ่มเรียนปี่พาทย์จากพ่อ โดยที่พ่อก็สืบทอดมาจากปู่อีกที ในสมัยนั้นคุณปู่มีปี่พาทย์เครื่องไทย และได้นำไปถวายวัด และเมื่อมารุ่นผมจึงสร้างเครื่องขึ้นมาใหม่โดยได้ทุนจากหลวงพ่อบุญ วัดพิบูลทอง เป็นจำนวน 14,000 บาท และรวมเงินของผมด้วยอีก 10,000 บาท โดยซื้อเครื่องไทยก่อนและซื้อเครื่องมอญเองในภายหลัง (สัมภาษณ์คุณพะเยาว์ วงษ์นิล เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2545)

ครอบครัวคุณพะเยาว์ วงษ์นิล

คุณพะเยาว์ วงษ์นิล ภรรยา ลัดดา วงษ์นิล มีบุตรด้วยกัน 2 คนคือ

- 1.คุณ สุทธิ วงษ์นิล
- 2.คุณประสิทธิ์ วงษ์นิล

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะพระพะเยาว์ในปัจจุบันส่วนเป็นงานศพ การรับงานจะคิดเป็นเวลา ตามจำนวนโศก และความไกลไกลของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โศก	เวลาละ 4,000-4,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	5	โศก	เวลาละ 5,000-5,500 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500-1,800 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้ผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 16 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะพระพะเยาว์

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ธูปเทียน	ดอกไม้ ธูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้กับคณะพระพะเยาว์แล้ว ก็ให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพ นับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูนั้นเริ่มจาก การตั้ง นะโม 3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้ สั่งสอนและขอให้การบรรเลงครั้งนี้ผ่านไปด้วยดี

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะพระพะเยาว์จะจัดพิธีไหว้ครูทุก ๆ ปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธี ไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือนสี่หรือเดือนเก้า วันพฤหัสบดีแรกของเดือน โดยจะจัดให้เสร็จภายในวัน เดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวาย ภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะพระพะเยาว์ได้ช่วยเหลือสังคมและให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุก ๆ สังกัดที่มา ขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานประจำปีของทางจังหวัด งานแข่งเรือ และงานอื่นๆที่ทางราชการจัด

2. คณะเลิศศิลป์

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 87/1 หมู่ 3 ตำบลวิหารขาว อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์ คุณบุญเลิศ ประภารัตน์ ได้เล่าให้ฟังว่า คณะเลิศศิลป์ เดิมทีเป็นวงมโหรีมาก่อนและต่อมาเมื่อวงปีพาทย์มอญเริ่มเป็นที่นิยมจึงสร้างเครื่องมอญในปี พ.ศ. 2536 โดยเงินจากกองทุนสนับสนุนของหมู่บ้าน โดยใช้ชื่อกองทุนว่า กองทุนสืบสานวัฒนธรรมไทย 2 ผังแม่น้ำน้อย โดยให้คุณบุญเลิศ เป็นประธาน เพื่อให้นักเรียนที่มีความสนใจศึกษาเล่าเรียน โดยเข้ามาศึกษาในช่วงปิดภาคเรียนโดยไม่

คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ก่อนที่จะได้กองทุน คณะเลิศศิลป์ เดิมมีขัอมอญอยู่ 4 โคง และได้เงินกองทุนสร้าง
ขึ้นอีก 2 โคง ส่วนตัวผมเริ่มเล่นดนตรีเป็นจากน้าชายซึ่งมีวงมโหรี โดยอาศัยท่องจำและนำมาปฏิบัติ ถ้าตรง
ไหนที่ไม่เข้าใจแล้วค่อยถามน้าชายอีกที (สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ ประภารัตน์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2545)

ครอบครัวคุณบุญเลิศ ประภารัตน์

- คุณบุญเลิศ ประภารัตน์ ภรรยา คุณซำม ประภารัตน์ มีบุตรด้วยกัน 3 คนคือ
- 1.คุณชำเรียง ประภารัตน์
 - 2.คุณพิชัย ประภารัตน์
 - 3.คุณเกษม ประภารัตน์

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะเลิศศิลป์ ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นงานศพ การรับงานจะคิดเป็นเวลา ตามจำนวน
โคง และความใกล้เคียงของการเดินทาง

เครื่องมอญ	4	โคง	เวลาละ 4,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องมอญ	6	โคง	เวลาละ 6,000 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)
เครื่องไทย			เวลาละ 1,500-1,800 บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้
ผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา)
อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 17 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะเลิศศิลป์

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ธูปเทียน	ดอกไม้ ธูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำหนดให้กับคณะเลิศศิลป์ แล้วก็ให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพ นับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครูส่วนบทบาทครูเริ่มจาก การตั้ง นะโม...3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและขอให้การบรรเลงครั้งนี้ผ่านไปด้วยดี ส่วนเงิน ค่ากำหนด 12 บาท จะนำไปถวายวัดพร้อมด้วยสิ่งของที่สามารใช้ได้

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปี่พาทย์คณะพระพะเยาว์จะจัดพิธีไหว้ครูทุก ๆ ปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือนสี่หรือเดือนสิงหาคม วันพฤหัสบดีได้ก็ได้ตามแต่ความสะดวก โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะเลิศศิลป์ ได้ช่วยเหลือสังคมและให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุก ๆสังกัดที่มาขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานวันที่ 5 ธันวาคมหาราช งานประจำปีของทางจังหวัด งานแข่งเรือ และงานอื่นๆที่ทางราชการจัด

3.คณะศิษย์ธรรมศาสตร์

ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 299 หมู่ 1 ตำบลถนนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลัง

จากการสัมภาษณ์คุณวุฒิ ทองสุข ซึ่งได้กล่าวว่าผมเริ่มเรียนปี่พาทย์มาจากพ่อพวน ทองสุข ซึ่งพ่อพวนได้ศึกษาเพลงจากครูที่จังหวัดอยุธยา อำเภอบางบาล (ไม่ทราบชื่อ และนามสกุล) ในสมัยนั้นยังเป็นปี่พาทย์เครื่องคู่ ต่อมาหลวงพ่อธรรมศาสตร์ เป็นผู้ซื้อเครื่องมอญให้ ด้วยเงินจำนวน 3 แสนบาท มีทั้งหมด 3 โคง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 นอกจากผมจะเรียนปี่พาทย์กับคุณพ่อแล้ว ผมยังได้เรียนกับ อาจารย์ สุพจน์ ไตสง่า (สัมภาษณ์ นายวุฒิ ทองสุข เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2545)

ครอบครัว คุณวุฒิ ทองสุข

- คุณวุฒิ ทองสุข ภรรยา คุณเมียด ทองสุข มีบุตรด้วยกัน 2 คน
- 1.คุณสุรัชย์ ทองสุข
 - 2.คุณอานุภาพ ทองสุข

ลักษณะการว่าจ้าง

การว่าจ้างของคณะศิษย์ธรรมศาสตร์ ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็น งานศพ และบรรเลงประกอบการแสดงลิเก การรับงานจะคิดเป็นเวลา ตามจำนวนโคง และความใกล้ไกลของการเดินทาง

เครื่องมือ 4 โต้ เวลาละ 4,000 – 4,500บาท (ในอำเภอเดียวกัน)

รายได้ของผู้บรรเลง

รายได้จากการรับงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของหัวหน้าวงและส่วนของผู้บรรเลง โดยจ่ายให้ผู้บรรเลงในราคา 400 บาท/คน/งาน (ในกรณีรับเหมางาน) และ 200 บาท/คน/เวลา (ในกรณีรับเป็นเวลา) อัตราค่าบรรเลงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถของผู้บรรเลง

พิธีกรรมปีพาทย์

ตาราง 18 แสดงสิ่งของที่ใช้ตั้ง กำนล ของคณะศิษย์ธรรมศาสตร์

ลำดับ	กำนล วงปีพาทย์ไทย	กำนล วงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ธูปเทียน	ดอกไม้ ธูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้กับ คณะศิษย์ธรรมศาสตร์ แล้วก็จะให้ผู้อาวุโสที่มีความสามารถ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในคณะเป็นผู้บูชาครู ส่วนบทบูชาครูเริ่มจาก การตั้ง นะโม...3 จบ แล้วบอกครูอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและขอให้การบรรเลงครั้งนี้ผ่านไปด้วยดี

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

วงปีพาทย์คณะศิษย์ธรรมศาสตร์ จะจัดพิธีไหว้ครูทุก ๆ ปี เล็กบ้างใหญ่บ้างแล้วแต่ทุนทรัพย์ ในการจัดพิธีไหว้ครูนั้นทางคณะจะจัดในเดือนกันยายน วันพฤหัสบดีใดก็ได้แล้วแต่ความสะดวก โดยจะจัดให้เสร็จภายในวันเดียวคือจัดพิธีสงฆ์ในตอนเช้าของวันประกอบพิธีโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเช้า หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีไหว้ครูจนเสร็จสิ้นพิธีถ้าจัดพิธีใหญ่ก็จะมีผู้อ่านโองการ

การบรรเลงรับใช้สังคม

คณะศิษย์ธรรมศาสตร์ ได้ช่วยเหลือสังคมและให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานของราชการทุก ๆ สังกัดที่มาขอความร่วมมือทุกครั้ง เช่น งานวันที่ 5 ธันวาคมหาราช งานประจำปีของทางจังหวัด งานแข่งเรือ และงานอื่นๆที่ทางราชการจัด ส่วนใหญ่จะไปกับลิเกคณะ พรเทพ พรทวี

การบรรเลงประกอบการแสดง

คณะศิษย์ธรรมศาสตร์ มีการบรรเลงประกอบการแสดง ลิเก ซึ่งเป็นลิเกชื่อดังของจังหวัดสิงห์บุรี
คณะพรเทพ พรเทวี

วัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

จากสภาพที่จังหวัดสิงห์บุรี เคยเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งซึ่งมีวัฒนธรรมต่างๆ มากมาย ส่วนทางด้านวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทยในพื้นที่ก็ไม่แตกต่างจากวัฒนธรรมอื่นๆ แต่อย่างใด เนื่องจากชาวจังหวัดสิงห์บุรี มีความผูกพันอยู่กับดนตรีไทยทั้งด้านพิธีกรรมศิลปะการแสดงต่างๆ การขับกล่อม จากการศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรีพบว่ามีลักษณะ ดังนี้

4.1 การบรรเลงประกอบพิธีกรรม

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา

ด้วยประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรีนับถือศาสนาพุทธ พิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาพุทธ หลายๆ พิธีมักมีวงปี่พาทย์เข้าไปเกี่ยวข้อง ในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม อาทิ พิธีทำบุญเลี้ยงพระ พิธีทอดกฐิน พิธีเทศน์มหาชาติ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันพิธีกรรมทางศาสนาบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนไปเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ปี่พาทย์ซึ่งทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมนั้นๆ จึงถูกปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ และวัฒนธรรมในการใช้เพลง และรูปแบบการบรรเลงประกอบตามไปด้วย ปัจจุบันพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และวงปี่พาทย์มีบทบาทในการบรรเลงประกอบ ดังนี้

พิธีทำบุญเลี้ยงพระ

เดิมนิยมจัดพิธีเป็นสองวาระที่เรียกว่า สวดมนต์เย็นฉันเช้า เพลงที่ใช้ในพิธีสวดมนต์เย็น เป็นไปตามกระบวนพิธีของสงฆ์ เริ่มตั้งแต่โหมโรงเย็น เมื่อพระมาบรรเลงเพลงรับพระ อันเป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบอิริยาบถที่สุภาพงดงาม ครั้นพระเข้านั่งยังที่แล้วก็บรรเลงเพลงพระพร้อม เพื่อให้เตรียมตัวฟังพระสวดมนต์ เมื่อพระสวดมนต์เสร็จ ปี่พาทย์บรรเลงเพลงกราวใน ให้รู้ว่าพระสวดจบ จนที่สุดก็บรรเลงเพลงเชิดเพื่อส่งพระ

ในช่วงพิธีฉันเช้าก็เช่นกัน ปี่พาทย์จะเริ่มด้วยเพลงโหมโรงเช้า ตามด้วยรับพระ พระพร้อม พระจบตามลำดับ แต่จะเพิ่มพระฉันขึ้นมาอีกขั้นตอนหนึ่ง ช่วงพระฉันเดิมนิยมบรรเลงเป็นสามตอนตามลำดับ ตอนแรกบรรเลงเพลงเรื่องต้นเพลงฉิ่ง อันประกอบด้วย เพลงต้นเพลงฉิ่งสามเล่า ถอยหลังเข้าคลอง จระเข้ขวางคลอง สร้อยเพลงฉิ่ง ตอนต่อมาเป็นเพลงเรื่องเพลงฉิ่งพระฉัน ประกอบด้วยเพลงฉิ่งพระฉัน แล้วออกเป็นเพลงฉิ่ง ต่างๆ หากพระฉันยังไม่เสร็จ ตอนสุดท้ายก็จะบรรเลงเพลงเบ็ดเตล็ด

ปัจจุบันพบว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคม เปลี่ยนแปลง ประเพณีการทำบุญเลี้ยงพระ จึงมักทำกันโดยมีการสวดมนต์เลี้ยงพระในช่วงเวลาเดียว เป็นระยะเวลาสั้นๆ ปี่พาทย์จึงหมดบทบาท ในการทำหน้าที่ดนตรี

ประกอบพิธีกรรมในส่วนนี้ เว้นแต่ในกรณีเจ้าภาพที่มีฐานะทางการเงินจึงมักจัดให้มีปีพาทย์ ร่วมบรรเลงประกอบพิธีกรรมด้วย แต่พบน้อยมาก

วัฒนธรรมการบรรเลงของวงปีพาทย์ สำหรับประกอบการทำบุญเลี้ยงพระ ปรับเปลี่ยนไปเล็กน้อยตามความนิยม แต่ยังคงรูปแบบเดิมเป็นหลัก โดยวงปีพาทย์ไทยเริ่มด้วยเพลงโหมโรงเช้า บรรเลงรับส่งพระ เมื่อพระฉัน วงปีพาทย์ปัจจุบันจะไม่นิยมบรรเลงเพลงเรื่องต้นเพลงฉิ่ง แต่นิยมบรรเลงเพลงเถา โดยมีการขับร้องแทน

การทำบุญเลี้ยงพระที่พบมากที่สุด ที่วงปีพาทย์ยังมีบทบาทประกอบพิธีกรรมคือ การทำบุญอุทิศหรือการทำบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว แต่วงปีพาทย์ที่ใช้บรรเลง นิยมใช้วงปีพาทย์มอญบรรเลงแทน วัฒนธรรมในการบรรเลงเปลี่ยนแปลงไปโดยอนุমান ใช้รูปแบบของการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพเป็นหลัก ดังจะกล่าวต่อไปในการบรรเลงประกอบพิธีศพ

พิธีทอดกฐิน

เดิมพิธีการทอดกฐินของประชาชนชาวไทยนั้น เป็นพิธีที่จะกระทำกันอย่างสนุกสนาน โดยเฉพาะภูมิภาคกลางเป็นที่ราบลุ่ม ในเดือนเทศกาลทอดกฐิน เป็นฤดูน้ำเหนือไหลหลาก งานทอดกฐินของประชาชนชาวไทย จึงตกแต่งเรือองค์กฐินอย่างสวยงาม มีการแห่เรือองค์กฐินไปตามลำน้ำเพื่อให้ประชาชนที่ผ่านไปได้ร่วมอนุโมทนา

การบรรเลงปีพาทย์ในขณะเวลาเรือองค์กฐินออกเดินทางในลำน้ำ ปีพาทย์บรรเลงเพลงกลม เพลงกลมเป็นเพลงประกอบกิริยาไปมาของเวทดาชั้นสูง การแห่กฐินนี้เป็นการสมมติว่าในขณะที่เรือกฐินล่องลอยไปตามลำน้ำ มีเทพยดาสูงศักดิ์ได้มาอนุโมทนาและร่วมไปในเรือลำนี้ด้วย เมื่อถึงวัดกระทำพิธีถวายผ้าพระกฐิน ครั้นประธานหรือเจ้าของกฐินพร้อมด้วยสัปบุรุษ และผู้ร่วมในการกุศลนี้ได้กล่าวถวายผ้าพระกฐินเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระสงฆ์กระทำพิธีตามแบบแผนแล้ว พอถึงเวลาที่พระสงฆ์ครองผ้าไตรจีวร ปีพาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ ครั้นถวายสิ่งของต่าง ๆ แก่พระภิกษุสงฆ์แล้ว พระสงฆ์ถวายศีลเป็นอันเสร็จพิธี ปีพาทย์บรรเลงเพลงกราวรำอีกครั้ง ปัจจุบันพบว่าพิธีทอดกฐิน ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบ สามารถวิเคราะห์ได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 พิธีทอดกฐินโดยแล้วเสร็จภายในวันเดียว เป็นการทอดกฐินที่รวบรัดเวลา ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลาโดยมีผลให้วงปีพาทย์ที่เคยมีหน้าที่ประกอบพิธีทอดกฐิน ต้องลดบทบาทลงโดยไม่ได้รับความสำคัญในการประกอบพิธีตามไปด้วย แต่ยังมีเจ้าภาพบางรายที่ยังติดต่อบวงปีพาทย์ไปบรรเลงประกอบพิธีทอดกฐิน วงปีพาทย์ไทย ทำหน้าที่บรรเลงประกอบจึงตัดทอน รูปแบบการบรรเลงตามไปด้วย ดังตาราง 19

ตาราง 19 แสดงรูปแบบการบรรเลงของวงปี่พาทย์ไทยประกอบพิธีทอดกฐิน

เวลา	พิธีกรรม / เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง	หมายเหตุ
06.00 น.	ไม่มี	โหมโรงเช้า เพลงช้า	ตามแบบแผน ปี่พาทย์ไทย
07.00 น..	พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์	เพลงเร็ว	รับพระ
08.00 น.	ถวายภัตตาหารเช้า	เพลงช้า	
09.00 น.	ถวายผ้ากฐิน พระครองผ้ากฐิน	เพลงสาธุการ	แบบแผนพิธีกรรม
10.00 น.	เทศน์อานิสงค์กฐิน	เพลงเร็ว เพลงสาธุการ เพลงกราวรำ	รับพระ พระขึ้นเทศน์ พระเทศน์จบ

ลักษณะที่ 2 พิธีทอดกฐินและพิธีทำบุญอุฐิ เป็นการจัดงาน 2 งานพร้อมกัน เป็นที่นิยมมาก สำหรับการทอดกฐินที่มีเจ้าภาพเพียงผู้เดียว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการบำเพ็ญกุศลให้กับญาติผู้ล่วงลับไปพร้อมกัน วงปี่พาทย์ที่นำมาบรรเลงประกอบพิธี เจ้าภาพจะติดต่อกับวงปี่พาทย์มอญ บรรเลงประกอบพิธี แทนวงปี่พาทย์ไทย โดยใช้ปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบทั้ง 2 พิธี เนื่องจากลักษณะการบรรเลง ปี่พาทย์มอญสามารถบรรเลงได้ทั้งเพลงสำเนียงมอญและเพลงสำเนียงไทย ลักษณะการบรรเลงของวงปี่พาทย์มอญประกอบพิธีทอดกฐินและทำบุญอุฐิ มีดังนี้

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีทอดกฐินและทำบุญอุฐิ จะแยกเป็นส่วนๆ ของแต่ละวัน โดยวันแรก ในช่วงแรกของงานเริ่มต้นด้วยพิธีทอดกฐินก่อน โดยนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ หลังจากนั้นช่วงที่ 2 ต่อด้วยพิธีทำบุญอุฐิ โดยนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม เป็นอันเสร็จพิธีกรรมในวันแรก

วันที่สองของงาน จะเริ่มด้วยพิธีทอดกฐินในช่วงแรก โดยนิมนต์พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเช้า ถวายกฐิน และแสดงพระธรรมเทศนาอานิสงค์กฐิน เป็นอันเสร็จพิธีกฐิน หลังจากนั้นต่อด้วยพิธีทำบุญอุฐิ โดยนิมนต์พระฉันภัตตาหารเพล และมาติกาบังสกุล วงปี่พาทย์ บรรเลงประกอบแต่ละส่วนโดยใช้เพลงดังตาราง 20

ตาราง 20 แสดงการบรรเลงปีพาทย์มอญประกอบพิธีทอดกฐินและทำบุญอุทิศ

เวลา	พิธีกรรม / เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง	หมายเหตุ
<u>งานวันแรก</u>			
15.00 น.	ไม่มี	โหมโรงเย็น เพลงช้า	แบบแผนปีพาทย์ไทย
16.00 น.	พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์	เพลงเร็ว กราวใน	รับพระ ส่งพระ
17.00 น.	ไม่มี	ประจำวัด เพลงมอญ เพลงนางหงส์	แบบแผนปีพาทย์มอญ
19.30 น.	สวดพระอภิธรรม	เพลงเร็วมอญ	รับพระ ส่งพระ
22.00 น.	ไม่มี	เพลงลา เพลงประจำบ้าน	สิ้นสุดการบรรเลง วันแรก ของงาน
<u>วันที่สอง</u>			
06.00 น.	ไม่มี	โหมโรงเช้า เพลงช้า	แบบแผนปีพาทย์ไทย
07.00 น.	พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์	เพลงเร็ว	รับพระ
08.00 น.	ถวายภัตตาหารเช้า	เพลงเถา	-
09.00 น.	ถวายผ้ากฐิน พระครองผ้ากฐิน	สาธุการ	แบบแผนพิธีกรรม
10.00 น.	เทศน์อานิสงค์องค์กฐิน	เพลงเร็ว สาธุการ กราวรำ	รับพระ พระขึ้นเทศน์ พระเทศน์จบ
11.00 น.	ถวายภัตตาหารเพลพระมาติกา บังสุกุล	เพลงเร็ว เพลงเถา เพลงเร็ว ประจำบ้าน	รับพระ พระฉัน ส่งพระ แบบแผนปีพาทย์มอญ

แม้ว่าวัฒนธรรมการใช้ปีพาทย์มอญ นิยมใช้ในงานอวมงคล แต่การทอดกฐินในลักษณะนี้มีการทำบุญอุทิศของผู้ล่วงลับไปแล้วร่วมด้วย นิยมใช้ปีพาทย์มอญบรรเลงประกอบ รูปแบบการบรรเลงด้วยปีพาทย์มอญ ทั้งเพลงสำเนียงไทยและมอญ จึงเป็นวงดนตรีที่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับพิธีกรรมที่บูรณาการระหว่างงานมงคลและอวมงคลไว้ได้เป็นอย่างดี

บทบาทของวงปีพาทย์ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงไปบ้างตามความเหมาะสม กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทวงปีพาทย์ไทยลดน้อยลง แต่วงปีพาทย์มอญในอดีตไม่มีบทบาทในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ปัจจุบันสามารถปรับตัวจนมีบทบาทมากขึ้น นับเป็นการพัฒนารูปแบบดนตรีประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วย

ในอดีตวิถีชีวิตของคนสิงห์บุรี ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มักมีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ เช่น พิธีโกนผมไฟ พิธีโกนจุก พิธีอุปสมบท พิธีมงคลสมรส พิธีศพ มาโดยตลอดแต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ดนตรีไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามไปด้วย วัฒนธรรมปีพาทย์ในส่วนของการเล่นประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไป พิธีกรรมหลายๆ พิธีถูกตัดทอนลง เช่น พิธีโกนผมไฟ พิธีโกนจุก เป็นต้น เนื่องจากค่านิยมเปลี่ยนไป ปัจจุบันไม่นิยมให้เด็กไว้จุก โก๊ะ แกละ แต่อย่างใด พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตโดยที่วงปีพาทย์ยังมีบทบาทในการบรรเลงประกอบดังนี้

พิธีอุปสมบท

ประเพณีของชายชาวไทย เมื่อมีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์แล้ว จะต้องทำพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา งานมักเริ่มด้วยการทำขวัญ ซึ่งเรียกว่า การทำขวัญนาค โดยประเพณีแล้ว เรียกผู้ที่เข้าอุปสมบทว่า “นาค” การทำขวัญนาคจัดมณฑลพิธี มีบายศรี และเครื่องอุปกรณ์ต่างๆ ปีพาทย์โหมโรง บรรดาญาติมิตรที่เคารพทั้งหลายมาประชุมยังมณฑลพิธีนั้นนาคผู้ที่จะรับการทำขวัญแต่งตัวสะอาด มาหมอบอยู่ใกล้บายศรี ผู้ทำขวัญจะเริ่มพิธี ครั้นได้ทำขวัญจบจึงทำพิธีเวียนเทียน ปีพาทย์บรรเลงเพลง “เรื่องทำขวัญ” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เรื่องเวียนเทียน” ครั้นการเวียนเทียนครบ 3 รอบแล้ว ผู้ทำขวัญจะรวมแวนเทียนมาถือไว้แล้วดับไฟโบกควันไปยังนาค ขณะนี้ปีพาทย์บรรเลงเพลงรวสามลา ต่อไปผู้ทำขวัญตักมะพร้าวอ่อนและสิ่งต่างๆ ที่สมมติว่า เป็นทิพย์อาหารมาป้อนให้แก่ นาค ครั้นเมื่อถึงตอนแกะบายศรีออกห่อใบตองส่งให้นาคอ้อมไว้ ตอนนีปีพาทย์บรรเลงเพลงกราวในและเชิดตามลำดับ พิธีเวียนเทียนจบลงเท่านี้ กลางคืนอาจมีเฉลิมฉลอง มีมหรสพรื่นเริง แล้วแต่อัธยาศัยของเจ้าภาพ

รุ่งเช้าเป็นวันอุปสมบท ปีพาทย์บรรเลงเพลงกลม ขณะแห่นาคไปวัด เวียนรอบอุโบสถ ตลอดจนนาคเข้าโบสถ์ พระอุปัชฌาย์และคู่สวดดำเนินพิธีกรรมในเรื่องอุปสมบทต่อไปจนจบสิ้น ขณะครองผ้า ปีพาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ เมื่อพระภิกษุบวชใหม่ออกจากอุโบสถ ปีพาทย์บรรเลงเพลงกราวรำ เป็นเสร็จพิธี ประเพณีบวช นอกจากพิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนาแล้วยังมีพิธีย่อยอีก เช่น แห่นาค อาบน้ำนาค ทำขวัญนาค เลี้ยงรื่นเริง ในพิธีต่างๆ ที่กล่าวมานี้ นิยมใช้ดนตรีและเพลงประกอบพิธีตามความเหมาะสมโดยตลอด

ปัจจุบันนี้ความนิยมวงปีพาทย์สำหรับประกอบพิธีอุปสมบทลดลง เนื่องจากการจัดพิธีอุปสมบทปัจจุบันนิยมนำแต๊รวง หรือแคนประยุกต์ แทนวงปีพาทย์ ด้วยแต๊รวง หรือแคน ซึ่งเป็นวงดนตรีที่สามารถเล่นเพลงไทยสากลที่กำลังเป็นที่นิยมได้ดี และยังสามารถใช้สำหรับแห่นาคได้อย่างสนุกสนาน วงปีพาทย์นอกจากจะไม่สามารถบรรเลงเพื่อการแห่ได้แล้ว รูปแบบของการบรรเลงเป็นเพลงไทยที่ดูเหมือนจะไม่เป็นที่ถูกใจคนรุ่นใหม่ วงปีพาทย์จึงมีบทบาทเพียงประกอบพิธีทำขวัญนาคสำหรับงานอุปสมบทเท่านั้น

พิธีศพ

เดิมดนตรีบรรเลงประกอบพิธีศพ ใช้ปี่พาทย์ที่เรียกว่า “ปี่พาทย์นางหงส์” การบรรเลงปี่พาทย์นางหงส์ประกอบงานศพในสมัยโบราณนั้น บรรเลงอยู่แต่นางหงส์สองชั้นเพลงเดียวเท่านั้น เมื่อเกิดความนิยมเพลงสามชั้น เพลงนางหงส์ได้รับการดัดแปลงขยายขึ้นเป็นสามชั้นด้วย การบรรเลงเพลงนางหงส์สามชั้นได้วิวัฒนาการออกไปมาก เริ่มด้วยเพลงนางหงส์สามชั้นแล้วบรรเลงเพลงสามชั้นอื่นๆ ใช้กลองมลายูตีประกอบด้วยหน้าทับนางหงส์ออกเพลงเร็ว และเพลงเบ็ดเตล็ดอีกเพลงหนึ่งจึงออกลูกหมด

การบรรเลงเพลงปี่พาทย์นางหงส์ในวันที่พระสงฆ์มาสวดนี้ จะบรรเลงสลับกันกับพระสวดครบสี่จบ จึงบรรเลงเพลงนางหงส์สองชั้นอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเป็นวันประชุมเพลิง เปิดศพบ่าเพิ่ญกุศลตั้งแต่ตอนเช้า ปี่พาทย์บรรเลงเพลงประกอบเป็นระยะ ๆ หากเป็นเวลาเที่ยง ปี่พาทย์นางหงส์บรรเลงเพลงย่ำเที่ยงอย่างสนุกสนาน เริ่มด้วยเพลงนางหงส์สามชั้น เพลงเร็ว เพลงสามชั้นอื่นๆ และออกเพลงเร็วต่อจากนั้นออกเพลงฉิ่ง กรวณอก แล้วออกภาษาต่างๆ เช่น จีน เขมร พม่า เป็นต้น ตอนบ่ายเคลื่อนศพ ปี่พาทย์บรรเลงเพลงสองไม้สองชั้น ประกอบการยกศพ จนเวียนศพรอบเมรุและขึ้นตั้งเสร็จแล้วจึงหยุด แล้วประกอบไปเรื่อยๆ ไปจนกว่าจะประชุมเพลิง เมื่อจุดไฟประชุมเพลิง บรรเลงเพลงนางหงส์ และต่อด้วยประชุมเพลิง ไปจนกว่าแขกที่มาประชุมเพลิงกลับ ความนิยมปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบพิธีศพแทนวงปี่พาทย์นางหงส์ มีมากขึ้น วงปี่พาทย์นางหงส์ จึงลดบทบาทลงและห่างหายจากพิธีศพไปในที่สุด

เดิมการบรรเลงปี่พาทย์มอญนั้น เพลงมอญที่ใช้บรรเลงไม่มีมากมายเหมือนดังเช่น ปัจจุบัน เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน ยังไม่มีให้นักดนตรีได้รู้จักใช้ประโยชน์ หากแต่ใช้เพลงสาธุการมอญ เป็นเพลงแรกในการบรรเลงของวงปี่พาทย์มอญ โดยใช้ปี่มอญเป็นผู้เริ่มบรรเลงนำ เสียงปี่มอญขึ้นเพลงสาธุการมอญสามารถสะกดให้ผู้ได้ยินได้ฟัง ชนลูก ได้ไม่แพ้เพลงมอญอื่นๆ เช่นกัน นอกนั้นมีเพลงมอญเก่าๆ อีกเล็กน้อยใช้บรรเลง และมีการนำเพลงไทยบรรเลงประกอบได้ด้วยเพียงเท่านั้นสามารถบรรเลงประกอบศพได้ครั้งคืนทีเดียว

ปัจจุบันปี่พาทย์มอญมีมากขึ้น เพลงที่ใช้ประกอบการบรรเลงพัฒนามากขึ้น จนใช้เป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับพิธีศพ โดยมีรูปแบบการบรรเลงดังนี้

ตาราง 21 แสดงการบรรเลงปีพาทย์มอญประกอบพิธีศพ

เวลา	พิธีกรรม / เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง	หมายเหตุ
งานวันแรก			
15.00 น. – 18.00 น.	ไม่มี	เพลงเชิญ	
		เพลงประจำวัด	บรรเลงสลับไปมา
		เพลงมอญ 2 ชั้น	ตามเหมาะสม
18.00 น. – 19.00 น.	ไม่มี	เพลงย่ำค่ำ	-
19.00 น. – 21.00 น.	พระสวดพระอภิธรรม	เพลงมอญชั้นเดียว	พระมา
		เพลงมอญ 2 ชั้น	บรรเลงสลับพระสวด
		เพลงมอญชั้นเดียว	พระกลับ
21.00 น. – 22.00 น.	ไม่มี	เพลงมอญ	
		เพลงไทย	
		เพลงประจำบ้าน	สิ้นสุดการบรรเลง ประจำคืน
วันที่สอง			
06.00 น. – 08.00 น.	ไม่มี	ประจำวัด	
		เพลงมอญ	
08.00 น. – 09.00 น.	ถวายภัตตาหารเช้า	เพลงมอญชั้นเดียว	พระมา
		เพลงเถา	พระฉัน
		เพลงมอญชั้นเดียว	พระกลับ
09.00 น. – 10.30 น.	ไม่มี	เพลงมอญ	-
11.00 น. – 12.00 น.	ถวายภัตตาหารเพล มาติกา บังสุกุล	เพลงมอญชั้นเดียว	พระมา
		เพลงเถา	พระฉัน
		เพลงมอญชั้นเดียว	พระกลับ
12.00 น. – 14.00 น.	ไม่มี	เพลงย่ำเที่ยง, เพลงมอญ	-
14.00 น. – 15.00 น.	พระสงฆ์แสดงธรรม	เพลงมอญชั้นเดียว	พระมา
		เพลงมอญชั้นเดียว	พระขึ้นเทศน์
		เพลงมอญชั้นเดียว	พระจบ
15.00 น. – 16.00 น.	ประชุมเพลิง	เพลงยกศพ	ยกศพ
		เพลงประจำบ้าน	ประชุมเพลิง

นับได้ว่าพิธีศพ เป็นพิธีเกี่ยวกับชีวิตของชาวสิงห์บุรี มีวงปี่พาทย์มอญทำหน้าที่บรรเลงประกอบพิธีมากกว่าพิธีอื่นๆ นิยมใช้วงปี่พาทย์มอญเท่านั้น แต่พบว่าวัฒนธรรมในลักษณะนี้เริ่มคลี่คลายลง โดยพิธีศพมักใช้เทพเพลงปี่พาทย์มอญแทนการใช้วงปี่พาทย์มอญบรรเลงมากขึ้น

วัฒนธรรมปี่พาทย์ ในการประกอบพิธีกรรมปัจจุบันลดน้อยลง ตามสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง พิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ปรับเปลี่ยนไป ทำให้เกิดผลกระทบ ต่อวงปี่พาทย์ต้องปรับรูปลักษณะให้มีความเหมาะสมกลมกลืน ด้วยเหตุเพื่อความอยู่รอดของปี่พาทย์เอง ทั้งรูปแบบการใช้วงปี่พาทย์และเพลงต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง ผี เทวดา มีมากขึ้น และมีการนำปี่พาทย์เข้าไปร่วมบรรเลงประกอบพิธีเหล่านี้ด้วย โดยที่ในอดีตปี่พาทย์จะไม่มีบทบาทในการบรรเลงในพิธีกรรม ทางไสยศาสตร์แต่อย่างใด

4.2 การบรรเลงประกอบการแสดง

วงปี่พาทย์ เป็นวงดนตรีไทยที่มีบทบาทมากในการบรรเลงประกอบการแสดง โดยเฉพาะทางด้านนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมสาขาหนึ่งที่แสดงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองของไทย วงปี่พาทย์มีบทบาทใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยในจังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

ลิเก

ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงต้นรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแสดงอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เรียกว่า “ลิเก” ในอดีตเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการแสดงลิเก ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า เครื่องคู่ เครื่องใหญ่ แล้วแต่ฐานะของงานนั้นๆ แต่จะต้องมีเครื่องประกอบภาษา เช่น กลองจิ้ง กลองตอก แต้ว โทน กลองชาตรี กลองยาว กลองแขก และกลองฝรั่ง กลองรำมะนา เดิมเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้แสดงลิเกหามา และมักติดกันเองด้วยเพราะเพิ่งกลายมาจากลิเกบันตน ประเพณีการบรรเลงประกอบลิเกเมื่อโหมโรงแล้วจะต้องบรรเลงเพลงภาษาต่าง ๆ จนถึงเพลงแขก เป็นเพลงปล่อยตัวแขกออกมาเบิกโรง คำนับครูและดำเนินเรื่องต่อไป ในการบรรเลงปี่พาทย์ต้องจังหวะค่อนข้างเร็ว ให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายและบทบาทของตัวแสดง ลิเกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสิงห์บุรี คือคณะพรเทพพรเทวี

เดิมการแสดงลิเกนั้น เมื่อเจ้าภาพติดต่อลิเกมาแสดง วงปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบพิธีกรรมของงานนั้นๆ จะมีหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดงลิเกด้วย ปัจจุบันรูปแบบการแสดงลิเกพัฒนามากขึ้น ทั้งด้านเวทีการแสดง การรำ การร้อง ผู้แสดง แต่ดนตรีประกอบการแสดงลิเกก็ยังเป็นวงปี่พาทย์ แตกต่างที่จากเดิมใช้วงปี่พาทย์เครื่องไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่ความนิยมในปัจจุบันมักใช้เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญ อาจเนื่องมาจากความสง่างามของเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์มอญเมื่อตั้งเครื่องดนตรีบนเวทีแสดง ที่นิยมจัดเป็นเวทีลอยฟ้า โดยนำวงปี่พาทย์ขึ้นตั้งไว้สูงด้านหลังผู้แสดงทำให้ดูอลังการ และลิเกมักแสดงเรื่องเกี่ยวกับเมืองพมามอญ ด้วย จึงสามารถใช้ปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบได้ดีด้วย

หนังใหญ่

การแสดงหนังใหญ่เป็นการแสดงการที่มีชื่อเสียงของชาวจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งพระครูสิงหนุณีได้รวบรวมตัวหนังใหญ่จากฝีมือช่างในกรุงศรีอยุธยาตอนปลายเอาไว้ และได้ให้ช่างพื้นบ้านที่มีความรู้ในด้านจิต

กรรมสร้างหนังใหญ่ไว้เป็นจำนวนมาก และในสมัยนั้น ครูเปี้ย ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะหนังเร่ที่สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากผู้แสดงมหรสพในวังกรุงศรีอยุธยา ครั้นเสียกรุงจึงได้อพยพหนีภัยสงครามและเร่แสดงมหรสพตามท้องที่ต่าง ๆ ได้นำหนังใหญ่ส่วนหนึ่งมาถวายพระครูสิงหนุณี

ครูเปี้ยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการขีด – พากย์ หนังใหญ่มาก ได้ฝึกหัดให้ชาวบ้านบางมอญแสดงหนังใหญ่ และพากย์หนังใหญ่ ผู้ที่ได้รับการฝึกหัดจากครูเปี้ยได้ดี และยังถ่ายทอดวิธีการแสดงหนังใหญ่จนมีชื่อเสียงสืบทอดกันมาคือ นายนวม ศุภนคร (ขุนบางมอญกิจประมวญ)

ในยุคนั้นนับได้ว่าหนังใหญ่ของวัดสว่าง เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปในเขตจังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดใกล้เคียง หลังจากนายนวมเสียชีวิตลง นายเชื้อ ศุภนคร ลูกชายคนโตก็ได้รับช่วงจัดการแสดงหนังใหญ่สืบมา ตัวหนังใหญ่ปัจจุบันมีประมาณ 300 ตัว และสามารถนำไปแสดงได้ถึง 4 คี๊ คือ

1. คี๊ใหญ่หรือคี๊ทศกัณฐ์
 1. คี๊อิทธิฤทธิ์หรือคี๊กาคบาต
 2. คี๊วิรุณจำบัง
 3. คี๊พระมงกุฎ – บุตรลพ

ปัจจุบันการแสดงหนังใหญ่ได้รับความนิยมน้อยลง จึงทำให้การบรรเลงปีพาทย์ประกอบการแสดงหนังใหญ่ลดน้อยตามไปด้วย ปีหนึ่งจะมีการแสดงหนังใหญ่ประมาณ 1 ถึง 2 ครั้ง

ดนตรีไทยมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทย เป็นอย่างมากอาจกล่าวได้ว่าเป็นศิลปะคู่ชาติไทย แสดงออกถึงความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย มาโดยตลอดทั้งในพิธีกรรมต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันทั้งพิธีของประชาชน และพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา และยังช่วยขับกล่อมเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ เมื่อความสำคัญของดนตรีไทยมีมาก ย่อมส่งผลต่อการรักษา เพื่อความคงอยู่ ดำเนินในรูปการสืบทอดมาชั่วลูกชั่วหลาน หลายชั่วอายุคน ปัจจุบันวัฒนธรรมเหล่านี้ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญของดนตรีไทยลดน้อยลง วัฒนธรรมด้านดนตรีไทยที่บรรพบุรุษได้สั่งสมสืบทอดต่อมา ค่อยๆ จางหายไปจากสังคมไทย อย่างน่าเสียดาย

4.3 การบรรเลงประกอบการฟัง

วัฒนธรรมการบรรเลงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี นอกจากบรรเลงประกอบพิธีกรรมและบรรเลงประกอบการแสดงแล้ว ยังพบว่าวงปีพาทย์ยังทำหน้าที่ในการบรรเลงเพื่อการฟัง แต่มักเป็นการแสดงในโอกาสพิเศษ เช่น งานไหว้ครูดนตรีไทยของวงปีพาทย์ องค์กร หรือหน่วยงาน ทั้งในจังหวัดสิงห์บุรีเอง และจังหวัดใกล้เคียง เช่น การบรรเลงไหว้ครูดนตรีไทยของวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี การบรรเลงถวายมโหรีงานไหว้ครูวัดป่า ฯ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น

รูปแบบวงปีพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการฟัง ในโอกาสดังกล่าวนั้น มักเป็นวงปีพาทย์ไทยเครื่องคู่ และบรรเลงในลักษณะวงปีพาทย์ขับเสภา โดยแต่ละวงจะรวบรวมนักดนตรีที่มีฝีมือดี จากวงอื่น ๆ ที่ตนเองมีความสัมพันธ์อยู่ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการบรรเลงให้สูงขึ้น ประโยชน์ของการบรรเลงในรูปแบบนี้จึงเกิดผลดีในหลาย ๆ ด้าน อาทิ เพื่อเป็นการซ้อมวงเพื่อความแข็งแกร่ง สามารถแนะนำวงปีพาทย์ให้เป็นที่รู้จักในสังคมดนตรีทั่วไปได้ และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักดนตรีด้วยกัน แม้ว่าการบรรเลงในแต่ละครั้ง ผู้ฟังจะเป็นเพียงกลุ่มนักดนตรีด้วยกันมากกว่า

4.4 พิธีกรรมของปีพาทย์

ปีพาทย์ มีวัฒนธรรม ที่เป็นพิธีกรรมยึดถือสืบต่อกันมา เป็นแบบอย่างที่ดีอย่างหนึ่งคือการไหว้ครู สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ความเชื่อในเรื่องของเจ้าแห่งความรู้และผู้คิดค้นทั้งที่เป็น มนุษย์และเทพเจ้าที่เรียกว่า ดุริยเทพ และแสดงถึงกระบวนการถ่ายทอดศิลปะดนตรีไทยจากครูสู่ลูกศิษย์ จึงเป็นธรรมเนียมที่ยึดถือต่อ ๆ กันมา

การไหว้ครูของดนตรีไทยนั้นมีหลายอย่างเวลาสวดมนต์ก่อนนอนไหว้พระแล้วก็ไหว้ครูซึ่งเป็นปกติ วัสัย นอกจากนี้มีพิธีไหว้ครูที่มีรูปแบบเป็นพิธีกรรมดังนี้

การไหว้ครูในโอกาสแสดงดนตรี

ก่อนการบรรเลงดนตรีในพิธีกรรมต่างๆพิธีกรรมของดนตรีที่สำคัญที่ยังยึดถือปฏิบัติอยู่คือ การไหว้ครู ที่เรียกกันทั่วไปว่า “ตั้งกำนล” สำหรับวงปีพาทย์จะทำพิธีไหว้ครู โดยเรียกร่องสิ่งของที่จะนำมาใช้ไหว้ครู ที่เรียกว่า กำนล จากเจ้าภาพซึ่งประกอบด้วยสิ่งของดังนี้

ตาราง 22 แสดงกำนลสำหรับไหว้ครูในโอกาสแสดงดนตรี

ลำดับ	กำนลวงปีพาทย์ไทย	กำนลวงปีพาทย์มอญ
1	ดอกไม้ ธูปเทียน	ดอกไม้ ธูปเทียน
2	เงิน 12 บาท	เงิน 12 บาท
3	สุรา 1 ขวด	สุรา 1 ขวด
4	บุหรี 1 ซอง	บุหรี 1 ซอง
5	-	ขันขาว 1 ใบ
6	-	ผ้าขาว 1 ชิ้น

จากตารางที่ 22 พบว่า กำนลของวงปีพาทย์ไทย และวงปีพาทย์มอญมีลักษณะคล้ายคลึงต่างกันที่ วงปีพาทย์มอญจะเรียกร่องผ้า และขันขาวประกอบการไหว้ครูด้วย

พิธีการไหว้ครู เมื่อเจ้าภาพมอบกำนลให้วงปีพาทย์แล้ว โดยทั่วไปหัวหน้าคณะปีพาทย์หรือผู้อาวุโส ที่สุดในวง จะเป็นผู้นำหน้าที่ประกอบพิธีไหว้ครู โดยกล่าวคำบูชา ด้วยบทบูชาพระรัตนตรัย บทถวายดอกไม้ ธูป เทียน บทไหว้ครูมีลักษณะ ดังนี้

บูชาพระรัตนตรัย

นะโม ตัสสะ ภควะโต อรหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ)

ถวายดอกไม้ ธูปเทียน

นะโม... (3 จบ)

อิมัง อักคิ พหุบุพผัง อะวังวันทา อาจารย์ยัง อุปวัสสยัง วินาศสันติ สิทธิประะปะชา อิมัสสมิง

ภาวันตุเต

โองการไหว้ครู

พิธีไหว้ครู สิ่งที่สำคัญคือการกล่าวบูชาครู โดยพิธีการนำกล่าวโองการไหว้ครูลักษณะของโองการไหว้ครูของแต่ละสำนัก มักจะแตกต่างกันไปตามสภาพการได้รับสืบทอดจากการศึกษาพบว่า โองการไหว้ครู มีเนื้อหาสำคัญได้แก่ บทบูชาพระรัตนตรัย บทชุมนุมเทวดา บทถวายดอกไม้ บทของพรพระรัตนตรัย บทบูชาพระชินศรี พระอิศวร พระนารายณ์ และเทพต่างๆ บทไหว้เทพเจ้าแห่งดนตรี บทเชิญเทพดา บทเชิญองค์พระพิราพ บทถวายเครื่องสังเวย บทโปรยข้าวตอกดอกไม้ เป็นต้น

บทที่ 5

วิเคราะห์ความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

ชาวจังหวัดสิงห์บุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ และพัฒนาการทางด้านศิลปวัฒนธรรมมายาวนาน โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางดนตรีไทย แต่ช่วงเวลาวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีมีพัฒนาการ การปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคมภายนอกอย่างต่อเนื่อง ดนตรีมีส่วนช่วยเพิ่มความเป็นหนึ่งอันเดียวกันของสังคม นอกเหนือจากการให้ความบันเทิงและผ่อนคลายจากการทำงาน แต่เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันที่กำลังประสบกับภาวะวิกฤติการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชาวจังหวัดสิงห์บุรี เกิดการเอารัดเอาเปรียบของคนในสังคม ปัญหาความยากจน

ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นพลังแห่งการพัฒนาสามารถเป็นรากฐานที่ทำให้สังคมมีความเข้มแข็งได้ โดยใช้ดนตรีไทยเป็นเครื่องมือในการรวบรวมคนในหมู่บ้านให้เป็นกลุ่มเดียวกัน มีการรับผิดชอบกันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงทำให้วัฒนธรรมในสังคมและชุมชนของตนเกิดความเข้มแข็งขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์ของจังหวัดสิงห์บุรี และศึกษาความเข้มแข็งของวัฒนธรรมปี่พาทย์ของจังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้ทฤษฎีของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 8 ประการที่ใช้วิเคราะห์ดังนี้

- 1.มีความหลากหลาย กระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
- 2.กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
- 3.ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
- 4.มีความเป็นบูรณาการ
- 5.สร้างความบรรสานสอดคล้อง(harmony) และความสมดุลยั่งยืน
- 6.มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
- 7.ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
- 8.เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

คุณสมบัติ 8 ประการนี้ แสดงให้เห็นว่าสังคมจะเข้มแข็งได้ด้วยรากฐานทางวัฒนธรรมที่แข็งแรง นอกจากนี้ วัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี ยังมีการสร้างวินัย มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน เช่นการเข้าซ้อมดนตรีไทย พร้อมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกได้รับความรู้ในวิชาด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน เช่นการซ่อมและสร้างเครื่องดนตรีไทย รวมถึงการเป็นวิทยากรสอนและเผยแพร่ให้ความรู้ทางด้านดนตรีไทยแก่เยาวชนในหมู่บ้าน และตามสถานบันการศึกษาในท้องถิ่นของตน

คุณสมบัติดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี มีศักยภาพที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวจังหวัดสิงห์บุรี ตามทฤษฎีของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

1.มีความหลากหลายกระจายอำนาจจึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมที่เกิดจากมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามธรรมชาติ และสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในถิ่นนั้นๆ ชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ชาวจังหวัดสิงห์บุรี ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรกรรม เช่นทำนา ทำไร่ และค้าขาย นอกจากอาชีพดังกล่าวแล้วชาวจังหวัดสิงห์บุรียังนำดนตรีไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษนำมาประกอบเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวจังหวัดสิงห์บุรี นั้นแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในวิชาชีพในท้องถิ่นของตนเอง ส่วนผู้ที่มาเรียนเปียฟาทย์ส่วนใหญ่ก็จะมาอยู่กินที่บ้านของหัวหน้าคณะ เช่นวงสิงห์บุรี ซึ่งมีอาจารย์ศิวิชัยเป็นผู้ดูแล มีนักเรียนที่เข้ามาเรียนดนตรีไทยประมาณ 20 - 30 คน โดยหัวหน้าคณะก็ได้ใช้วิธีการปกครอง ในระบบครอบครัว และสั่งสอนลูกหลานโดยเปรียบเสมือนลูกหลานของตนเอง สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสั่งสอนการให้ความเคารพต่อผู้ที่มีความเป็นอาวุโสกว่า นอกจากนี้ยังใช้วิธีการกระจายอำนาจ โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไปตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการรับงานบรรเลงด้วย ซึ่งการเปิดโอกาสให้สมาชิกกล้าแสดงออกถึงเสรีภาพทางความคิดและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เท่ากับเป็นการกระจายอำนาจและส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตยด้วยการปฏิบัติ จึงทำให้วงเปียฟาทย์สามารถพึ่งตนเองได้ จนกลายเป็นผู้นำในชุมชนของตนเองได้ นอกจากนี้หัวหน้าคณะเปียฟาทย์ในแต่ละชุมชนได้รวมกันจัดให้มีการเรียนการสอนเปียฟาทย์ให้กับเยาวชนเป็นการให้ความรู้ และสร้างงานให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อจะได้สืบทอดวัฒนธรรมการบรรเลงเปียฟาทย์ต่อไป การรวมกลุ่มในลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจ และส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตยทำให้ชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรีมีความเข้มแข็งทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

2.การกระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการบรรเลงเปียฟาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านในแต่ละอำเภอส่วนหนึ่งยึดการบรรเลงเปียฟาทย์เป็นอาชีพ โดยเริ่มแรกวงเปียฟาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีในสมัยก่อนเกิดจากคนส่วนน้อย เริ่มจากการฝึกหัดคนในครอบครัวก่อนเพื่อให้ช่วยวงของตัวเอง ต่อมาอาชีพการบรรเลงเปียฟาทย์ได้ขยายมากขึ้น จนกลายเป็นอาชีพอย่างหนึ่งของชาวจังหวัดสิงห์บุรี แสดงให้เห็นว่าดนตรีไทย (เปียฟาทย์) มีบทบาทในการกระจายรายได้ ทำให้คนมีอาชีพ ทำให้ประชาชนมีอาชีพมากขึ้น สามารถสร้างเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้นกับหมู่บ้านนั้นๆ ได้

3.ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น

ชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีวัฒนธรรมการบรรเลงเปียฟาทย์นานกว่า 100 ปี มีประวัติการสืบทอดและพัฒนาด้านดนตรีไทยมานาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการสืบทอดรับช่วงกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษจนถึงรุ่นเหลนโดยเริ่มจากกลุ่มคนเล็กๆ จนกระทั่งต่อมาขยายไปทั้งจังหวัด ชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีประวัติของชุมชนที่ยาวนานมาแล้ว ในด้านดนตรีไทยได้มีศิลปินที่มีความสามารถได้สร้างผลงานไว้ให้แก่ชาวจังหวัดสิงห์บุรี เช่น อาจารย์สำรวย แก้วสว่าง เป็นนักดนตรีชาวอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีที่มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย (เปียฟาทย์) ได้ทุกเครื่องมือ ยกเว้นปี และมีความสามารถตีเดี่ยวระนาดเอกเพลงหนึ่งได้อย่างไพเราะ จนกระทั่งได้มี

โอกาสดีเดียวเพลงจึงออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงที่กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ซึ่งมีความสามารถในการตีฆ้องวงใหญ่ ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนเป่าพาทย์ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

จากบุคคลที่กล่าวมาล้วนมีความเก่งกล้าสามารถเป็นตำนานให้กับวงเป่าพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีได้เล่าขานสืบทอดกันมาด้วยความเคารพภาคภูมิใจจนถึงปัจจุบัน และสิ่งที่กล่าวทั้งหมดนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีภูมิปัญญาที่เกิดจากบรรพบุรุษในท้องถิ่นที่สามารถนำเอาดนตรีไทย มาพัฒนาปรับให้เข้ากับการดำเนินชีวิต และให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เพราะดนตรีไทย นอกจากจะช่วยสร้างงานให้คนมีอาชีพแล้วยังช่วยลดความขัดแย้งของคนในสังคมด้วย ดังเช่น การบรรเลงเป่าพาทย์นั้นมีลักษณะของการรวมกลุ่ม ซึ่งนักดนตรีทุกคนต้องมีความสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเอื้อเฟื้อและเปิดโอกาสในด้านการบรรเลงให้แกกัน รวมทั้งให้ความสำคัญแก่นักดนตรีทุกคนในภาระหน้าที่ที่ต่างกัน ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความขัดแย้งและช่วยสร้างความสามัคคีแก่คนในกลุ่ม จึงส่งผลให้การบรรเลงเกิดความเรียบร้อยพร้อมเพียงกัน นอกจากนี้ดนตรีไทย (วงเป่าพาทย์) ยังเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักดนตรีด้วยกันและคนอื่นในหมู่บ้านของแต่ละวงได้ด้วย เห็นได้จากการร่วมพิธีกรรมการไหว้ครูดนตรีไทยของวงเป่าพาทย์คณะต่างๆ ในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งคนเหล่านี้มีจุดประสงค์ที่จะมาช่วยเหลืองานในด้านที่ต่างกันไป เช่นนักดนตรีก็จะช่วยบรรเลงในการประกอบพิธีกรรมต่างของการไหว้ครูดนตรีไทย และเมื่อเสร็จสิ้นพิธีการแล้ว ผู้ร่วมงานทุกคนก็จะร่วมรับประทานอาหารและบรรเลงเป่าพาทย์ร่วมกัน เพื่อเป็นการขอบคุณเจ้าภาพ

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชาวสิงห์บุรีที่มีใจรักในดนตรีเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของดนตรีไทยจึงช่วยกันส่งเสริมและยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีศักดิ์ศรีเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

4.มีความเป็นบูรณาการ

ชาวจังหวัดสิงห์บุรี ได้มีการสืบทอดด้านวัฒนธรรมการบรรเลงเป่าพาทย์มาช้านาน โดยได้ถ่ายทอดให้กับลูกหลานของตน และผู้ใกล้ชิด จนสามารถนำมาเป็นอาชีพได้ ถือว่าเป็นบูรณาการอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังสามารถนำเอาดนตรีไทย (เป่าพาทย์) มาเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนในกลุ่มที่มีส่วนร่วมปฏิบัติร่วมกัน และเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ บทบาทหน้าที่ของการบรรเลงเป่าพาทย์เข้ามามีส่วนร่วมกับชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สำหรับชาวจังหวัดสิงห์บุรีแล้วการบรรเลงเป่าพาทย์ในรอบหนึ่งปี ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับพิธีต่างๆ ในสังคม เช่น พิธีบวชนาค พิธีศพ และบรรเลงประกอบการแสดงลิเก ดนตรีไทย (เป่าพาทย์) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยปรุงแต่งให้สภาพจิตมีความสมบูรณ์อีกด้วย นอกจากนี้ยังสร้างแรงจูงใจคนให้มีส่วนร่วม ดังเช่นกิจกรรมการบรรเลงดนตรีไทยในพิธีกรรมไหว้ครูของแต่ละคณะในจังหวัดสิงห์บุรี และงานรื่นเริงประจำปีซึ่งทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม และมีอารมณ์ในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับคนได้เป็นอย่างดี

ในสังคมไทยเรื่องของความเชื่อ เป็นสิ่งที่ลึกซึ้งอยู่ในชีวิตของมนุษย์กลุ่มต่างๆ เป็นพื้นฐานของการสร้างและรักษาวัฒนธรรมทุกระดับ เช่น ความเชื่อในเรื่องปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติที่ควบคุมสภาวะต่างๆ เช่น ฝนตก แดดออก ความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดา เป็นต้น สำหรับด้านดนตรีไทยแล้วความมีอำนาจและความมีเสน่ห์ของเสียง โดยเฉพาะศิลปะของเสียงดนตรี ไม่ว่าชีวิตจะผูกพันอยู่กับสิ่งหนึ่งสิ่งใดเสียงก็จะถูกนำไปเกี่ยวข้องกับด้วยเสมอ เสียงที่พูดถึงนั้นกลายมาเป็นดนตรีในศาสนา ดนตรีประกอบพิธีกรรมและความเชื่อ ความเชื่อในดนตรีไทยก็เหมือนกันกับความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในวงการอื่นๆ สำหรับดนตรีไทยนั้น เนื่องจากมี

การถ่ายทอดและรับช่วงกันมาโดยใช้ความจำ เนื่องจากโบราณไม่มีการจดบันทึกโน้ต จึงอาศัยวิธีการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว ครูจึงมีความสำคัญมากในการถ่ายทอดเพลงให้กับผู้อื่น จึงทำให้คนไทยให้ความสำคัญครูรองจากพ่อแม่หรือเท่ากับพ่อแม่ก็ได้ ก่อนที่นักดนตรีจะทำการบรรเลงนั้นจะต้องผ่านขั้นตอนพิธีกรรมคือ พิธียกครู พิธีไหว้ครู และพิธีครอบครู ซึ่งฐานะของครูเปรียบเหมือนเป็นตัวแทนของเทพเจ้าทางด้านดนตรีไทยที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ ครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักดนตรีไทย ดังนั้นพิธีกรรมไหว้ครูดนตรีไทย ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นว่านักดนตรีไทยยังเชื่อว่าเครื่องดนตรีไทยทุกชิ้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์เป็นของมีครู ถ้าจะจับต้องเครื่องดนตรีต้องกราบไหว้ขอขมาเสียก่อน สิ่งที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีและความเชื่อของคนในชุมชน ดังนั้นชาวจังหวัดสิงห์บุรีที่แสดงออกถึงความบูรณาการด้วยการนำเอาเครื่องดนตรีมาเป็นสิ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับคน และความเชื่อ ทำให้คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งหมายถึงความเป็นเอกภาพและความสามัคคีระหว่างกันก่อให้เกิดความสำเร็จมีความบูรณาการ ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

5.สร้างความบรรสานสอดคล้อง(harmony) และความสมดุลยั่งยืน

เนื่องจากการดนตรีไทยมีมาตั้งแต่อดีตอันยาวนาน ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น ไม่มีสิ่งใดที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ของมนุษย์ให้ชัดเจนได้ดีเท่ากับเสียงดนตรี เพราะดนตรีสามารถสร้างความสอดคล้องได้ เช่น การบรรเลงปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับสังคม เพราะดนตรีไทยเป็นสิ่งที่ช่วยประสานความผูกพันทางด้านจิตใจของคนในชุมชนนั้น ในจังหวัดสิงห์บุรีเข้าไว้ด้วยกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้การบรรเลงดนตรีไทยยังสามารถสร้างความสอดคล้องระหว่างนักดนตรีในวง เพราะในวงดนตรีไทยผู้บรรเลงจะประกอบไปด้วยเด็ก และผู้ใหญ่ และทุกคนจะต้องบรรเลงร่วมกัน ดนตรีไทยจึงเป็นสิ่งที่ช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย ช่วยสร้างความสอดคล้องทำให้ทุกคนมีความสำคัญและเกิดความสามัคคี ถึงแม้ว่าสภาพสังคมตามธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไป การบรรเลงปี่พาทย์ก็มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพดังกล่าว จึงทำให้เกิดความสมดุล และหากมีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ขึ้น ก็จะสามารถสร้างความสมดุลที่ยั่งยืนต่อไปได้

6.มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง

ในปัจจุบันสังคมได้พัฒนาไปสู่เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว สิ่งต่างๆที่เข้ามาล้วนเป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของผู้คนอย่างค่อยเป็นค่อยไป สถานที่วัดวาอาราม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ถูกบดบังด้วยศูนย์การค้า สถานบันเทิงต่างๆ การพัฒนาเข้าสู่สังคมใหม่ ได้เข้าไปลดบทบาทของวัดให้เหลือเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น เรื่องของงานทำบุญ เรื่องการบวชเรียน ซึ่งการพัฒนาเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุ ที่ให้ความสุขทางกายได้เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าทางด้านจิตใจ จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อสังคมวัฒนธรรมชนบท เพราะฉะนั้นจึงต้องนำเอาวัฒนธรรมพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณ ชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีความเชื่อในสิ่งเดียวกันดังเช่นงานพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของแต่ละวง นอกจากจะมีความเชื่อในเรื่องพิธีกรรมแล้วยังให้ความสำคัญและนับถือระหว่างศิษย์กับอาจารย์อีกด้วย เนื่องจากมีจิตวิญญาณและความเชื่อในเรื่องเดียวกัน ดนตรีจึงเป็นสื่อที่ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างคน และเป็นสิ่งที่สามารถขัดเลากทำให้

คนในสังคมสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้งจึงทำให้คนมีคุณภาพสามารถสร้างความเข้มแข็งต่อไป ..

7.ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม

สังคมไทยในปัจจุบัน ได้รับเอาวัฒนธรรมต่างๆของชาติอื่นมามาก ความเจริญทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี รวมทั้งค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ ได้เข้ามาครอบงำและเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนไทยไปจากเดิมมากจนทำให้คนไทยเสียวัฒนธรรมของตนเองไป ความเข้มแข็งของสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อในชุมชนนั้นมีศีลธรรม และสาเหตุที่ทำให้ศีลธรรมเสื่อมเสียอยู่ที่อำนาจของสังคมที่ไม่สมดุลกัน วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคมเพราะวัฒนธรรมนั้นมีความเป็นชุมชน การมีชุมชนทำให้สังคมเข้มแข็งขึ้น สำหรับสังคมชนบทไทยยังมีสถานภาพเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่ง ในแต่ละชุมชนจะมีองค์กรของประชาชนที่ยังคงเป็นแหล่งสำหรับการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมเก่าเอาไว้ ซึ่งชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรีก็แสดงให้เห็นว่าเป็นสถาบันสังคมที่ยังรักษารากฐานทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้ เพราะมีโครงสร้างทางวัฒนธรรมชนบทซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. ระบบการผลิตหรือระบบการทำมาหากิน ซึ่งแต่เดิมชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีอาชีพเกษตรกรรมทำนา ทำไร่เอาไว้เพื่อบริโภคเอง นอกจากอาชีพดังกล่าวแล้ว ชาวจังหวัดสิงห์บุรียังเป็นชุมชนที่ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นสถาบันสังคมที่ยังคงรักษารากทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้ เนื่องจากนำทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่คือความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีไทย (ปี่พาทย์) นำมาสร้างงาน สร้างอาชีพ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้มีรายได้จุนเจือแก่ครอบครัว เห็นได้จากการสืบทอดและรับช่วงทางดนตรีไทย จากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ก่อนเป็นการประกอบอาชีพกันภายใน ต่อมาได้แพร่ไปในชุมชนแต่ละอำเภอของจังหวัดสิงห์บุรี จนเป็นอาชีพอย่างหนึ่งของชาวจังหวัดสิงห์บุรี นอกจากนีกิจกรรมดนตรีไทย (ปี่พาทย์) ยังทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน มีหน้าที่รับผิดชอบ มีความสามัคคี ซึ่งการรวมกลุ่มทำให้สภาพทางสังคมของตนเองเกิดความเข้มแข็งขึ้น จะเห็นได้จากวงปี่พาทย์คณะก้านันทาลิตรที่ได้รับกองทุนจากจากรัฐบาลให้มาดำเนินการทางด้านดนตรีไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนให้ดำรงอยู่ได้

2. ระบบความเชื่อ ระบบความเชื่อของวงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี จะมีความเชื่ออยู่ด้วยกัน 3 แบบคือ ความเชื่อแบบดั้งเดิม ความเชื่อแบบพราหมณ์ และความเชื่อแบบพุทธ ความเชื่อดั้งเดิมเป็นการเชื่อที่เกิดจากคุณค่ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และการให้ความเคารพแก่บรรพบุรุษ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อในเรื่องของพราหมณ์ เนื่องจากคณะปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี มีการจัดพิธีครอบครู และพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเพราะนักดนตรีเหล่านี้มีความเชื่อเรื่องเทพเจ้าทางดนตรี ดังนั้นจึงมีการจัดไหว้ครูขึ้นเพื่อแสดงความเคารพและเชื่อว่าจะทำให้เกิดความรุ่งเรืองในวิชาชีพดนตรีไทย

สิ่งเหล่านี้ที่ได้กล่าวมาเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งคณะปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาโดยตลอด มีการเคลื่อนไหวและก็กลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งทางสังคม

8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ชาวจังหวัดสิงห์บุรีส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธและปฏิบัติธรรมอันเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตของคนไปในแนวทางที่ถูกต้อง สำหรับชาวจังหวัดสิงห์บุรีมีการส่งเสริมให้เยาวชนของตนได้รับรู้ทางด้านดนตรีไทยการเรียนดนตรีไทยนอกจากเด็กจะได้รับความรู้ทางด้านทักษะ และการปฏิบัติแล้วยังได้รับการอบรมทางด้านจริยธรรมไปพร้อมกับการเรียนดนตรีซึ่งเป็นการอบรมทางอ้อมกล่าวคือ ดนตรีสามารถช่วยลดช่องว่าง และสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการบรรเลงร่วมกัน ซึ่งเด็กมักจะได้รับการสั่งสอนจากนักดนตรีอาวุโสเสมอ เช่น ในการต่อเพลงหรือเทคนิคในการบรรเลงต่างๆ การเคารพในครูถือว่าเป็นสิ่งดีงาม แสดงถึงความเอื้ออาทร และห่วงใยซึ่งกันและกัน ดนตรีช่วยสร้างความมีวินัย และความรับผิดชอบ ดนตรีทำให้เด็กเกิดความขยันทำมาหากิน จึงทำให้เกิดความภูมิใจ เมื่อคนในจังหวัดสิงห์บุรีต่างมีความเข้าใจในภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วปัญหาต่างๆ ก็จะลดน้อยลงไป และเมื่อคนเราปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ในกรอบศีลธรรมอันดี ซึ่งจะช่วยพัฒนาจิตใจของคนในสังคมและช่วยกักตุนศีลธรรมเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้

จากการวิเคราะห์การสร้างความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรีแล้ว ทำให้เกิดการมองเห็นภาพรวมได้ว่า ดนตรีไทยมีผลต่อสังคมในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างคนในสังคมให้เกิด ความรักสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ตลอดจนมีอุดมการณ์ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถต่อสู้กับปัญหาอาชญากรรม และปัญหาด้านอื่นๆ เป็นอย่างดี จากสิ่งเหล่านี้ปัญหาทางสังคมที่ชุมชนหลายที่ประสบอยู่ และถ้าหากชุมชนใดไม่สามารถรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้ ชุมชนนั้นก็เลยไม่เกิดความเข้มแข็ง เพราะวัฒนธรรมเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมมีความเข้มแข็งดังตัวอย่างของวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ทฤษฎีของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่เชื่อว่าวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็ง และสังคมที่เข้มแข็งได้นั้นต้องมีวัฒนธรรม ซึ่งคุณลักษณะ 8 ประการ เมื่อชุมชนหรือสังคมใดสามารถดำเนินชีวิตได้สอดคล้องกับคุณลักษณะดังกล่าวนี้ได้ ก็สามารถเป็นชุมชนหรือสังคมที่เข้มแข็งได้ด้วยเหตุนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเลือกศึกษาเรื่องความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้ศึกษา ภูมิหลังของคณะปี่พาทย์ทุกคณะที่ทำการศึกษา ศึกษาพิธีกรรมและการว่าจ้าง ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์วัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับจังหวัดสิงห์บุรีชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี วงปี่พาทย์มีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดสิงห์บุรี 2 ลักษณะคือ

1. ในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม พบว่าพิธีกรรมที่ปี่พาทย์ยังมีบทบาทอยู่ คือพิธีศพ วงปี่พาทย์ที่ใช้ประกอบเป็นวงปี่พาทย์มอญเท่านั้น ส่วนพิธีกรรมอื่นๆ เช่น พิธีทำบุญ พิธีบวชพระ วงปี่พาทย์มีบทบาทน้อยมาก
2. ในฐานะดนตรีประกอบการแสดง วงปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี จะมีบทบาทในการแสดงประกอบการแสดง เช่น ลิเก ซึ่งเป็นการบรรเลงประจำคณะลิเก แต่มีจำนวนน้อย

ลักษณะการสืบทอดปี่พาทย์

การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี มี 2 ลักษณะคือ การสืบทอดปี่พาทย์ที่ดำเนินมาจากครอบครัวนักดนตรีไทยตั้งแต่บรรพบุรุษ และการสืบทอดอีกลักษณะหนึ่งคือ เป็นวงปี่พาทย์ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ โดยได้รับการถ่ายทอดดนตรีจากครูดนตรีทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่

การรับจ้าง

รูปแบบการรับจ้าง มี 2 ลักษณะคือ การเหมางาน และการรับเป็นเวลา ด้วยปัจจุบันการบริการปี่พาทย์มีการแข่งขันกันสูง เพื่อให้ได้งานจึงเกิดการบริการเสริมให้กับผู้ว่าจ้าง เช่น บริการดนตรีประกอบการแห่ศพ เป็นต้น

ราคาและรายได้

อัตราค่าบริการปี่พาทย์ ที่บริการในปัจจุบัน มีราคาระหว่าง 4,000-5,000 บาท ซึ่งเป็นราคากลางที่วงปี่พาทย์กำหนดในการรับงาน (ราคาปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ 4 โถ่ง) การกำหนดราคาสูง-ต่ำ ขึ้นอยู่กับ

ปัจจัย 2 ส่วน คือ ระยะทางในการเดินทางไปยังสถานที่แสดง และขนาดของวงปีพาทย์ โดยวงปีพาทย์ขนาดใหญ่ เครื่องดนตรีมาก ราคาสูงขึ้น รายได้ปัจจุบัน ค่าแรงงานอยู่ที่ 400 บาท/คน/งาน (2เวลา)

พิธีกรรมของปีพาทย์

พิธีไหว้ครู เป็นพิธีกรรมที่วงปีพาทย์ยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งพิธีไหว้ครูก่อนการบรรเลงปีพาทย์ และพิธีไหว้ครูดนตรีตามแบบโบราณ

พิธีไหว้ครูก่อนการบรรเลงปีพาทย์ ยังยึดถือปฏิบัติเช่นอดีต เปลี่ยนแปลงเงินกำนัลเพิ่มขึ้นเป็น 12 บาท ส่วนอื่นไม่เป็นเปลี่ยนแปลง ได้แก่ดอกไม้ ธูป เทียน สุรา บุหรี่ และขันชากับผ้าขาวสำหรับวงปีพาทย์มอญ

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย มีการปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน จากการประกอบพิธี 2 วัน เป็นประกอบพิธีให้เสร็จภายในวันเดียว ส่วนอื่น ๆ ยังคงปฏิบัติตามอย่างแบบอดีต หากแต่มีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพการสืบทอด ความสะดวก เช่นเครื่องสังเวยประกอบพิธีกรรม โองการสำหรับไหว้ครู และการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครู

อภิปรายผล

จากการศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปีพาทย์ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้ง 15 วงจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมการบรรเลงปีพาทย์มีบทบาทต่อคนใน 6 อำเภอของจังหวัดสิงห์บุรีในเรื่องการบรรเลงประกอบพิธี และประกอบการแสดง นอกจากนี้บางวงยังได้จัดตั้งสถานที่ฝึกหัดดนตรีไทย โดยให้นักเรียนและประชาชน ที่สนใจมาเรียนโดยไม่คิดค่าเรียนแต่อย่างใด ส่งเสริมเศรษฐกิจให้หมุนเวียนทำให้เกิดความสมดุลในแต่ละชุมชน ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการเกื้อหนุนหนุนจื้อ ลดความขัดแย้งและความแตกต่างทางด้านสถานภาพ หรือชนชั้น จึงทำให้วงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้วงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี ยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สามารถรับงานได้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีความรักในศักดิ์ศรีและชื่อเสียงต่อวิชาชีพของตน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้วงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรีอยู่ได้อย่างเข้มแข็งต่อไปในสภาพปัจจุบัน

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลงปีพาทย์ในแนวทางมานุษยวิทยารังวิทยา โดยใช้หลักทฤษฎีการวิจัยทางด้านสังคม และมนุษยวิทยา ซึ่งปัญหาในการทำวิจัยคือ ขาดความรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎีทางสังคม ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง สำหรับประวัติของวงปีพาทย์ ไม่มีการจดบันทึกไว้ ผู้วิจัยจึงได้อาศัยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักดนตรี และชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่

ด้านสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ปัญหาการขาดแคลนนักดนตรี และที่สำคัญเรื่องรายได้จากการประกอบอาชีพปีพาทย์ที่ยังไม่พอเลี้ยงชีพนักดนตรี ด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น หน่วยงานต่างๆ ทั้งทางรัฐบาลหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดนตรี ควรจัดหาวิธีส่งเสริม อนุรักษ์ งานด้านดนตรีไทยไว้ เพื่อให้เกิดการสืบทอด ศิลปะวิทยาการเหล่านี้ ต่อคนรุ่นหลังต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุณานนท์. (2532). "การวิเคราะห์รูปแบบพื้นบ้าน". ในวารสารมนุษยศาสตร์
ปริทรรศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ประจำภาคเรียนที่ 2.
- _____. (2542). *พื้นฐานทางมานุษยวิทยาวิทยาภาควัฒนธรรม*. (เอกสารการสอน).
คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โกวิทย์ ชันธิศิริ. *ดุริยางคศิลป์ปริทัศน์ (ตะวันตก)*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. 2541
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2515). *นาฏศิลป์และดนตรีไทย หนังสือที่ระลึกการสัมมนาวิชาศิลปและดนตรีไทย*.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุมพล หนิมพานิช. *สังคมและวัฒนธรรม*. เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับสังคม
หน่วยที่ 1-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2538). *วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน*. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26. เชียงใหม่
: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ 2530.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. (2530). *การวิเคราะห์ทางห้องเพลงสาธูการ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ
: โอเดียนสโตร์.
- ณัฏชา โสคติยานุรักษ์. (2542). *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุญช่วย โสวัตร. (2538). *การวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักเพลงแขกมอญบางขุนพรหม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด พิณพาทย์. (2540 : อัดสำเนา). *ศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้นทางระนาด*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประทีป เล้ารัตนอารีย์. (2538). *ดนตรีมีคุณทุกอย่างไป ในกาญจนาภิเษกสมโภชเฉลิมฉลองพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. ชลบุรี : ชลบุรีการพิมพ์.
- ประสิทธิ์ ถาวร. (2532) *กลอนระนาด* กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมวล คิตตินันท์ (2521). *คติชาวบ้าน : ศึกษาในด้านมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล.
- ประเวศ วะสี. (2537). *วัฒนธรรมกับการพัฒนา*. สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ
: กรุงเทพมหานคร พรว.
- ปรานี วงษ์เทศ. (2525). *สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์*. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ปรีชา มณีรัตน์. (2538). *การศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชุมชนพื้นที่สูง : กรณีศึกษากระบวนการเรียน
และการถ่ายทอดความรู้ด้านความเชื่อของชาวเข่าเผ่าม้ง บ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค
อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก*. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปิ๊ป คงลายทอง (2538). *เพลงปี่มอญฉาบ : การวิเคราะห์ทางดนตรีวิทยาและสภาพสะท้อนแห่งความงาม*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา
ชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล.

- ปัญญา รุ่งเรือง. (2533). *ดนตรีไทยประกอบเสียง*. : พิมพ์ ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 1 – 2.
- _____. (2542). “*แนวทางการเตรียมตัวเพื่อเป็นนักมานุษยดุริยางควิทยา*”. ในการประชุมวิชาการดนตรี ครั้งที่ 3. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์เนชั่นอินเตอร์ จำกัด.
- พจน์ อนุวงศ์. (2531). *ตำนานเพลงบลูส์*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วีลี.
- พรรณราย คำโสภา. (2541). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึม ของหมู่บ้านดงมัน*.
ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (มนุษยดุริยางควิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ถ่ายเอกสาร.
- พรรณศิริ จุลกาพ. (2542). *ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษา
ดนตรีไทยในคณะสดประเสริฐ*. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (มนุษยดุริยางควิทยา).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ถ่ายเอกสาร.
- พลับพลึง กงชนะ. (2543). *วิธีเชิงสหวิทยาการกับการประยุกต์ใช้เพื่อการวิจัยสาขามานุษยดุริยางควิทยา*.
ในโครงการสัมมนาวิชาการด้านมานุษยดุริยางควิทยา ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2527). *ดนตรีวิจักษ์ความรู้เรื่องดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม*. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ : บริษัทเกียรติธุรกิจ.
- มนตรี ตราโมท. (2540). *การละเล่นของไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์เนชั่นอินเตอร์ จำกัด.
- _____. (2507) *ศัพท์สังคีต*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยสี่เครื่อง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ. (2530). *สังคมวิทยา*. สงขลา: โรงพิมพ์ไทยนา.
- รัชนิกร เศรษฐ. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ
: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิภา กงคากุล. (2539 : 35) *ถนนดนตรี 1*. กรุงเทพฯ : ความสำคัญของดนตรีต่อสังคม, (1) : ตุลาคม.
- ศรัณย์ นักรบ. (2541). *ดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า : กรณีศึกษาหมู่บ้านผาเตือ อำเภอมะป้าหลวง
จังหวัดเชียงราย*. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มนุษยดุริยางควิทยา).
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2537). *โครงสร้างทางกายภาพของเครื่องลมไทยและการจัดหมู่*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2525). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยา.
- สัจด์ ภูเขาทอง. (2534). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาดนตรีศึกษา
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สมัย สุทธิธรรม. (2541). *หนังสือสารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูงเผ่ามูเซอ*. กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช.
- สมภาพ ขำประเสริฐ. (2526). *เรียนดนตรีไทยอย่างไรถึงดี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาคร พรหมนิ. (2538). *วิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกลอนเด็ก อำเภอปากพั่น
จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ปริญญาานิพนธ์. ศศ.ม. สงขลา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา
สุพัตรา สุภาพ. (2538). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณาการ.

_____. (2514). *วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย*. โดยเสฐียรโกเศศ (นามแฝง).

กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.

สุมาลี นิมนานภาพ. (2535). *ดนตรีวิจิตร*. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์.

อรรณพ บรรจงศิลป์ และโกวิท บัณฑิต. (2526) *วิวัฒนาการของเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานนท์ อาภาภิรมย์. (2516). *สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

_____. (2516). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งรัตน์.

อุดม อรุณรัตน์. (2526) *ดุริยางคดนตรีจากพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2530) *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 1*. กรุงเทพฯ : เจริญการพิมพ์.

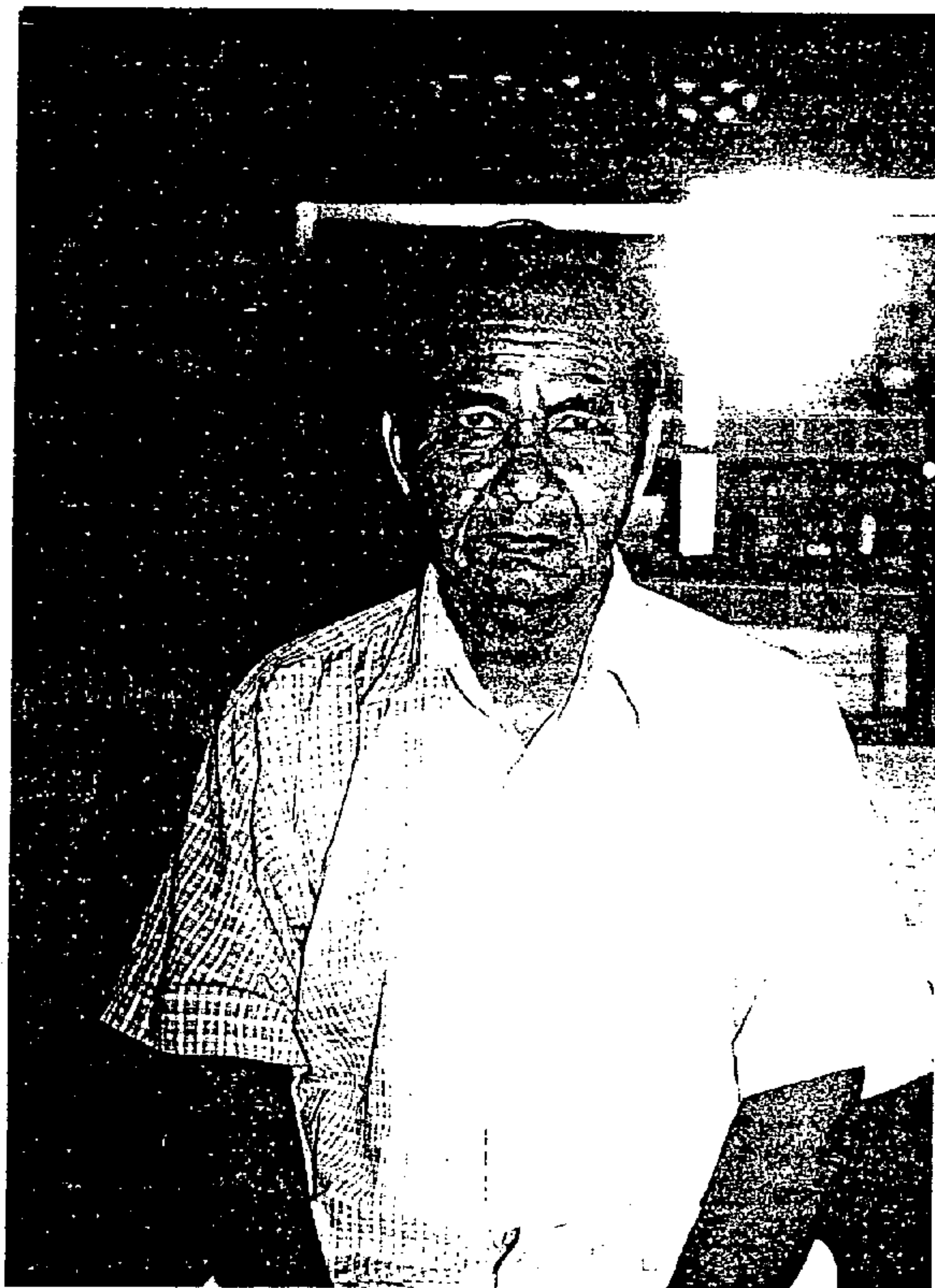
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้ควบคุมวงปีแพทย์จังหวัดสิงห์บุรี

อำเภอเมือง

นายสมชาย ทองโต
ผู้ควบคุมวงศิษย์ศรทอง

นายเปี่ยม รัชไชย
ผู้ควบคุมวงรัชไชยบรรเลง

นายณรงค์ สุขปรีดา
ผู้ควบคุมวงณรงค์ สุขปรีดา

นายสำราญ ชูชัยมงคล
ผู้ควบคุมวงอาจารย์สำราญ ชูชัยมงคล

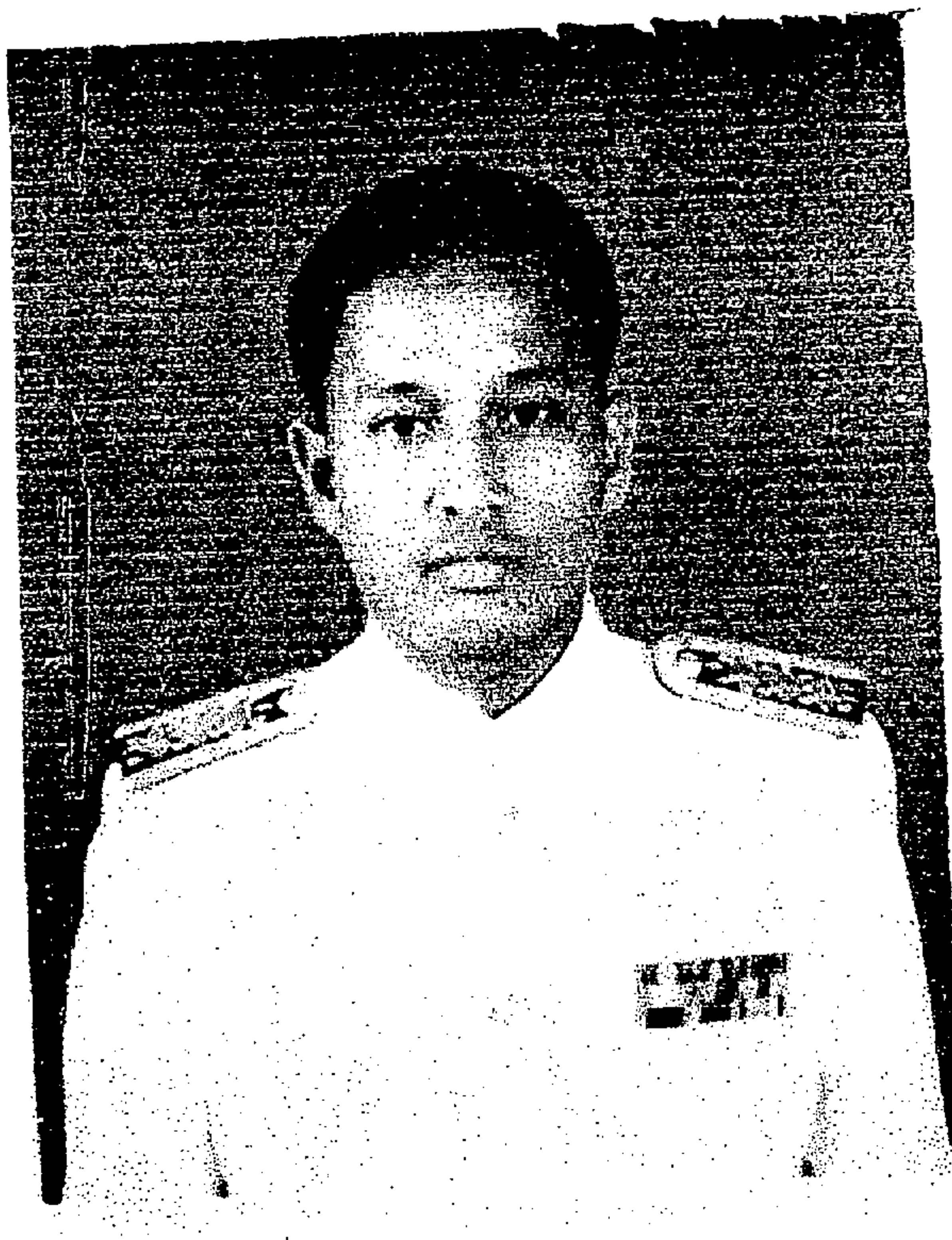
นายศิวิชัย นิลสุวรรณ

ผู้ควบคุมวงสิงห์บุรี

อำเภอพรหมบุรี

นายบุญส่ง พวงผกา
ผู้ควบคุมวงบุญส่ง พวงผกา

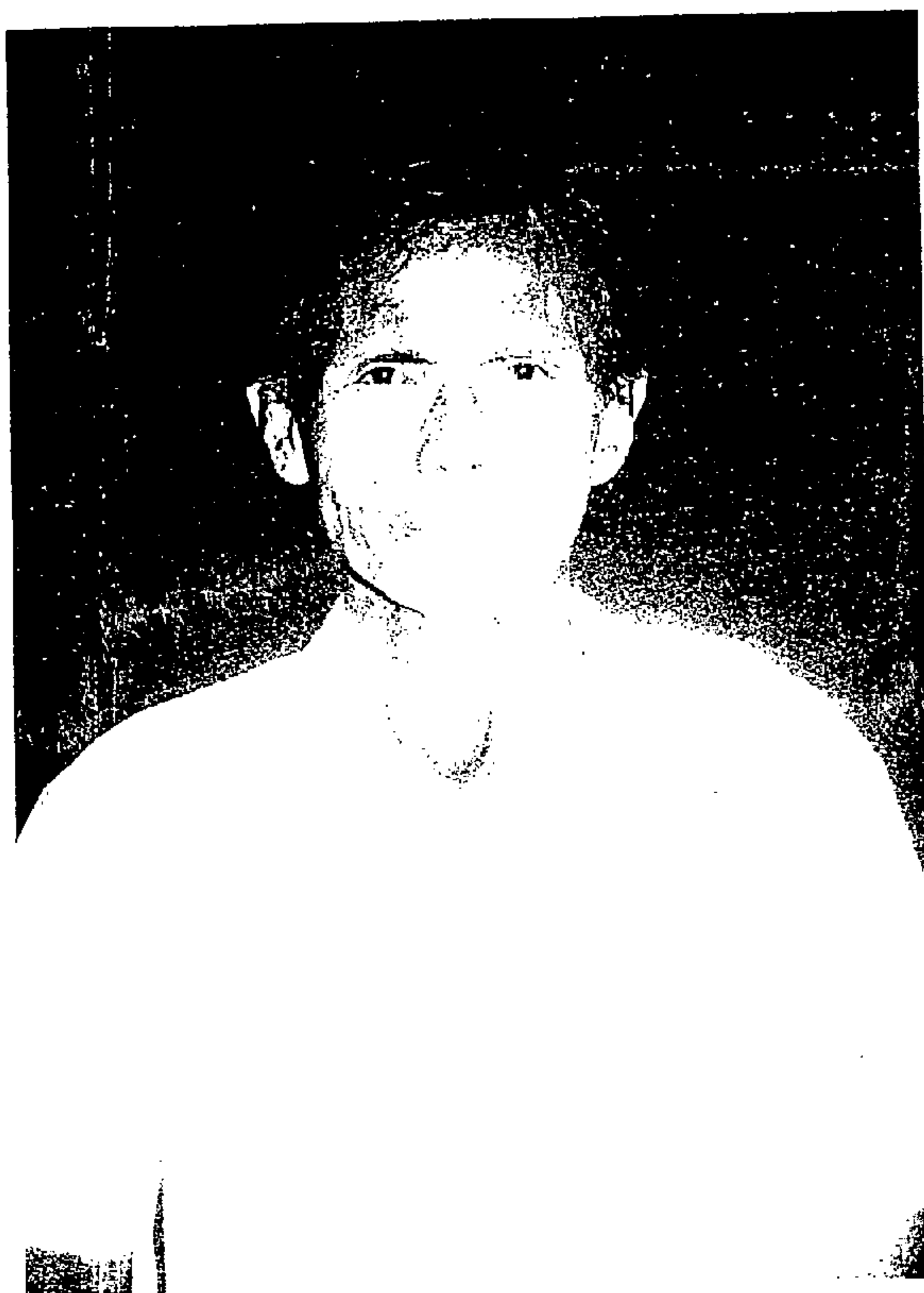
นายชำนาญ แก้วสว่าง

ผู้ควบคุมวง ส.แก้วสว่าง

อำเภอบางระจัน

นายพินิจ สีม่วง
ผู้ควบคุมวงประครอง สีม่วง

นายสาโรจน์ สุวรรณขำ
ผู้ควบคุมวงแจลัมศิลป์

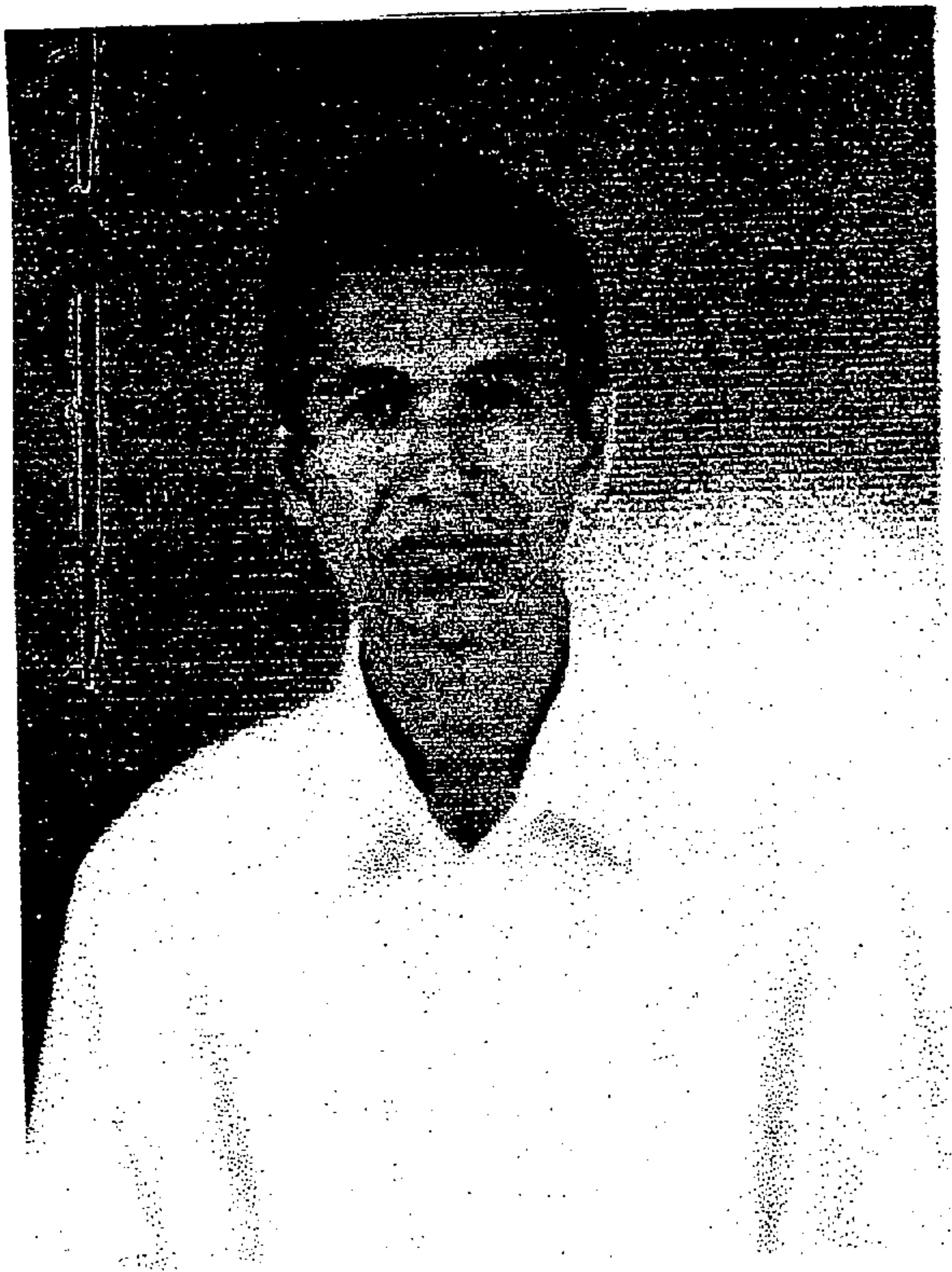
นายเอี่ยม อินทร์พักทัน
ผู้ควบคุมวงกำนันเซาวลิตร์

อำเภอค่ายบางระจัน

จ่าสิบเอกสำเจียก บุตรี
ผู้ควบคุมวงรฟออน บุตรี

อำเภออินทร์บุรี

นายไพฑูรย์ สานธิ
ผู้ควบคุมวงไพฑูรย์ สานธิ

อำเภอท่าช้าง

นายพะเยาว์ และนางลัดดา วงษ์นิล

ผู้ควบคุมวงพรพะเยาว์

นายบุญเลิศ ประภารัตน์

ผู้ควบคุมวงเลศศิลป์

นายวุฒิ ทองสุข
ผู้ควบคุมวงศิษย์ธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ข
ตารางการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

ตารางการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวงปีพาทย์ในจังหวัดสิงห์บุรี

วันที่สัมภาษณ์	ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	สถานที่ให้สัมภาษณ์
15 ก.ค.2545	นายสมชาย ทองโต นายเพ็ญม รัชไชย	บ้านเลขที่ 13 หมู่ 5 อ.เมือง บ้านเลขที่ 54/1 หมู่ 5 อ.เมือง
20 ก.ค.2545	นายณรงค์ สุขปรีดา	บ้านเลขที่ 29/2 หมู่ 1 อ.เมือง
21 ก.ค.2545	นายสำราญ ชูชัยมงคล	บ้านเลขที่ 29 หมู่ 6 อ.เมือง
22 ก.ค.2545	นายศิวศิษฐ์ นิลสุวรรณ	บ้านเลขที่ 48/3 หมู่ 7 อ.เมือง
23 ก.ค.2545	นายบุญส่ง พวงผกา	บ้านเลขที่ 25 หมู่ 4 อ.พรหมบุรี
24 ก.ค.2545	นายชำนาญ แก้วสว่าง	บ้านเลขที่ 240/2 หมู่ 1 อ.พรหมบุรี
25 ก.ค.2545	นายพินิจ สีม่วง	บ้านเลขที่ 6 หมู่ 7 อ.บางระจัน
26 ก.ค.2545	นายสาโรจน์ สุวรรณขำ	บ้านเลขที่ 26 หมู่ 10 อ.บางระจัน
27 ก.ค.2545	นายเยี่ยม อินทร์พักทัน	บ้านเลขที่ 76หมู่ 5 อ.บางระจัน
28 ก.ค.2545	จำสิบเอกลำเจียก บุตรี	บ้านเลขที่ 14 หมู่ 4 อ.ค่ายบางระจัน
29 ก.ค.2545	นายไพฑูรย์ สอนธิ	หมู่บ้านบางตาโฉม อ.อินทร์บุรี
30 ก.ค.2545	นายพะเยาว์ วงษ์นิล	บ้านเลขที่ 38/1 หมู่ 6 อ.ท่าช้าง
1 ส.ค.2545	นายบุญเลิศ ประภารัตน์ นายวุฒิ ทองสุข	บ้านเลขที่ 87/1 หมู่ 3 อ.ท่าช้าง บ้านเลขที่ 299 หมู่ 1 อ.ท่าช้าง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล
วันเดือนปีเกิด
สถานที่เกิด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน

ประวัติการศึกษา
พ.ศ.2531

พ.ศ.2533

พ.ศ.2535

พ.ศ.2546

ประวัติย่อผู้วิจัย

นายมานะ ธานี
23 กันยายน 2512
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
92 หมู่ 6 ตำบลสีบัวทอง อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
14150

ระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง 14500
อนุปริญญาประกาศนียบัตรชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง 14500
การศึกษบัณฑิต (ดุริยางคศาสตร์ไทย) มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
การศึกษามหาบัณฑิต (มานุษยดุริยางควิทยา) มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร